

Sanna Vinblad • Reeta Sipola & Maarika Iijolainen (toim.)

NÄKÖKULMIA GREEN CAREN OPISKELUUN

Näkökulmia Green Caren opiskeluun

Sanna Vinblad • Reeta Sipola & Maarika Iijolainen (toim.)

Näkökulmia Green Caren opiskeluun

Sarja D. Muut julkaisut 5/2018

Lapin ammattikorkeakoulu
Rovaniemi 2018

© Lapin ammattikorkeakoulu ja tekijät

ISBN 978-952-316-237-2 (nid.)

ISSN 2342-2521 (painettu)

ISBN 978-952-316-238-9 (pdf)

ISSN 2342-253X (verkkojulkaisu)

Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja
Sarja D. Muut julkaisut 5/2018

Rahoittajat: Centria ammattikorkeakoulu,
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus,
Euroopan unioni - Euroopan sosiaalirahasto,
Helsingin yliopisto - Ruralia instituutti,
Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Kajaanin
ammattikorkeakoulu, Lapin ammattikorkeakou-
lu, Satakunnan ammattikorkeakoulu, Seinäjoen
ammattikorkeakoulu, Vipuvoimaa EU:lta
2014-2020

Kirjoittajat: Lena Enlund, Maarika Iijolainen, Heidi
Kihlström-Lehtonen, Jaana Ruoho, Kalle
Santala, Reeta Sipola, Pia Smeds, Maria
Suomela, Asta Suomi, Sanna Vinblad, Martta
Ylilauri

Toimittajat: Sanna Vinblad • Reeta Sipola &
Maarika Iijolainen

Kansikuva: Tero Kokko

Taitto: Tero Kokko, Lapin AMK, viestintäyksikkö

Lapin ammattikorkeakoulu
Jokiväylä 11 C
96300 Rovaniemi

Puh. 020 798 6000

www.lapinamk.fi/julkaisut

Lapin korkeakoulukonserni

Lapin korkeakoulukonserni LUC
on yliopiston ja ammattikorkea-
koulun strateginen yhteenliittymä.
Konserniin kuuluvat Lapin yliopisto
ja Lapin ammattikorkeakoulu.
www.luc.fi

Sisällys

ESIPUHE	8
-------------------	---

GREEN CARE -TOIMINTAYMPÄRISTÖT JA LAATU

Heidi Kihlström-Lehtonen

GREEN CARE -TOIMINTAYMPÄRISTÖT10
---	------------

Heidi Kihlström-Lehtonen

LUONTOLÄHTÖISYYTTÄ TOIMINTATERAPIAAN23
---	------------

Heidi Kihlström-Lehtonen

VIHREÄÄ VOIMAA JA HOIVAA KÖNKKÖLÄSTÄ28
---	------------

Jaana Ruoho ja Maarika Iijolainen

ASIAKASPALVELUN LAADUN KEHITTÄMINEN GREEN CARE -PALVELUISSA32
--	------------

Jaana Ruoho

GREEN CARE -LAATUMERKIT: LUONTOHOIVA JA LUONTOVOIMA36
--	------------

GREEN CARE -OPISKELU

Reeta Sipola

MIKÄ VAIKUTTAA KOULUTUSMALLIN ESTEETTÖMYYTEEN?41
---	------------

Asta Suomi

AVAUKSIA GREEN CARE -OSAAMISEEN - ESIMERKKEINÄ OHJAUS- JA KOULUTTAJAOSAAMINEN46
--	------------

Esipuhe

Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hankkeessa on kehitetty Green Care -korkeakoulutuksen mallia vuosien 2015-2018 aikana. Koulutusmallia ovat olleet kehittämässä yhteistyössä Lapin ammattikorkeakoulu, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti, Kajaanin ammattikorkeakoulu, Satakunnan ammattikorkeakoulu ja Centria-ammattikorkeakoulu. Tässä julkaisussa hankkeeseen osallistuneet asiantuntijat tuovat esiin Green Care -koulutuksen eri puolia.

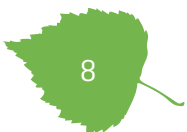
Julkaisun ensimmäinen teema on Green Care -toimintaympäristöt ja -palveluiden laatu. Teeman artikkeleissa käsitellään Green Care -toimintaympäristöjä toimintaterapian näkökulmasta, Jyväskylän Könkkölää esimerkkinä toimintaympäristöstä, Green Care -palveluiden asiakaspalvelun laadun kehittämistä sekä Green Care -laatumerkkejä.

Julkaisun toisena teemana on Green Care opiskelussa. Artikkeleissa pohditaan sitä, mikä vaikuttaa koulutusmallin esteettömyyteen ja mitä erityistä on Green Care -ohjauudessa ja -kouluttamisessa.

Kolmas teema keskittyy hankkeessa kehitettyyn koulutukseen, koulutusmalliin ja verkostoon. Osa artikkeleista on julkaistu jo aiemmin muualla ja osa on aiemmin julkaisemattomia.

Rovaniemellä 7.6.2018

Sanna Vinblad, Reeta Sipola & Maarika Iijolainen

The background is a solid dark green color. Overlaid on this are several stylized, layered green leaves of varying shades, from light lime green to a darker forest green. The leaves have jagged, serrated edges and are arranged in a way that suggests depth and natural growth. The text is centered within one of the lighter green leaf shapes.

**Green Care
-toimintaympäristöt ja laatu**

Green Care -toimintaympäristöt

1 JOHDANTO

Ihminen elää ja toimii ympäristössään, joka muuttuu ja vaihtelee elämätilanteen sekä tekemisen tarkoituksen mukaan. Arkiympäristöihin voi kuulua esimerkiksi koti-, työ-, harrastus- ja naapurustoympäristöt (Kielhofner 2008, 86). Ympäristö voidaan käsittää sinä fyysisenä kontekstina, jossa toimimme ja toisaalta ympäristöllä tarkoitetaan mm. niitä sosiokulttuurisia ulottuvuuksia, joita ihmiset luovat. Ympäristö muuttuu ja mukautuu ihmisen toiminnasta, mutta myös ihminen muuttuu ympäristön vaikutusten myötä. (Polatajko, Backman, Babtiste, Davis, Eftekhar, Harvey, Jarman, Krupa, Lin, Pentland, Rudman, Shaw, Amoroso & Connor-Schisler 2007, 48.) Ympäristön käsite on siis dynaaminen, sen osa-alueet vaikuttavat toisiinsa ja muokkautuvat toistensa vaikutuksesta.

Green Care -toiminnassa ympäristöllä ja sen hyödyntämisellä ihmisen hyvinvoinnin sekä terveyden tukemisessa on keskeinen merkitys. Tutkimustietoa siitä, miten luontoympäristö vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin, on olemassa. Suomalaisille erityisen tärkeä metsä on meille hyvinvointia tuottava hyvin moninaisella tavalla. Metsäteollisuuden lisäksi mm. sienestys, marjastus, eränkäynti ja metsästys ovat perinteisiä toimintoja, joita teemme metsissä. Näihin kaikkiin liittyy hyvinvointia tuovia tekijöitä kuten ravinnon saanti, liikkuminen sekä esteettiset kokemukset (Kaikkonen & Rautiainen 2014, 17; Korpela & Paronen 2012, 44). Metsä myös kutsuu olemaan läsnä ja keskittymään hetkeen, mikä voi olla tärkeä vastapaino kiireille elämänmenolle ja informaatiotulvalle nykymaailmassa. Luonto ja toimiminen luonnossa elvyttää ja palauttaa voimia (Luonnon hyvinvointivaikutukset 2018). Metsän ja erämaiden lisäksi meillä on paljon vesistöjä, rannikoita, saaristoja ja maaseutua, joita voimme käyttää luontohoivan ja voiman palveluiden tuottamiseen – unohtamatta kaupunkiluonnon sekä pienten luontoelementtien kuten kasvien merkitystä esimerkiksi sairaalaympäristössä.

2 YMPÄRISTÖ-KÄSITE

Tässä yhteydessä ympäristö on määritelty ihmisen toimintaa kuvaavan teorian kautta. Teoriassa tulee näkyväksi myös ympäristön vaikutus tekemiseen ja päinvastoin (Townsend & Polatajko 2007). Teorian mukaan ympäristöön kuuluu kaksi keskeistä osa-aluetta, fyysinen ympäristö ja sosiaalinen ympäristö. Sosiaalinen ympäristö puolestaan jakaantuu mikro-, makro- ja mesotasolle ja instituutionaaliseen sekä kulttuuriseen osa-alueeseen (Polatajko ym. 2007, 50-51). Teoria sopii Green Care -toimintatapaan mm. siksi, että Green Caren peruselementeissä on samoja käsitteitä: toiminta, luonto ja yhteisö (Soini & Vehmasto 2014, 13). Luonto on osa fyysistä ympäristöä, kun taas puolestaan yhteisö kuuluu sosiaaliseen ympäristöön (Polatajko ym. 2007, 48-50). Vaikka tekstissä ympäristö on selkeyden vuoksi jaettu eri osa-alueisiin, on huomioitavaa, että todellisuudessa kaikki ympäristön osat ovat vahvasti yhteydessä sekä vaikuttavat toisiinsa (mts. 48). Kuvion 1 avulla nähdään, miten ympäristö voidaan jakaa osa-alueisiin, jotka vaikuttavat toisiinsa muodostaen yhtenäisen kokonaisuuden.

Kuvio 1. Fyysinen ja sosiaalinen ympäristö (ks. käsitteet: Polatajko ym. 2007, 48-53)

Kuva: Heidi Kihlström-Lehtonen

Katse kohti kevään
mahdollisuuksia

3 FYYSINEN YMPÄRISTÖ

*"Keväiset hanget
valoa täynnä nauravat:
liiterin seinustalla vanha kuokka kuin
unesta herännyt.
Otan kynän ja paperia.
Huomenna lähdetään
siemenkauppaan."
(Särkkä 2000)*

Fyysinen ympäristö on aistein koettavissa oleva, konkreettinen paikka, jossa toimimme ja teemme asioita. Fyysinen ympäristö tarjoaa mahdollisuuksia tarttua toimintaan sekä tavoitteisiin ja toisaalta myös rajoittaa tekemistä. (Polatajko ym. 2007, 48.) Hasselkus (2011, 41) tuo esille, että paikkaan liittyy paljon muutakin kuin sen fyysinen olemus. Henkilökohtaiset kokemukset, toiset ihmiset, rituaalit, rutiinit ja maisemallisuus ovat osa paikkakokemusta. Hasselkusin (2011, 41) mukaan paikka on kokemuksiin liittyvien muistojen säiliö. Kesämökki, järvimaisema, puutarha, luontopolku ja keinu omassa pihassa ovat esimerkkejä paikoista, joihin monella sisältyy omakohtaisia kokemuksia sekä näistä syntyneitä muistoja.

Mielipaikkatutkimuksissa käsitellään erilaisia fyysisiä luontoympäristöjä itsesäätelyn keinoina (Korpela 2007, 369). Korpela (2007, 369) kuvailee mielipaikoilla olevan rahoittava, virkistävä ja elvyttävä sekä keskittymistä ja mielialaa piristävä vaikutus. Korpela (2007,369) nostaa myös esille näkökulman, että mielipaikka voi tuntua pelottavalta ja ahdistavalta pimeällä viitaten Jorgensenin, Hitchmoughin ja Dunnetin (2006) tutkimukseen. Green Care -toimintaa suunniteltaessa ja toteuttaessa onkin tärkeä tuntea asiak-

kaan luontoon liittyvät mieltymykset ja kokemukset, jotta osataan suunnitella tekeminen niin, että se palvelee asiakasta ja hänen tarpeitaan.

3.1 Luontoympäristö

Fyysinen ympäristö voi olla ihmisen rakentama tai luonnon tilassa olevaa miljöötä. Luontoympäristö muodostuu niistä elävistä ja elottomista asioista, jotka kuuluvat osaksi luontoa. Luontoympäristö vaikuttaa paljon siihen, mitä, miten ja milloin ihmiset tekevät asioita. Se vaikuttaa myös siihen, millaisia toimintoja ihmiset valitsevat ja miten he sitoutuvat niihin. Esimerkiksi vuodenajalla on vaikutusta siihen, millaisia asioita teemme ulkona. Vaikuttaminen tapahtuu molempiin suuntiin; ihmisten toiminta vaikuttaa myös luontoympäristöön (Polatajko ym. 2007, 48–49). Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen ICF-luokitus listaa, että luontoympäristön osatekijöistä muun muassa maan muodoilla, vesistöillä, väestötiheydellä kasvillisuudella ja eläimistöllä, ilmastolla, luonnonilmiöillä, valolla, aikaan liittyvillä muutoksilla sekä äänillä sekä ilmanlaadulla on vaikutusta toimintakykyyn sekä terveyteen (ICF Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus 2004, 180–182).

Suomalaisille luonto ja luonnossa liikkuminen ovat keskeinen osa arkea. Suomalaiset ulkoilevat keskimäärin kahdesta kolmeen kertaan viikossa. Luontoliikuntaa harrastetaan vähintään 15 minuuttia kerrallaan, eikä liikunnan määrä riipu asuinpaikkakunnan koosta tai sijainnista. (Sievänen & Neuvonen 2011; Pasanen & Korpela 2015, 6). Luonnossa liikkuminen on hyväksi, koska sen on tutkittu tarjoavan esteettisiä elämyksiä sekä mielihyvää ja vaikuttavan arjesta irtaantumiseen sekä terveyden ja kunnon paranemiseen (Pasanen & Korpela 2015, 6). Elpymistä tapahtuu Korpelan ja Parosen (2011, 84) tutkimuksen mukaan eniten metsissä tai peltoympäristöissä, joissa on vesielementti.

3.2 Rakennettu ympäristö

Rakennettuun ympäristöön katsotaan kuuluvaksi rakennukset, jotka liittyvät yhteiskunnan rakenteisiin ja struktuuriin. Green Caren näkökulmasta rakennettua ympäristöä ovat esimerkiksi tallit, ladot, eläinaitaukset, luontopolut ja kasvihuoneet. Rakennettuun ympäristöön vaikuttavat sosiaalisen ympäristön odotukset ja edellytykset kuten poliittiset ratkaisut, lait ja sosiokulttuuriset edut. (Polatajko ym. 2007, 50.)

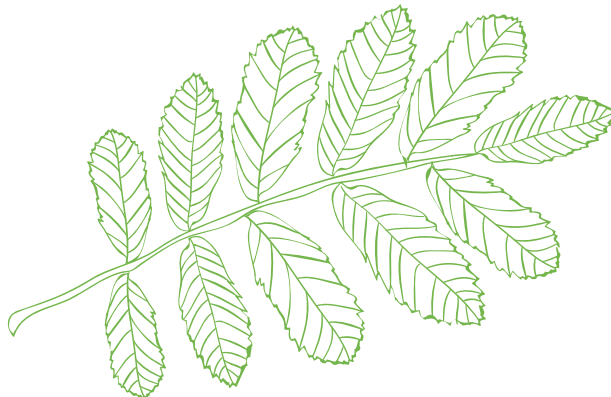
Väestön kasvaessa ja kaupunkien laajetessa viheralueiden määrä kaupunkiympäristöissä on pienentynyt. Viheralueiden nähdään kuitenkin palvelevan laajasti kaupungissa asuvia ihmisiä ja eläimiä (Gidlow, Jones, Hurst, Masterson, Clark-Carter, Tarvainen, Smith & Nieuwenhuisjen 2016, 22; Ma 2016). Ihmisten asuessa kaupungeissa voi olla tärkeää viedä Green Care -palvelut lähelle asiakkaita eli kaupunkiin. Asiakasryhmistä esimerkiksi ikääntyneillä saattaa olla sellaisia toimintakyvyn rajoitteita, että liikkuminen oman lähiympäristön ulkopuolella on hankalaa. Tällöin on tärkeää miettiä, millaisia palveluita voidaan tarjota esimerkiksi vanhainkotiin tai palvelutaloon. Toisaalta mahdollisuutena voidaan nähdä myös hoivakodin sijoittuminen maaseudulle luonnon helmaan.

Kaupunkien viherympäristöjen voidaan nähdä olevan yhdistelmä rakennetusta ja luonnonmukaisesta ympäristöstä. Puutarha on myös tyypillinen esimerkki ympäristöstä, jossa yhdistyy rakennettu ja luontoympäristö (Polatajko ym. 2007, 51). Unruhin ja Hutchinsonin (2011, 569) mukaan puutarhanhoito vapauttaa stressistä, symboloi elämän jatkuvuutta sekä tarjoaa coping-keinoja ja auttaa löytämään tarkoituksen vaikeissa elämäntilanteissa. Puutarhanhoito kouluympäristössä puolestaan tarjoaa tyytyväisyyden tunnetta sekä vaikuttaa sitoutumiseen ja motivaatioon. Tämän kautta kasvavat myös esimerkiksi lähiravinnon ja sen tuottamisen tunteminen, ympäristötuntemus sekä sosiaaliset suhteet ja toisilta saatu tuki (Ohly, Gentry, Wigglesworth, Bethel, Lovell & Garside 2016, 33).

3.3 Fyysinen ympäristö ja Green Care -toiminta

Green Care -toimintaa tehdään monenlaisissa fyysisissä ympäristöissä vanhainkodista metsä- ja luontoympäristöihin. Suomalaisissa julkaisuissa Green Care -konteksteiksi on mainittu esimerkiksi maatilaympäristöt (Era & Puromäki 2014, 9; Salovuori 2014, 68; Soini 2014, 27) puutarhat (Era & Puronmäki 2014, 9; Salovuori 2014, 23), metsät (Salovuori 2014, 72), hevostilat (Era & Puromäki 2014, 9), vankilat ja psykiatriset sairaalat (Salovuori 2014, 18), vanhusten sekä päihde- ja mielenterveyskuntoutujien hoivakodit ja lasten sijaishoidit maaseudulla (Yli-Viikari ym. 2009, 46), kehitysvammaisten asuin- ja työyhteisöt (Kirveenummi, Mantere & Heikkilä 2014, 140) sekä erämaaluonto (Soini 2014, 34).

Green Care -ympäristön tulee olla käyttäjilleen esteetön. Esteettömyydellä tarkoitetaan sitä, että ympäristössä on mahdollisuus osallistua haluttuun toimintaan, siinä on huomioitu kyseistä ympäristöä koskevat normit ja ohjeet, kuten rakennuslainsäädäntö, ja ympäristössä on mahdollista toimia huolimatta vammasta tai sairaudesta. Lisäksi ympäristössä on huomioitu informaationkäsittelyn, sosiaalisten toimintojen ja palveluiden esteettömyys (Iwarsson & Ståhl 2003). Green Care -toiminnassa esteettömyyteen liittyy vahvasti vastuullisuuden ja ammatillisuuden perusedellytykset (Soini & Vehmasto 2014, 13). Toimijan tulee ammatillisen osaamisensa kautta tunnistaa asiakkaan tarpeet sekä tavoitteet ja vastuullisesti huolehtia muun muassa siitä, että ympäristön on turvallinen. Hänen tulee huomioida rakennettua ympäristöä koskevia asetuksia, suosituksia ja lainsäädäntöä työskentelyssään samoin kuin luontoympäristöä koskevia säädöksiä palvelunsa sisällön mukaan.

Kuva: Heidi Kihlström-Lehtonen

Luonto tarjoaa
mahdollisuuksia
"yhdessä kulkemiseen".

4 SOSIAALINEN YMPÄRISTÖ

*"Odotan sinua takaisin.
Kulkisimme kaikki tutut paikat
ja ne tuntuisivat minusta
melkein uusilta."
(Rasa 1971)*

Sosiaalisen ympäristön mikrotasoon kuuluvat henkilökohtaiset, yksilölliset arkielämän alueet, joihin olemme välittömässä kosketuksessa toimiessamme arjessamme ja vapaa-ajalla. Mikrotasolla henkilön toiminnallisuuteen voivat vaikuttaa ympäristössä elävät muut ihmiset. Mitä, milloin ja missä sekä kenen kanssa ovat kysymyksiä, jotka vaikuttavat tekemiseen mikrotasolla. (Polatajko ym. 2007, 51). ICF-luokitus määrittelee, että ihmisen terveydentilaan ja toimintakykyyn vaikuttavat ihmiset ja eläimet, jotka tarjoavan emotionaalista tukea, hoivaa tai avustamista. Eläin siis voidaan nähdä osana ihmisen hyvinvointiin vaikuttavaa sosiaalista ympäristöä. Viitekehyksessä tulee esille myös terveydenhuollon sekä muiden ammattihenkilöiden vaikutus yksilön terveyteen ja toimintakykyyn (ICF Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus 2004, 185–186.) Näin ollen Green Care -toimintaa suunniteltaessa sekä toteutettaessa on huomioitava myös se, miten palveluntuottaja osana toimintaympäristöä vaikuttaa asiakkaan toimintakykyyn sekä terveyteen sitä edistävästi.

Green Care -palvelun parissa olevan asiakkaan näkökulma tulee arjessa näkyväksi ja kuuluvaksi usein juuri mikrotasolla. Voidaan puhua ympäristön käytettävyydestä, joka kuvastaa sitä, millaisia hyvinvointikokemuksia, tyytyväisyyden tunnetta, henkilöko-

taisten tavoitteiden saavuttamista tai selviytymistä henkilö kokee ympäristössään (Iwarsson & Ståhl 2003). Esimerkiksi koira-avusteisen työskentelyn vaikuttavuutta mitaavassa tutkimuksessa selvisi, että keskivaikeasti ja vaikeasti dementoituneet henkilöt kokivat elämänlaadun paranemista työskentelyn myötä. Muutokset näkyivät osallistujien mielialassa, sosiaalisessa vuorovaikutuksessa sekä rauhallisuudessa (Kårefjärd & Nordgren 2018, 6). Ympäristön esteettömyys ja käytettävyys muodostavat yhdessä ympäristön saavutettavuuden (Iwarsson & Ståhl 2003), joka on tärkeä ominaisuus Green Care -ympäristössä.

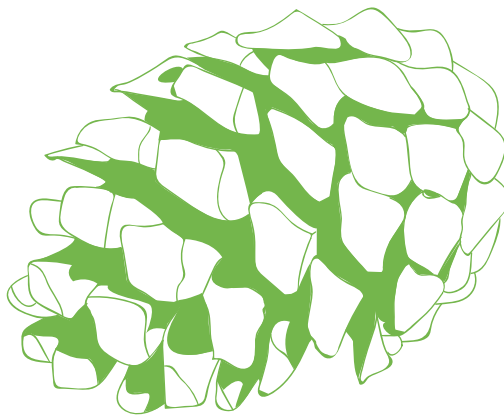
Mesotaso viittaa sosiaalisiin ryhmiin, jotka ovat olemassa yksilöllisen mikrotason sekä laajempien sosiaalisten struktuurien välissä. Tärkeitä ryhmiä usealle ovat esimerkiksi koulu- tai työyhteisö. Ryhmät vaikuttavat siihen, miten jokin toiminta tehdään (Polatajko ym. 2007, 51). Green Care -toiminnassa keskeisiä mesotason ryhmiä voivat olla potilasjärjestöt tai esimerkiksi Green Care -toimintaa organisoivat järjestöt. Suomessa Green Care -toiminnan kattava järjestö on Green Care Finland ry (Vihreää hoivaa ja voimaa luonnosta 2018). Toimintaa organisoivia alajärjestöjä on myös perustettu. Yhdistykset voivat vaikuttaa omien suositustensa ja ohjeidensa kautta siihen, mitä asioita on huomioitava menetelmää käytettäessä ja millaista on laadukas asiakastyö kyseessä olevaa menetelmää hyödynnettäessä.

Makrotaso kuvaa sosiaalisia rakenteita, joiden kautta määritellään, miten sosiaalinen ilmiö nähdään ja koetaan. Makrotaso vaikuttaa sosiaalisiin ilmiöihin ja se ohjaa, mihin toimintoihin ihmisten tulisi osallistua ja miten suoriutua toiminnoista. Makrotaso määrittää myös sen, mitä pidetään normaalina ja epänormaalina, hyvänä tai huonona tapana toimia. (Polatajko ym. 2007, 51). Green Care -toimintaan ja sen mahdollisuuksiin yksilön hyvinvoinnin ja terveyden tukemisessa liittyy vahvasti se, miten makrotason ympäristö uskoo Green Caren vaikuttavuuteen ja mahdollisuuksiin. Tästä on olemassa tutkimusnäyttöä.

4.1 Kulttuurinen ympäristö

Kulttuurinen ympäristö on jatkuvasti läsnä yksilön toimiessa arjessaan. Kulttuurin voi käsittää kaavaksi tai malliksi siitä, minkä toiminnan nähdään olevan sopivaa suhteessa yhteisöön, maahan, sukupuoleen, ikään, kokoon, ihonväriin, uskontoon, aikaisempiin kokemuksiin, sosiaalisiin suhteisiin, ja velvollisuuksiin, joita yksilöllä on. Kulttuuri tuo merkityksellisyyttä elämään (Polatajko ym. 2007, 52.) Babbitt (2003, 82) lainaa Spradleya & McCurdyä (1987) todetessaan, että kulttuuri on opittua ja jaettava. Kulttuurisen ympäristön vaikutuksen voi nähdä niin mikro- kuin makrotasollakin. Esimerkiksi nuoren mieltymykseen valita luontoretki kuntouttavaksi toiminnaksi voi vaikuttaa hänen omat kokemuksensa luonnon viehättävyydestä (mikrotaso), partioharrastuksen kautta saatu kokemus luonnossa toimimisesta (mesotaso) sekä yhteiskunnan tarjoamat ja ylläpitämät luontoliikunta-alueet (makrotaso).

Green Care -toiminta voidaan nähdä asiana, jota on alettu tunnistaa kulttuurissamme yhtenä mahdollisuutena vaikuttaa yksilön hyvinvointiin. Tästä ilmiöstä ollaan kiinnostuneita ja sen vaikutuksia halutaan tutkia lisää. Green Care -toimintaan on kehitetty sen kulttuurin ja arvojen mukaisia periaatteita ja ohjeita. Lääperi ja Puromäki (2014, 66) tuovat esille, että Green Caren keskeisiä arvoja ovat luonnon käyttö kestäväällä tavalla, asiakkaan kunnioittaminen, eläinten hyvinvoinnista huolehtiminen ja eläinten kunnioittaminen sekä luonnon hyödyntäminen tavoitteellisella ja tietoisella tavalla. Lisäksi arvoissa korostuu ammattikohtaisten periaatteiden sekä säädösten noudattaminen. Toiminnassa korostuu myös vastuullisuus, joka Green Care -toiminnassa näkyy yhteiskunnan, yhteisön sekä yksilön hyvinvoinnin huolehtimisena sekä ympäristön suojelemisena.

4.2 Instituutionaalinen ympäristö

Poliittisesti luodut toimintaperiaatteet, rahoitus ja lainsäädäntö luovat puitteet, joiden tarkoituksena on luoda järjestystä, struktuuria ja hallintaa yhteiskuntaan. Institutionaalisen ympäristön sulautumien arkeemme on usein niin vahvaa, että emme kiinnitä sen vaikutukseen edes huomiota (Polatajko ym. 2007, 52). ICF tuo esille, että ihmisen terveydentila on yhteydessä yhteiskunnan poliittisiin rakenteisiin, palveluun ja hallintoon. Tällaisia tekijöitä on luokituksen mukaan muun muassa sosiaaliturva-, terveys- sekä työ- ja työllistämisen palvelut, hallinto ja politiikka (ICF Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus 2004, 44). Hallinto on julkista ja sen tarkoituksena on seurata sekä valvoa palvelua poliittisten säädösten ja standardien kautta (ICF Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus 2004, 189). Green Care -palvelua suunnitellessa on tärkeää asiakasturvallisuuden ja toiminnan laadukkuuden selvittäminen; lisäksi on pidettävä ajan tasalla muun muassa vakuutuksiin sekä lupiin liittyviä asioita.

Institutionaalinen ympäristö vaikuttaa myös siihen, mitä Green Care -palveluita arvotetaan tärkeiksi poliittisen hallinnon ja lainsäädännön puitteissa. Suomessa ratsastusterapia ratsastusterapeutiksi opiskelleen fysio- tai toimintaterapeutin toteuttamana voi olla Kelan korvaamaan lääkinnällistä kuntoutusta (Ajankohtaista yhteistyökumppaneille 2017). Tarvetta myös muunlaiselle eläinavusteiselle kuntoutukselle on olemassa. Kela on tehnyt kyselyn eläinavusteisesta terapiasta 2017-2018, koska se tulee ajoittain esille kuntoutussuunnitelmien suosituksissa. Selvityksessä ilmeni, että koira ja hevonen ovat yleisimpiä eläinavusteisessa kuntoutuksessa käytettäviä eläimiä. (Haapala & Suomela-Markkanen 2018, 1-3.)

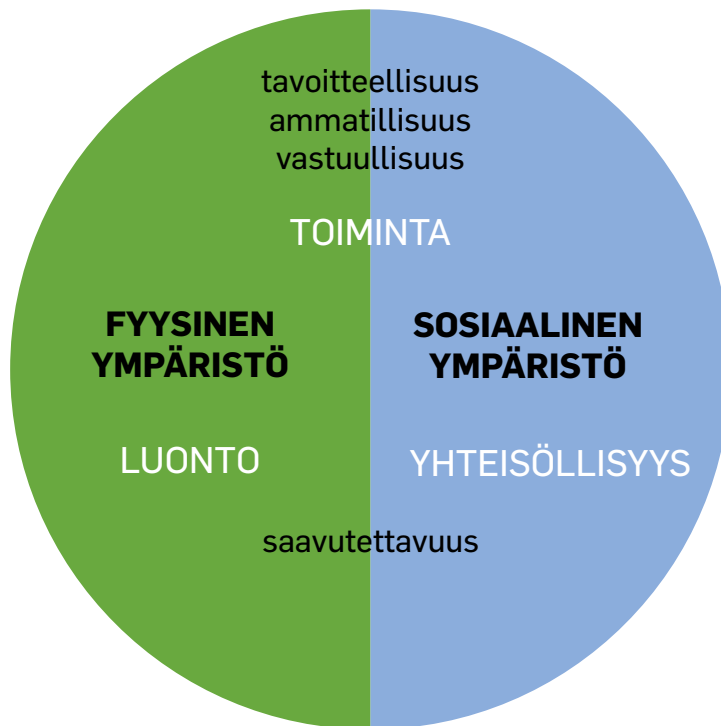
Green Care -hankkeiden kautta on pyritty viime vuosien aikana selvittämään luonnonvarojen hyödyntämisen mahdollisuuksia hyvinvointia edistävinä tekijöinä Suomessa. Green Care Finlandin sivuilla on nimetty useita kymmeniä hankkeita, joita on rahoitettu julkisin varoin (Hanke-esittely 2018). Monet julkisin varoin rahoitetut hankkeet sekä isojen julkisten organisaatioiden, kuten Terveystieteiden ja Hyvinvoinnin laitoksen sekä korkeakoulujen mukana olo hankkeissa kertovat siitä, että yhteiskunnassa Green Care nähdään potentiaalisen mahdollisuutena.

Laadunhallinta on tärkeä osa Green Care -toiminnan kehittämistä. Ammattialakohtainen lainsäädäntö luo perustan toiminnalle. Alakohtaisten suositusten sekä ohjeiden lisäksi Green Care Finland on laatinut v.2012 eettiset ohjeet Green Care -toiminnalle (Green Care – toiminnan eettiset ohjeet 2018). Ohjeiden tarkoituksena on tukea työn ja palveluiden laatua. Ohjeiden keskiössä ovat luontosuhde, asiakassuhde ja ammatillisuus. (Lääperi & Puromäki 2014, 66). Turvallisuudesta huolehtiminen on lisäksi keskeinen osa laadukasta Green Care -toimintaa. Turvallisuuteen liittyy mm. riskien tunnistaminen sekä niihin varautuminen (Lääperi, Puromäki 2014, 67). Green Care -toimijoita työskentelee laajasti eri aloilla ja näin ollen jokaisen on tärkeä olla selvillä omaa alaansa koskevista turvallisuusmääräyksistä ja suosituksista. Esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden alalla potilasturvallisuuteen liittyvät lait; seikkailupalvelua, elämys- ja luontopalveluita puolestaan koskee kuluttajaturvallisuuslaki, joka velvoittaa tekemään toimintaa koskevan turvallisuusasiakirjan (Lääperi & Puromäki 2014, 67–68). Julkisia hankkijoita voivat erimerkkisiksi olla Kela, sairaanhoitopiirit sekä kunnat. Nämä asettavat kriteerit ostamalleen palvelulle. Kriteerit koskevat toteutettavaa palvelua, esimerkiksi fysioterapia, ei niinkään käytettävää menetelmää, kuten luonto-avusteista toimintaa.

Green Care -palveluntuottaja voi hakea Green Care Finlandilta laatumerkkiä. Laatumerkki on osoitus siitä, että palveluntuottaja hallitsee omaan palveluunsa kuuluvat lait ja säädökset, perustiedot Green Caresta ja on tehnyt palvelulupauksen asiakkailleen sekä sitoutuu noudattamaan Green Care -toiminnan arvoja ja eettisiä periaatteita (Laatutyön lähtökohdat 2018). Laatumerkki on kehitetty Luonnonvarakeskuksen, Terveystieteiden- ja hyvinvoinnin laitoksen ja Green Care Finlandin yhteistyössä (Laatumerkeiltä odotetaan nostetta Green Care -palvelumarkkinoille 2017).

5 GREEN CARE -TOIMINTAYMPÄRISTÖN REUNAEDDOT

Tässä tekstissä on määritelty Green Care -toimintaympäristöä laajasti. Ympäristön määrittely tehtiin Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hankkeen pilottikoulutusta varten. Koulutusta luodessa ei ollut valmista mallia siitä, miten ympäristö Green Caren näkökulmasta käsitetään. Tästä syystä oli tarpeen muodostaa teoriaan pohjautuva yhtenäinen käsite. Lopuksi kootaan yhteen ympäristöön liittyvät keskeiset asiat, jotka pohjautuvat sekä Green Caren peruselementteihin ja -edellytyksiin (Soini & Vehmasto 2014, 13) että ihmisen toimintaa kuvaavaan teoriaan (Townsend & Polatajko 2007). Ympäristö muodostuu fyysistä ja sosiaalista ympäristöstä, jotka ovat jakautuneet rakennettuun ja luontoympäristöön sekä mikro-, meso- ja makrotasolle sekä kulttuuriseen ja institutionaaliseen ympäristöön (ks. kuvio 1). Ympäristöä kuvaavat samat edellytykset ja elementit (Soini & Vehmasto 2014, 13) kuin Green Care -toimintatavassa yleisesti. Ympäristön erityispiirteenä on lisäksi ympäristön saavutettavuus, joka tarkoittaa sekä asiakkaan omakohtaista kokemusta ympäristössä toimimisesta sekä ympäristön fyysistä ja sosiaalista esteettömyyttä (Iwarsson & Ståhl 2003). Näistä muodostuivat Green Care -toimintaympäristön nk. reunaehdot, joita hankesuunnitelman mukaisesti pyrittiin määrittelemään. Kuvio 2 voi tarkastella Green Care -toimintaympäristön reunaehtoja.

Kuvio 2. Green Care -toimintaympäristön reunaehdot

LÄHTEET

- Ajankohtaista yhteistyökumppaneille. 2017. Kansaneläkelaitoksen www-sivut. Viitattu 10.5.2018. http://www.kela.fi/ajankohtaista-laakekorvaukset/-/asset_publisher/Miu6smMhLp41/content/kelan-myontamiin-terapioihin-tulee-muutoksia-1-1-2019-alkae-1?_101_INSTANCE_Uvfd2Tb6j146_redirect=%2Flaakarit
- ICF. 2004 Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Ohjeita ja luokituksia 2004:4. Jyväskylä: Gummerus.
- Babstite, S. 2003. Culture as Environment: Complexity, Sensitivity, and Challenge. Teoksessa Using Environments to Enable Occupational Performance. Toim. L. Letts, P. Rigby & D. Steward. Thorofare, SLACK.
- Era, T. Puromäki, H. 2014. Lumoa Luonnosta. Luontolähtöisen työllistämisen kartoitus Jyväskylän seudulla. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Viitattu 6.1.2016 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/85593/JAMKJULKAISUJA1902014_web.pdf?sequence=1
- Gidlow, C., Jones, M., Hurst, G, Masterson, D., Clark-Carter, D., Tarvainen, M., Smith, G. & Nieuwenhuijsen, M. 2015. Where you put your best foot forward: Psycho-physiological responses to walking in natural and urban environments. Journal of Environmental Psychology, 45, 22-29.
- Green Care -toiminnan eettiset ohjeet. 2012. Green Care Finlandin www-sivut. Viitattu 10.5.2018. <http://www.gcfinland.fi/yhdistys/yhdistyksen-eettiset-ohjeet/>
- Haapala, E., & Suomela-Markkanen, T. 2018. Kysely eläinavusteisesta terapiasta. Viitattu 10.5.2018. http://www.kela.fi/documents/10180/751941/el%C3%A4navusteinen_terapia.pdf/c55d1afe-99e4-4df3-8fda-2b1426d08785
- Hanke-esittely. 2018. Green Care Finland www-sivut. Viitattu 10.5.2018. <http://www.gcfinland.fi/kehittaminen/hanke-esittelyt/hankeet/>
- Hasselkus, B. 2011. The Meaning of Everyday Occupation. 2nc end. Thorofare, SLACK Incorporated.
- Iwarsson, S. & Ståhl, A. 2003. Accessibility, usability and universal design - positioning and definition of concepts describing person-environment relationship. Disability and Rehabilitation, vol 25, nro 2, 57-66.
- Jorgensen, A., Htichmough, J., & Dunnet, N. 2007. Woodland as setting for housing-appreciation and fear and the contribute to residential satisfaction and place identity in Warrington New Town, UK. Landscape and Urban Planning, 79, 273-287.
- Kaikkonen, H., & Rautiainen M. 2014. Terveyttä ja hyvinvointia valtion mailta - tarkastelussa metsästäjät ja kalastajat. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Viitattu 10.5.2018. <https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Asarja/a209.pdf>
- Kielhofner, G. 2008. Model of Human Occupation. Philadelphia: Lippincott &Wilkins.
- Kirveennummi, A. Mantere, J. Heikkilä, K. 2014. Näkökulmia Green Care – palvelutoiminnan vaikutusten arvioinnin lähtökohtiin ja menetelmiin. Teoksessa Miten arvioida Green Care toiminnan vaikuttavuutta. Toim. K. Soini. MTT kasvu 21. Viitattu 9.1.2016. <http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/482135/mttkasvu21.pdf?sequence=1>

- Korpela, K. 2007. Luontoympäristöt ja hyvinvointi. *Psykologia*, 42, 364-376.
- Korpela, K. & Paronen, O. 2011. Ulkoilun hyvinvointivaikutukset. Teoksessa *Luonnon virkistyskäyttö 2010*. Toim. T. Sievänen ja M. Neuvonen M. Metlan työraportteja 212.
- Korpela, K., & Paronen, O. 2012. Ulkoilu Luonnossa elvyttää. *Hyvinvointikatsaus 2/2012*.
- Kårefjärd, A. & Nordgren, A. 2018. Effects of dog-assisted intervention on quality of life in nursing home residents with dementia. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*. ISSN: 1103-8128. Published online 25.4.2018.
- Laatumerkeiltä odotetaan nostetta Green Care -palvelumarkkinoille. 2017. Luonnonvarakeskuksen www-sivut. Viitattu 10.5.2018. <https://www.luke.fi/uutiset/laatumerkeilta-odotetaan-nostetta-green-care-palvelumarkkinoille/>
- Laatutyön lähtökohdat. 2018. Green Care Finlandin www-sivut. Viitattu 10.5.2018. <http://www.gcfinland.fi/laatu/laatutyon-lahtokohdat/>
- Law, M., Polatajko, H, Babtiste, S. & Townsend E. 1997. Core Concepts of Occupational Therapy. Teoksessa *Enabling occupation An Occupational Therapy Perspective*. Toim. E. Townsend. Ottawa: CAOT Publications ACE, 29-56.
- Luonnon hyvinvointivaikutukset. 2016. Luonnonvarakeskuksen www-sivut. Viitattu 10.5.2018. <https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/virkistyskaytto/luonnon-hyvinvointivaikutukset/>
- Lääperi, R. & Puromäki, H. 2014. Kohti Green Care laadunhallintaa. Teoksessa *Green Care -toimintatavan suuntaviivat Suomessa*. Toim. T. Vehmasto. MTT kasvu 20. Viitattu 2.2.2016. <http://www.mtt.fi/mttkasvu/pdf/mttkasvu20.pdf>
- Ma, M. 2016. Finding connections to nature in cities is key to healthy urban living. Viitattu 10.5.2018. <https://www.washington.edu/news/2016/06/03/finding-connections-to-nature-in-cities-is-key-to-healthy-urban-living/>
- Ohly, H., Gently, S., Wigglesworth, R., Bethe, A., Lovell, A., & Garside, R. 2016. A systematic review of the health and well-being impacts of school gardening synthesis of quantitative and qualitative evidence. *Public Health* 16:286.
- Pasanen, T. & Korpela, K. 2015. Luonto liikuttaa ja elvyttää. *Liikunta & Tiede* 4, 4-9.
- Polatajko, H., Backman, C., Babtiste, S., Davis, J., Eftekhar, P., Harvey, A., Jarman, J., Krupa, T., Lin, N., Pentland, W., Rudman, D., Shaw, L., Amoroso, B. & Connor-Schisler, A. 2007. Human occupation in context. Teoksessa *Enabling occupation II: Advancing an occupational therapy vision for health, well-being, & justice through occupation*. Toim. E. Townsend ja H. Polatajko. Ottawa: CAOT Publications ACE, 37-61.
- Rasa, R. 1971. *Metsän seinä on vain vihreä ovi*. Helsinki: Otava.
- Salovuori, T. 2014. Luonto kuntoutumisen tukena. *Mediapinta*.
- Soini, K. 2014. Teoksessa *Luonnosta hoivaa ja voima: Miten arvioida Green Care – toiminnan vaikuttavuutta*. Toim. K. Soini. MTT Kasvu 21. Viitattu 8.1.2016. <http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/482135/mttkasvu21.pdf?sequence=1>
- Soini, K. Vehmasto, E. 2014. Kohti Suomalaista Green Care -toimintatapaa. Teoksessa *Green Care -toimintatavan suuntaviivat Suomessa*. Toim. E. Vehmasto. MTT Kasvu 20, 8-28. Viitattu 29.1.2016. <http://www.mtt.fi/mttkasvu/pdf/mttkasvu20.pdf>
- Särkkä, P. 2000. *Vesijako, Tmi Luontokuva Ritva Reinilä*. (vuosikalenteri)

- Townsend, E., & Polatajko, H. 2007. Enabling occupation II: Advancing an occupational therapy vision for health, well-being & justice through occupation. Ottawa: Canadian Association of Occupational Therapists.
- Unruh A., Hutchinson S. Embedded spirituality: gardening in daily life and stressful life experiences. 2011. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 25, 567-574.
- Vehmasto, E. 2014. Green Care -palvelutyypit Suomessa. Teoksessa Green Care -toimintatavan suuntaviivat Suomessa. Toim. T. Vehmasto. MTT kasvu 20. Viitattu 2.2.2016 <http://www.mtt.fi/mttkasvu/pdf/mttkasvu20.pdf>
- Vihreää voimaa ja hoivaa luonnosta. 2018. Green Care Finland www-sivu. Viitattu 10.5.2018. <http://www.gcfinland.fi/>
- Yli-Viikari, A., Lilja, T., Heikkilä, K., Kirveenummi, A., Kivinen, T., Partanen, U., Rantamäki, L., & Soini, K. 2009. Green Care -terveyttä ja hyvinvointia maatilalta. MTT 141. Viitattu 10.5.2018. <http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/475081/met141.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Luontolähtöisyyttä toimintaterapiaan

Luonnon hyvinvointivaikutukset ja luontopalveluiden kehittäminen kiinnostavat monilla aloilla. Uudenlaisia hyvinvointia tuottavia luontopalveluita syntyy lisää myös toimintaterapiaan.

Kiinnostus luontoon ja sen hyvinvointivaikutuksiin näkyy mm. uutisaiheissa sekä aiheeseen liittyvän koulutuksen ja tutkimuksen lisääntymisenä. Sitra ennustaa, että vuonna 2025 luontoa hyödynnetään monipuolisesti kasvatuksessa ja työelämässä (Luonnonluokataito luo liiketoimintaa vihreästä hyvinvoinnista 2013, 44).

Luontohyvinvoinnin, -menetelmien ja palveluiden kattojärjestö Green Care Finland kehittää toimintaa osaltaan Suomessa (Voimaa ja hoivaa luonnosta 2017). Vuoden 2017 kesästä alkaen on voinut hakea Green Care -laatumerkkiä omalle palvelulleen. Green Caresta kiinnostuneiden toimintaterapeuttien kannattaakin perehtyä aiheeseen ja hakea laatumerkkiä työlleen. Laatumerkki kertoo siitä, että sen saajalla on merkin myöntämiseen vaadittua osaamista sekä palvelun tuottamisesta että Green Care -toiminnasta. Merkin avulla hän voi osoittaa Green Care -toimintaan perehtyneisyyttä ja vastuullisuutta. Laatumerkin myöntää Green Care Finlandin laatulautankunta. (Laatumerkit 2017.)

1 GREEN CAREN MAHDOLLISUUDET TOIMINTATERAPIASSA

Toimintaterapiassa tarkastellaan ihmiselle mielekästä ja tarkoituksenmukaista toimintaa hänen luonnollisessa ympäristössään (Law, Polatajko, Babtiste & Townsed 1997, 34; Fisher 2009, 24-25; Hasselkus 2011, 6-7). Meille suomalaisille luonnossa toimiminen on usein mielekästä ja siihen liittyy monenlaisia tarkoituksia kuten virkistäytyminen ulkoilemalla, ruoan hankkiminen sienestämällä ja marjastamalla tai lumen luominen kulkureittejä varten. Nämä monelle tutut tekemiset sisältävät hyvinvointia lisääviä aineksia kuten liikumista (Korpela & Paronen 2011, 87) sekä rauhoittumista (Tyrväinen, Silvennoinen, Korpel & Ylen 2007, 70). Luonto kutsuu olemaan läsnä ja keskittymään hetkeen (Salonen 2005, 14), mikä voi olla tärkeä vastapaino kiireiselle elämänmenolle ja informaatiotulvalle nykymaailmassa. Luonnon kauneus lumooa helposti tarkastelijansa, lumoutuminen on tärkeä osatekijä kuormituksesta elpymisessä (Kaplan 1995, 172). Turvallinen luontoympäristö vähentää myös stressiä (Ulrich, Simons, Losito, Fiorito, Miles & Zelson 1991, 21).

Green Caren peruselementeistä toiminnalla (Soini & Vehmasto 2014, 13-14) on yhtymäkohta toimintaterapiaan, joskin toimintaterapian keskiössä on asiakkaan kokemisen merkityksellisyys ja tarkoituksenmukaisuus (Law, Polatajko, Babtiste & Townsend 1997, 34, Fisher 2009, 24-25; Hasselkus 2011, 6-7). Green Caren ydintä on puolestaan luon-

non hyvinvointivaikutusten hyödyntäminen tavoitteellisesti elämänlaadun ja hyvinvoinnin näkökulmasta (Mitä on Green Care 2017). Green Caressa on lisäksi erityispiirteitä, joista terapeutin tulee olla tietoinen ja joihin tekemisen laatua on hyvä peilata. Näitä ovat muun muassa Green Care -perusedellytysten ja -elementtien tunteminen ja niihin liittyen toiminnan suunnittelu siten, että se on kestävä kehityksen mukaista ja turvallista. Terapeutin tulee tunnistaa menetelmän erityispiirteet, kuten esimerkiksi eläinavusteisessa työskentelyssä eläinlajin ja työskentelyssä olevan yksilön käyttäytyminen ja sen tarpeiden ja soveltuvuuden tunteminen. Lisäksi tarvitaan taitoa kouluttaa eläintä tehtäväänsä. Green Caren toteuttamisen toimintaterapiassa voidaan nähdä olevan luontohyvinvointivaikutusten tavoitteellista hyödyntämistä niin, että toimitaan Green Care -arvojen ja edellytysten mukaisesti toimintaterapian viitekehyksen ohjaamana. Rohkeaisen toimintaterapeutteja ottamaan askeleita ”vihreillä poluilla”, meillä on paljon osaamista ja annettavaa tälle tielle.

2 TOIMINTATERAPEUTTI VOI TYÖSKENNELLÄ VOIMAN JA HOIVAN ALUEILLA

Green Carella tarkoitetaan luonnon hyödyntämistä ihmisen hyvinvoinnin sekä elämänlaadun edistämiseksi ja ylläpitämiseksi (Mitä on Green Care 2017). Green Caren toimintatapa pitää sisällään luontoon liittyvää tekemistä, jonka avulla yksilö pääsee osaksi yhteisöä. Green Care toimintatavan edellytyksiä ovat ammatillisuus, vastuullisuus sekä tavoitteellisuus. (Soini & Vehmasto 2014, 13-14.)

Green Care -palvelut jaetaan Suomessa voiman ja hoivan alueisiin sen perusteella, koska ovat asiakkaita, maksajia sekä palveluntuottajia ja sen perusteella, mitä odotuksia ja vaatimuksia palveluihin liittyy. Karkeasti jaettuna voiman alueella ovat ne tavoitteelliset luontolähtöiset palvelut, jotka ovat hyvinvointia tuottavia ja ennaltaehkäiseviä kuten harrastus- tai kasvatustoiminta. Asiakas ei ole erityisen haavoittuvaisessa asemassa eikä palvelun tuottajalla tarvitse olla sosiaali- tai terveysalan koulutusta. (Soini & Vehmasto 2014, 15.) Hoivan alueella palvelut ovat usein julkisen sektorin järjestämisvastuulla ja näiden palvelujen tuottamista säätelevät lait ja asetukset. Palveluntuottajalla on oltava sosiaali- tai terveysalan koulutus. Asiakkaat tarvitsevat kuntoutusta tai hoivaa tai ovat esimerkiksi syrjäytymisuhan alla. (Soini & Vehmasto 2014, 15.)

Toimintaterapeuteilla on mahdollisuus tuottaa palveluita sekä hoivan että voiman alueella. Hoivan aluetta on esimerkiksi kuntouttavan eläinavusteisen toiminnan toteut-

taminen. Esteettömän luontoympäristön suunnittelu on puolestaan esimerkki mahdollisuudesta voiman alueen palvelun tuottamisesta.

3 TOIMINTATERAPIAA TALLILLA

Toimintaterapeutti Heli Leppäkankaan työkaverit eivät ihmisten tavoin keskustele päivän tapahtumista, mutta ne ovat hyvin vahvasti läsnä työskentelytilanteissa. Helin koti ja työpaikka sijaitsevat Saarijärvellä, keskellä kauneinta suomalaista maalaismaisemaa. Keski-Suomen ratsastuskeskuksen hevoset, kanit ja lampaat ovat tärkeä osa Helin elämää, niin vapaa-aikaa kuin työtäkin.

Yrityksen toiminta sai alkusysäyksensä siitä, kun Heli huomasi viettävänsä asiakkaidensa kanssa paljon aikaa ulkona. Hän näki, millaisia hyötyjä luonnossa ja eläinten parissa toimiminen asiakkaille toi. Vuosien varrella Heli on kartuttanut tietoa ja osaamista aiheesta. Hän on suorittanut muun muassa eläinavusteisen valmentajan koulutuksen (Alfa Partners) ja koira-avusteisen kasvatus- ja kuntoutustyön koulutuksen (Koirat kasvatus ja kuntoutustyössä ry). Viimeisimpänä Heli osallistui Green Care -koulutus korkeasteelle koulutuspilottiin.

4 ESTEETÖN JA TEKEMISEEN HOUKUTTELEVA YMPÄRISTÖ

Tärkeä osa Helin tekemästä asiakastyöstä sijoittuu nykyisin hevostallille. Ympäristössä on huomioitu esteettömyys ja toimivuus sekä eläinten ja asiakkaiden hyvinvointi. Tallissa on muun muassa leveät käytävät pyörätuolin käyttäjille, hyvä valaistus ja wc-tilat. Tallia ympäröivä luonto tarjoaa metsineen, lampineen ja puroineen monipuolisia toimintamahdollisuuksia.

Kota on pihan tärkeä kiintopiste, joka vetää puoleensa asiakkaita ja asiakkaiden perheitä. Heli kertoo, että kodassa tulen äärellä tehdään usein tärkeimmät ja syvällisimmät oivalukset. Kotaan eksyy silloin tällöin myös naapurin kissa, jota rapsuteltaessa keskustellaan työskentelyssä tapahtuneista asioista. Heli kuvailee tallin ympäristön olevan hyvin virikkeellinen paikka. Kota ja tuli puolestaan rauhoittavat ja auttavat pohtimaan asioita.

5 TALLIN VÄKI ELÄIMINEEN VAHVISTAA OSALLISUUTTA

Heli kertoo, että talli tarjoaa asiakkaille mahdollisuuksia tavata muita käyttäjiä ja kokea tasavertaisuutta tallilla toimiessa. Eettiset asiat on huomioitu, muun muassa asiakkaiden vanhempien kanssa on keskusteltu, että tallissa voi olla yhtä aikaa myös muita käyttäjiä.

Helin mukaan eläimet motivoivat asiakkaita osallistumaan toimintaan sekä harjoittelemaan haastaviltakin tuntuvia asioita. Hän kertoo esimerkin arasta pojasta, jolle muun muassa aistiyliherkkyyden ja Aspergerin vuoksi tallilla käynti oli haaste. Hän kävi monta kertaa tallilla, ennen kuin vihdoinkin halusi nousta hevosen selkään. Kesken talutusratsas-

Kuva: Heli Leppäkangas

Tulen äärellä on hyvä rauhoittua ja käydä keskustelua terapiatilanteessa tapahtuneista asioista.

tuksen poika pyysi Heliä pysäyttämään hevosen ja kertoi tärkeää asiaa: "minulla on nyt supersankari-filis".

Eläinten avulla voi mallintaa asioita ja nostaa keskusteluun teemoja, jotka ovat asiakkaan kannalta keskeisiä. Helin toisessa esimerkissä tamman ja varsan kautta syntyi keskustelu siitä, miten äiti hoitaa ja hoivaa lastaan ja miksi on myös oltava sääntöjä ja rajoja. Keskustelussa asioita pohti nuori, jonka oli vaikea ottaa ohjeita ja rajoituksia vastaan.

Heli pohtii, että työskentelyn erityispiirteinä on alkukantaisuus ja yhteys luontoon. Luonnon ja eläinten kautta voi hienovaraisesti ja inhimillisellä tavalla tarjota mahdollisuuksia työstää omia tavoitteitaan. Luontoympäristö tarjoaa valtavan määrän toimintamahdollisuuksia, joihin asiakkaan on helppo tarttua. Toimintaterapeutilla on puolestaan taito muokata, porrastaa ja soveltaa tekemistä niin, että sen avulla päästään kohti tavoitteita.

6 TOIMINTA VAATII LAINSÄÄDÄNTÖÖN JA SUOSITUKSIIN PEREHTYMISTÄ

Työskentely talli- ja luontoympäristössä vaatii oman ammattialan eettisen ja lainsäädännöllisen tuntemuksen lisäksi paljon osaamista, joka liittyy kontekstin erityispiirteisiin. Helin mukaan tulee tuntea talliympäristön suosituksia ja asetuksia, maankäyttölakia, rakennuslakia sekä eläinsuojelulakia. Lisäksi tulee tietää Green Care -toiminnan eettiset ohjeet, selvittää vakuutusasioita ja hakea toimintaan liittyviä lupia. Eläinten lajityypillisen käyttäytymisen tunteminen ja huomioiminen on olennaista, samoin allergia-asioiden huomioiminen. Yllätyksiin saa myös varautua. Keskeisenä asiana on aina toiminnan turvallisuus ja laatu.

LÄHTEET

- Fisher, A. 2009. Occupational Therapy Intervention Process Model. Colorado: Three Star Press, Inc.
- Green Care korkea-asteen koulutus. Teksti Green Care-koulutus korkea-asteelle hankesivuilla. Viitattu 15.1.2018. <https://blogi.eoppimispalvelut.fi/greencare/>
- Hasselkus, B. 2011. The Meaning of Everyday Occupation. Thoroware, SLACK Incorporated, 2 painos.
- Kaplan, S. 1995. The restorative benefits of nature: Toward an integrative framework. Journal of Environmental Psychology. Academic Press Limited 15, 169-182.
- Laatumerkit. Teksti Green Care Finland www-sivulla. Viitattu 21.12.2017. <http://www.gcfinland.fi/laatu/laatumerkit/>
- Law, M., Polatajko, H., Babtiste, S., Townsend, E. 1997. Core concepts of Occupational Therapy. Julkaisussa Enabling Occupation: An Occupational therapy perspective. Toim. E. Townsend. Ottawa, CAOT Publisher, ACE, 22-56.
- Leppäkangas, H. 2017. Skype-haastattelu. Lokakuu 2017.
- Luonnonlukutaito luo liiketoimintaa vihreästä hyvinvoinnista. 2013. Toim. S. Särkkä, L. Konttinen., & T. Sjöstedt. Sitra. Viitattu 22.12.2017. <https://media.sitra.fi/2017/02/23070432/Luonnonlukutaito-3.pdf>
- Mitä on Green Care. Teksti Green Care Finland www-sivulla. Viitattu 12.10.2017. <http://www.gcfinland.fi/green-care-/>
- Soini, K. Vehmasto, E. 2014. Green Care palvelutyypit Suomessa. Julkaisussa Green Care toimintatavan suuntaviivat Suomessa. Toim. E. Vehmasto. MTT Kasvu 20, 8-15. Viitattu 1.10.2017. <http://www.mtt.fi/mttkasvu/pdf/mttkasvu20.pdf>
- Ulrich, R. S., Simons, R. F., Losito, B.D., Fiorito, E., Miles, M.A., & Zelson, M. 1991. Stress recovery during exposure to natural and urban environments. Journal of Environmental Psychology, 11: 201-230.
- Voimaa ja hoivaa luonnosta. Teksti Green Care Finland www-sivulla. Viitattu 12.10.2017. <http://www.gcfinland.fi/>

Kuva: Heidi Kihlström-Lehtonen

Könkkölän tilaa
kunnostetaan
Green Care
-toimintaa varten.

Heidi Kihlström-Lehtonen

Vihreää voimaa ja hoivaa Könkkölästä

Luonnon helmassa järven rannalla sijaitsee kaunis Könkkölän tila, monille Jyväskyläläisille tuttu paikka. Könkkölässä on mm. käyty saunomassa ja uimassa ja makkaraa paistamassa – toimihan Könkkölä aikanaan virkistymispaikkana kaupungin työntekijöille. Vuosien varrella Könkkölä on ehtinyt nähdä erilaisia vaiheita, myös hiljaisemmat vuodet, jolloin tila jäi tyhjilleen vaille käyttäjiä. Nyt tila on herännyt uuteen eloon nuorten ja toiminnan kautta.

Könkkölän tilaa kunnostaa innokas porukka, tarkoituksenaan hyödyntää inspiroivaa luontoympäristöä Green Care -toiminnan keskuksena. Green Care -toiminnalla tarkoitetaan luonto- ja maatala-avusteista toimintaa, jonka tavoitteena on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Könkkölässä Green Care -toiminnan keskiössä ovat työllisyys, yrittäjyys ja ympäristöoppiminen.

Paikan ”äideillä” Kaisa Peuhalla ja Tiina Mäenpää-Korhosella on monenlaisia visioita siitä, miltä Könkkölä näyttää tulevaisuudessa. Tiina maalaa idylliseen maisemaan mm. kotieläinpihan kanoineen ja lampaineen, kesäpuutarhan sekä vierailevina tähtinä mm. hevoset. Ajatuksissa siintää myös liiterin rakentaminen ja mahdolliset melontaretket sekä luontoreitin kehittäminen. Toiminta Könkkölässä tapahtuu nuorten toteuttamana ja heidän hyväkseen. Ajatuksena on myös tarjota tekemismahdollisuuksia muillekin, esimerkiksi ikääntyneille ja lapsille.

Könkkölän työtehtävät ovat vuodenvaihtuksen mukaisia kuten metsätöitä, halon hakkuutta, puutarhatöitä, rakentamista, hevostoimintaa, sieniä ja yrttien keräämistä. Lisäksi Könkkölässä on ryhmänohjaukseen painottuvia tehtäviä kuten tapahtumien ohjausta. Työntekijöiden myönteinen läsnäolo nuorten arjessa on tärkeä yhteisöllisyyttä tukeva asia. Myönteisyys näky arjessa positiivisten asioiden vahvistamisena, ratkaisujen etsimisellä sekä toivon ylläpitämisenä.

1 MONIALAINEN OSAAMINEN, VERKOSTO JA SUUNNITELMALLISUUS TUKEVAT TOIMINTAA

Tiina näkee, että moniammatillisesta osaamisesta on hyötyä Könkkölän kaltaisessa ympäristössä. Könkkölän toiminnan kehittämisessä on ollut monia vaiheita. Jutun kirjoittamisen aikaan Könkkölän toimintaa on kehittänyt Jyväskylän kaupunki, Sovetek-säätiö, Katulähetys sekä mm. Kunnan työ -hanke. Sittemmin on perustettu Green Care -keskus Könkkölä ry. Green Care -keskus Könkkölän kanssa yhteistyötä ja kehittämistä tekevät mm. Jyväskylän kaupungin työllisyyspalveluiden Puusta Pitkälle -hanke, Jyväskylän katulähetys, Sovetek-säätiö sekä Keski-Suomen museo. Muita yhteistyöverkostoja ovat esimerkiksi Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopisto, Green Care -korkea-asteen koulutushanke ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

2 LUONTO AVAA AISTIT

Mia Hartikaiselle luonnossa työskentely on tärkeä osa arkea. Mia hakeutui mukaan Könkkölän pajatoimintaan pohtiessaan, mihin suuntaan ammatillisesti lähtisi. Hänellä oli amk-tutkinto suoritettuna, mutta valittu ala ei tuntunut ihan oikealta.

Mian mukaan hänelle tulee luonnonläheisyydestä sellainen tunne, että voi tarttua hetkeen kiinni. Asiat näkee, kuulee, haistaa paremmin. Luontoympäristö auttaa keskittymään yhteen asiaan kerrallaan. Tekeminen tuottaa myös konkreetista, näkyvää tulosta kuten pilkotut polttopuut. Luonnossa tekeminen ja toimiminen tarjoavatkin Mialle ympäristön, jossa hän kokee työllään olevan merkitystä saadessaan esimerkiksi kannettua rankoja metsässä.

Mialle taitotiimissä tärkeää on yhteisöllisyys, luottamus ja toiset ihmiset sekä asioiden jakaminen muun muassa keskustelemalla. Mia kuvaillee, että ohjaajat ja työpajalaiset ovat lähes tasavertaisia työntekijöitä ohjaajien vastatessa hallinnollisista tehtävistä. Mia mukaan toiminnasta saa ottaa vastuuta sekä myös tilaisuuden kantaa vastuun. Myös epäonnistumiselle on tilaa. Asioita, niin tapahtumia kuin omia tunteita ja havaintoja, voidaan pohtia ja puntaroida yhdessä rauhassa. Tulevaisuuden näkökulmasta pajasta voi olla Mialle hyötyä myös opinnoissa. Pajajakson päättyessä Mia saa osaamistodistuksen. Osaamistodistus on mahdollista liittää osaksi ammatillisia opintoja.

Könkkölässä toimivan Jyväskylän kaupungin nuorten taidetyöpajan ohjaajat Katri Niskala ja Sampo Salo kertovat havainneensa, että ulkona toimiessa nuoret keskittyvät enemmän käsillä olevaan tekemiseen kuin sisällä, jossa mielenkiinnosta kilpailee välillä esimerkiksi puhelin. Elämispajassa harjoitellaan seikkailukasvatuksen periaatteita hyödyntäen ohjaustaitoja ja suunnitellaan tulevaisuutta. Toiminta rytmitetään vuodenaikojen ja niiden tarjoamien mahdollisuuksien mukaan.

Katri kuvailee, että luonto toimii usein paikkana hedelmällisille keskusteluille tai yhteisen innostavan tekemisen tai maisemakokemuksen jakamiselle. Toisen auttaminen ja yhteistyö tulevat ulkona konkreettisesti näkyviksi: jos kaveri ei tuo halkoja nuotiota varten, ei saada ruoanvalmistustuliakaan syttymään. Palaute toiminnasta tai sen tekemättä jättämisestä on tällöin hyvin suoraa. Sampon mukaan itseä haastavat tekemiset luonnossa, kuten esimerkiksi kalliolta laskeutuminen, antavat mahdollisuuden myös tutkiskella sekä oppia itsestä enemmän.

Kuva: Mikko Vähäniitty

Yhdessä tekeminen on tärkeä osa toiminnan suunnittelua ja toteutusta Könkkölässä.

3 MUKAAN TOIMINTAAN

Könkkölän toimintaan ohjautuu nuoria työvoimatoimiston sekä etsivän nuorisotyön kautta. Tärkeä kanava on myös niin nuorten itsensä kuin ohjaajienkin mielestä ”puskaradio”. Taidetyöpajalle on järjestetty myös avoimia ovia, jolloin pääsee itse kokemaan ja näkemään toimintaa. Sampo ja Katri kuvaavat, että nuorten taustat voivat olla hyvinkin erilaiset, toinen voi tarvita kuntoutuksellista otetta arkeen, joku hakee toiminnan kautta ystäviä ja kolmas puolestaan pohtii, mihin hakisi opiskelemaan. Kaikkia yhdistää kuitenkin oman paikan etsiminen elämässä.

Mia suosittelee Könkkölän toimintaa ihmiselle, joka tykkää eläimistä ja luonnosta ja tarvitsee esimerkiksi rytmiä arkeen. Ammatillinen kiinnostus eläin- tai luontoalaan voi myös olla hyvä peruste tulla pajaan. Tiina puolestaan kuvaa, että Könkkölä sopii kaikille, joilla on tarvetta voimaantua ja elpyä luontoympäristössä, oli se sitten tilapäinen tarve tai pitkäaikaisempi kuntoutuksellinen tarve. Myös kaikki, jotka haluavat kehittää taitojaan luonnossa toimimiseen liittyen ovat tervetulleita mukaan. Yhteisestä tekemisestä luonnossa saa voimaa, siitä vakuuttavat niin nuorten sitoutuminen ja innostus kuin ohjaajienkin kokemukset.

LÄHTEET

- Hartikainen, M. 2016. Könkkölän tila. Haastattelu maaliskuu 2016.
Könkkölän tila. Könkkölä. Viitattu 9.4.2018. <http://www.konkkolantila.fi/>
Mäenpää-Korhonen, T. 2016. Könkkölän tila. Haastattelu maaliskuu 2016.
Niskala, K. 2016. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Haastattelu maaliskuu 2016.
Peuha K. 2016. Könkkölän tila. Haastattelu maaliskuu 2016
Salo, S. 2016. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Haastattelu maaliskuu 2016.

Artikkeli on aiemmin julkaistu Jyväskylän ammattikorkeakoulun verkkosivuilla 04/2016.

Asiakaspalvelun laadun kehittäminen Green Care -palveluissa

Tänä päivänä asiakkaat odottavat ja edellyttävät hyvää asiakaspalvelun laatua. Hyväksi koettu asiakaspalvelu on siten myös keskeinen osa laadukasta Green Care -palvelua.

Erityispiirre Green Care -palveluissa on asiakkaan määritelmä: asiakkaaksi voidaan tunnistaa palvelun käyttäjäasiakkaan lisäksi omainen, avustaja tai maksajan edustaja kuten kunnan sosiaalityöntekijä. Green Care -toimijalta vaaditaan myös kykyä tunnistaa ja määrittellä kaikki Green Care -palveluun liittyvät asiakkuudet, niiden eri roolit ja odotukset sekä kykyä tuottaa hyvää asiakaspalvelun laatua kaikissa asiakaskohtaamisissa. Asiakasuhde nähdään jatkuvana prosessina, joka on voimassa myös silloin, kun asiakas ei osta (Grönroos 2000, 67).

Green Care -toimijoilta edellytetäänkin erinomaista asiakaspalvelun laatuun liittyvää osaamista, koska he toimivat yhtäaikaaisesti sellaisten eri asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa, joiden odotukset ja tarpeet palvelun ja asiakaspalvelun laadun suhteen ovat erilaiset. Vähintään osa asiakkaista saattaa olla myös haavoittuvassa asemassa. Myös se, että laadukas asiakaspalvelu on henkilökohtainen kokemus, tai kuten palvelujen markkinoinnin yhteydessä puhutaan, ”palvelut ovat subjektiivisesti koettuja prosesseja”, (Grönroos 2000, 100) lisää asiakaspalveluosaamisen vaatimustasoa. Grönroosin mukaan koettuun palvelun laatuun vaikuttaa se, mitä ostajan ja myyjän vuorovaikutuksessa tapahtuu.

Hyväksi koetulla asiakaspalvelulla on merkitystä: sekä hyväksi että huonoksi koetusta asiakaspalvelusta kerrotaan eteenpäin, huonoksi koetusta laajemmin. Sosiaalisen median kautta jaetaan helposti hyviä ja huonoja kokemuksia, erityisesti jälkimmäisiä. Itse maksavat asiakkaat painottavat valinnoissaan muiden mielipiteitä ja kokemuksia palveluntarjoajista ja tätä tietoa haetaan ensisijaisesti internetistä. (M&M 2012; Ylikoski 2001, 183.) Koska Green Care -palvelut ovat monille asiakkaille vielä uusia toimintamuotoja, muiden käyttäjien suosituksilla voidaan nähdä olevan erityistä merkitystä. Lisäksi ainakin yksityisten asiakkaiden on helppo vaihtaa palveluntuottajaa, mikäli asiakaspalvelun laatu tai jokin muu seikka Green Care -palvelussa ei vastaa heidän odotuksiaan.

Palveluiden laadun yhteydessä puhutaan koetusta kokonaislaadusta, joka on hyvää silloin, kun odotettu ja koettu laatu ovat tasapainossa. Asiakkaan odotuksiin palvelusta vaikuttavat esimerkiksi markkinointiviestintä, palveluntuottajan imago, suositukset sekä asiakkaan tarpeet ja arvot. Koettuun laatuun vaikuttavat tekninen laatu (asiakas sai aterian, retki toteutui oikein) ja toiminnallinen laatu eli mitä ostaja ja myyjän välisessä vuorovaikutuksessa tapahtuu. (Grönroos 2000, 105.)

Hyvä asiakaspalvelun laatu lisää asiakastyytyväisyyttä, mutta asiakastyytyväisyyteen vaikuttavat myös muut tekijät kuten palvelun hinta, konkreettisten tavaroiden laatu (esim. ruoka, tilat) ja erilaiset tilannekohtaiset seikat kuten huono sää, eläinten käyttäytyminen tai muiden asiakkaiden käyttäytyminen. Myös asiakkaan yksilölliset tekijät, kuten paha mieli, vaikuttavat asiakastyytyväisyyteen. Green Care -palveluiden yhteydessä tilannekohtaisilla tekijöillä voi olla suurtakin merkitystä koettuun asiakastyytyväisyyteen, jolloin palveluntuottajan kyky toimia luovasti ja hyvät asiakaspalvelutaidot, eli se mitä tapahtuu ostaja ja myyjän välillä, korostuvat. Asiakastyytyväisyyttä voidaan tarkastella kahdesta näkökulmasta: joko yksittäisen palvelutapahtuman osalta tai kokonaistyytyväisyytenä palveluntarjoajan toimintaan. (Ylikoski 2001, 152, 155.)

Asiakasuskollisuus perustuu asiakastyytyväisyyteen ja koettuun laatuun. Asiakastyytyväisyys luo siten pohjan asiakasuskollisuudelle, josta seuraa uudelleen ostoaikeita, palvelun suosittelemista muille ja toleranssia sietää epämukavuutta palveluntuottajan taholta. (Paavola 2006, 33; Ylikoski 2001, 183.) Asiakastyytyväisyys ei kuitenkaan takaa uudelleenostoa, eivätkä Green Care -palveluun tyytyväiset välttämättä palaa palvelun pariin taloudellisten syiden, paikkakunnalta muuton tai palvelutarpeiden muuttuessa. Siten Green Care -palveluntuottajien on panostettava uusien asiakkaiden hankintaan säännöllisesti.

Pitkäaikaisista asiakkaista on yritykselle taloudellista hyötyä ja he vaikuttavat yrityksen kannattavuuteen myönteisesti (Ylikoski 2001, 180). Pysyvät ja säännölliset asiakassuhteet ovat Green Care -palveluiden tuottajille taloudellisesti merkittäviä säännöllisten ostojen kautta ja siten ne vahvistavat Green Care -palveluiden tuottajan taloudellisia menestymismahdollisuuksia ja mahdollisuuksia kehittää Green Care -toimintamuotoja laadukkaasti. Säännölliset asiakkaat antavat Green Care -palveluiden tuottajalle mahdollisuudet keskittyä toiminnan ja laadun kehittämiseen. Green Care -palveluiden yhteydessä säännöllinen asiakas saattaa olla palvelun maksaja (esim. Kela tai kunta), mutta palveluiden käyttäjät vaihtuvat.

Jotta Green Care -palveluntarjoaja voisi kehittää palvelujaan asiakkaiden toivomaan suuntaan, hänen kannattaa kerätä asiakaspalautetta. Asiakaspalautetta kannattaa kerätä ainakin seuraaviin asioihin liittyen: asiakkaan hyvinvointitavoitteiden täyttyminen eli Green Care -palvelun vaikuttavuus, luontolähtöisyyden toteutuminen, palveluntuottajan ystävällisyys, ohjauksen riittävyys, palvelun asiantuntevuus, yrityksen tilojen viihtyvyys ja tarkoituksenmukaisuus sekä palveluvalikoiman kattavuus. (MTT, THL ja Lapin AMK 2014, 28.)

Palautetta voidaan kerätä monin eri tavoin kuten kirjallisesti, suullisesti tai havainnoiden. Asiakaspalautekysely voi koskea koko palvelukokonaisuutta tai keskittyä joihinkin palvelun osa-alueisiin. Kannattaa miettiä, missä vaiheessa palautetta kerätään. Palautetta voidaan kysyä esimerkiksi toiminnan loppuksi tai tietyin väliajoin.

Green Care -palveluissa asiakkaaksi voidaan tunnistaa palvelun käyttäjäasiakkaan lisäksi omainen, avustaja tai maksajan edustaja kuten kunnan sosiaalityöntekijä.

Kuva: Miika Hyvärinen

Kuten aiemmin todettiin, Green Care -palvelun asiakkaana voidaan nähdä palvelun käyttäjän lisäksi omainen, avustaja tai maksaja. Palveluiden käyttäjäasiakkaan ollessa eri taho kuin maksaja, on tarpeen kerätä palautetta molemmilta. Palautetta voidaan kerätä myös erityisryhmään kuuluvan käyttäjäasiakkaan omaisilta tai avustajilta. Palautetta voidaan kysyä myös yhteistyökumppaneilta ja muilta sidosryhmiltä, jos se nähdään tarpeelliseksi. (MTT, THL ja Lapin AMK 2014, 28.)

Palautetta suunniteltaessa kannattaa miettiä, millaista tietoa ja palautetta asiakkailta halutaan, kuinka suurelta asiakasjoukolta palautetta kerätään ja miten palautteen kerääminen toteutetaan. Sen jälkeen on valittava sopiva menetelmä. Menetelmän valintaan vaikuttaa ensinnäkin se, millaisiin kysymyksiin halutaan vastauksia ja halutaanko ensisijaisesti määrällistä vai laadullista tietoa. On pohdittava, mitkä menetelmät sopivat juuri tälle asiakaskunnalle. Menetelmä kannattaa valita luovasti ja soveltaa omaan toimintaympäristöön sopivaksi. (Pieviläinen, Pyykkönen & Saukkonen 2014, 7.)

Menetelmiä ovat esimerkiksi lomakekysely, haastattelu, fokusryhmät eli ryhmäkeskustelut ja asiakkaan toiminnan havainnointi sekä erilaiset toiminnalliset menetelmät. Toiminnallisia menetelmiä on useita, kuten esimerkiksi narratiiviset menetelmät ja kuvalliset menetelmät. Sadutus on narratiivinen menetelmä, joka sopii lapsille. (Arantola & Simonen 2009, 23; Heikkinen & Partanen 2016, 37.) Narratiivinen menetelmä on kyseessä myös, jos pyydetään lasta kertomaan koiralle, miten Green Care -toiminta tänään sujui. Kuvallinen menetelmä on kyseessä esimerkiksi silloin, jos asiakas valitsee tunnetiloja kuvaavista korteista ne, jotka kuvaavat hänen Green Care -palvelussa kokemiaan tunteita.

Erityisryhmille kannattaa suunnitella sopivat palautemenetelmät. Esimerkiksi voidaan suunnitella helposti ymmärrettävä ja täytettävä lomake. Palautelomakkeessa voi käyttää vaikkapa naamapiirroksia (iloinen, surullinen, neutraali) asiakkaan palvelukokemuksen onnistumisen selvittämiseksi. Samantyylistä, nopeasti täytettävää lomaketta voi hyödyntää muidenkin asiakasryhmien kanssa. (MTT, THL ja Lapin AMK 2014, 28.)

Palautteen keruusta tulee tiedottaa asiakkaille etukäteen. Palautteen antaminen on asiakkaalle aina vapaaehtoista. Kannattaa myös perustella asiakkaille, miksi palautetta kerätään ja kertoa, miten palautteet käsitellään ja kenelle palautteet toimitetaan. Palautteet anonyymi ja luottamuksellinen käsittely on yleensä itsestäänselvyys, mutta asia kannattaa kuitenkin tuoda esille. Kannattaa myös miettiä etukäteen, miten tuloksista tiedotetaan ja kenelle: miten asiakkaat saavat tiedon siitä, millaisia toimenpiteitä Green Care -palvelun kehittämiseksi palautteen perusteella tehdään. (Pieviläinen, Pyykkönen & Saukkonen 2014, 9-10, 12.)

Palautteen keräämisen ja sen hyödyntämisen kautta saadaan selville Green Care -palvelun onnistumiset ja kehittämiskohteet. Kun palautetta kerätään säännöllisesti, pystytään palvelun laatu pitämään asiakkaita tyydyttävänä. Tällöin tyytyväiset asiakkaat kertovat toimivasta Green Care -palvelusta muillekin, mikä on toiminnalle parasta markkinointia.

LÄHTEET

- Arantola, H. & Simonen, K. 2009. Palvelemisesta palveluliiketoimintaan - Asiakasymmärrys palveluliiketoiminnan perustana. Tekesin katsaus 256/2009. Viitattu 12.1.2018 http://www.tekes.fi/Julkaisut/palvelemisesta_palveluliiketoimintaan.pdf
- Grönroos, C. 2000. Palveluiden johtaminen ja markkinointi. WS Bookwell Oy: Porvoo.
- Heikkinen, S. & Partanen, H-M. 2016. Toiminnalliset palautteenkeruumenetelmät mahdollistamassa lasten osallisuutta. Opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 15.1.2018 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/117524/Heikkinen_Saara-Partanen_Henna-Maria.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Markkinointi&Mainonta (M&M). Hyvästä kerrotaan kuudelle, huonosta kahdeksalle. 4.2.2016. Viitattu 12.3.2018 <https://www.marmai.fi/uutiset/hyvasta-kerrotaan-kuudelle-huonosta-kahdeksalle-6284470>
- MTT, THL ja Lapin AMK. 2014. Green Care -työkirja. Viitattu 12.1.2018 <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/mtt/julkaisut/green-care-tyokirja-173.2014.pdf>
- Paavola H. 2006. Asiakasuskollisuuden jaetut merkitykset. Akateeminen väitöskirja. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67599/951-44-6561-X.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Pieviläinen, H., Pyykkönen, A. & Saukkonen, T. 2014. Asiakkaan äänellä - menetelmäopas asiakaspalautteen keräämiseen sosiaalityössä. Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistys ry:n julkaisu. Viitattu 20.1.2018 <https://www.jelli.fi/assets/files/sites/6/2017/07/Asiakkaan-%C3%A4%C3%A4nell%C3%A4-menetelm%C3%A4opas.compressed-1.pdf>
- Ylikoski, T. 2000. Unohtuiko asiakas? Otavan kirjapaino Oy: Keuruu.

Green Care -laatumerkit: LuontoHoiva ja LuontoVoima

Kuva 1. Green Care finland -laatumerkit

Green Care -palveluille on Suomessa kaksi samanarvoista ja rinnakkaista laatumerkkiä: LuontoHoivan ja LuontoVoiman laatumerkit. LuontoHoivan merkki on tarkoitettu luontoon perustuville sosiaali- ja terveyspalveluille ja LuontoVoiman merkki luontoon perustuville kasvatuksen sekä virkistys- ja hyvinvointipalveluille. Laatumerkit haastavat Green Care -palveluntarjoajat kehittämään toimintaansa systemaattisesti ja tuovat markkinointiviestintään vakuuttavuutta. Ostajan näkökulmasta laatumerkit edustavat laadukkaasti toteutettuja Green Care -palveluita. Green Care Finland ry hallinnoi laatumerkkejä ja Green Care -laatulautakunta myöntää ne kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

1 LAATUMERKKI ON PALVELUKOHTAINEN

Laatumerkki haetaan joko palvelulle tai palvelukokonaisuudelle ja merkin myöntämisen edellytyksenä on, että Green Care -toimintatavan peruselementit eli luontoperustaisuus, kokemuksellisuus ja osallisuus sekä perusedellytykset eli tavoitteellisuus, ammatillisuus ja vastuullisuus toteutuvat palveluissa laadukkaasti. (Luke, THL ja GCF ry 2018.)

Merkkejä on myönnetty vuoden 2017 alusta lähtien esimerkiksi päivätoimintaan, virkistyspalveluihin, luonto-, eläin- ja puutarha-avusteiseen kuntouttavaan toimintaan hoitokodissa ja koira-avusteiseen toimintaan. LuontoHoivan merkkejä on myönnetty enemmän kuin LuontoVoiman merkkejä. (Green Care Finland 2018.)

2 CASE: NINA PYYKKÖNEN, NATUREFULNESS-PALVELUT, MIND DYNAMICS OY

Nina Pyykkönen on erikoispsykologi, psykoterapeutti, työnohjaaja ja joogaopettaja. Pyykkösen mukaan Naturefulness-palvelut eli luonnossa toteutettavat jooga-, Asahi-, QiGong- ja tietoisuusharjoitukset kehittyivät hiljalleen siitä ymmärryksestä, joita sekä hänen työnsä että oma kokemuksensa avasi.

- *Kiinnostukseni ihmismielen rakennetta, tietoisuutta, kehomielen kokonaisuutta sekä luontoyhteyttä kohtaan syveni. Aloin ymmärtää, että merkittävä osa nykyihmisen kärsimyksestä ja stressistä nousee siitä, että elämme kohtuuttoman paljon ja epätasapainoisesti mieleemme sisällä ja laiminlyömmme kehotietoisuuden harjoituksen - ikäänkuin "unohdamme" olevamme osa luontoa, Pyykkönen kertoo.*

Kehotietoisuus arkikielellä tarkoittaa sitä, että huomiomme on hengityksessä, aistihavainnoissa ja omasta kehosta nousevissa tuntemuksissa. Luonto on symboli kehotietoisuudelle, koska kuten biologinen kehomme, se ei myöskään "ajattele" - se on.

Pyykkösen mukaan kehomme on luontoyhteytemme portti, ja toisaalta myös luontoyhteys auttaa meitä tulemaan yhteyteen oman kehomme kanssa. Naturefulness-palveluiden tarkoitus on saattaa ihmisiä lempeästi ja lähestyttävästi jälleen oman kehonsa äärelle, kokemaan itsensä kokonaiseksi. Tämä on Pyykkösen mukaa hyvinvoinnin syvin ydin. Naturefulness-palveluille myönnettiin LuontoVoiman laatumerkki vuonna 2017.

3 LAATUMERKIN VAATIMA OSAAMINEN

Palvelun vaatiman osaamisen eli ammattipätevyyden lisäksi laatumerkki edellyttää teoreettista Green Care -osaamista. Tärkeää on myös luontoon liittyvä ohjausosaaminen (Luke, THL ja GCF ry 2018). Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hanke kytkeytyykin Green Care -laatutyöhön tuottamalla laatumerkin edellyttämän teoreettisen Green Care -osaamisen. Hankkeen Green Care -perusteet jakso (50p) tuottaa nimenomaisesti tämän laatumerkin edellyttämän teoreettisen Green Care -osaamisen. Muitakin Suomessa tarjolla olevia koulutuksia on hyväksytty täyttämään laatumerkkien Green Care -osaamisvaade. (Green Care Finland 2018.)

Laatumerkin voi hakea myös palvelulle, joka tuotetaan eri osaajien välisessä yhteistyössä. Jos laatumerkin hakijalla ei ole yksin riittävää osaamista tuottaa tiettyä Green Care -palvelua, hän voi kuitenkin hakea palvelulle merkin yhdessä sopivan ammattilaisen kanssa.

4 GREEN CARE -LAATUTYÖKIRJA

Green Care -laatutyötä on tehty Suomessa valtakunnallisessa yhteistyössä. Työn keskeinen tuotos, Green Care -laatutyökirja, valmisteltiin valtakunnallisen Green Care -koordinaatiohankkeen laatutyöosiossa, jota toteuttivat LUKE ja THL. Laatutyökirjan kehittämiseen osallistuivat myös alan valtakunnallisen yhdistyksen Green Care Finland ry:n hallitus ja Green Care -laatulautakunta. Green Care -laatutyökirja pohjautuu Green Care -työkirjaan. (Luke, THL ja GCF ry 2018.)

Green Care -laatutyökirja on tärkeä, koska se on Green Care -palvelun laadunhallinnan keskeinen työkalu ja laatumerkin hakemiseen liittyvä tärkein dokumentti. Laatutyökirja koostuu kahdesta osasta, jossa ensimmäisessä osassa kuvataan, mitä suomalainen

Green Care -toimintapa on. Laatutyökirjan toisen osan muodostavat kysymykset, joihin vastaamalla laatumerkin hakija kuvaa palvelun ja sen ominaisuudet. (Luke, THL ja GCF ry 2018.) Green Care -laatutyökirja tallennetaan omalle koneelle Green Care Finland ry:n verkkosivuilta ja täytetään sähköisesti (Green Care Finland 2018).

5 MONIALAINEN GREEN CARE -LAATULAUTAKUNTA MYÖNTÄÄ MERKIT

Kalenterivuosi on jaettu neljään hakujaksoon, mutta laatumerkkihakemuksia voi jättää jatkuvasti. Kunkin hakujakson jälkeen laatulautakunta käsittelee hakemukset ja myöntää laatumerkit. Laatumerkit myönnetään kirjallisen dokumentaation perusteella, joita ovat Green Care -laatutyökirja, palvelukohtainen turvallisuussuunnitelma sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteydessä myös omavalvontasuunnitelma. Laatulautakunta tutustuu myös hakijan verkkosivuihin ja muuhun saatavilla olevaan kirjallisiin lähteisiin. (Green Care Finland 2018.)

Ei ole harvinaista, että hakijalta pyydetään lisätietoja ennen laatumerkin myöntämistä. Lautakunnan työskentelytapa on hakijaa kannustava, ja hänelle voidaan antaa ohjausta tai vinkkejä Green Care -toimintatapojen kehittämiseksi. Laatumerkit ovat voimassa kolme vuotta, minkä jälkeen ne tulee uusia. Uusiminen on kevyempi prosessi kuin varsinainen hakeminen.

Green Care Finland ry nimittää laatulautakunnan, ja sen jäsenet edustavat monipuolisesti eri aloja. Lautakunnan jäsenet osallistuvat myös aktiivisesti alan kehittämiseen oman työn ja kiinnostuksen, kehittämishankkeiden ja aktiivisen yhteiskunnallisen keskustelun kautta.

6 LAATUMERKKIHAKEMUKSIIN LIITTYVIÄ HUOMIOITA

Hakemukset ovat olleet hyvin tehtyjä ja hakijoilla on vankka ammattitaito ja osaamista tuottaa palvelut. Laatulautakunnan keskeiset huomiot ja täydennyspyynnöt ovat liittyneet siihen, "miten hakemuksissa kuvattuja Green Care -elementtejä käytetään eli miten Green Care -elementit ovat kytkettyinä tapahtumiin, toimintaan tai hoitoon, jonka tavoitteena on asiakkaiden parempi terveys, hyvinvointi ja elämänlaatu" (Ilmarinen, Ruoho & Salonen 2018).

Hakijoiden toivotaan nimeävän käytetyt menetelmät ja harjoitteet, sekä kuvaavan ne tarkasti hakemuksissa. Myös menetelmien ja harjoitteiden käyttöä (miten-kysymys) saa perustella täsmällisemmin. Green Care -palvelun ohjaajan ymmärrys luonnon hyvinvointivaikutuksista ja luontoyhteyden vahvistamisen merkityksestä on keskeistä, ja tämä voisi näkyä vahvemmin hakemuksissa. Ohjaajan tehtävä on mahdollistaa luonnon ja asiakkaan välinen yhteys ja sitä kautta hyvinvointivaikutusten mahdollistuminen. Siten ohjaajan tuki myönteisen luontoyhteyden vahvistumiseksi on olennaista. (Ilmarinen, Ruoho & Salonen 2018.)

Laatumerkkihakemuksessa Green Care -palveluntuottajan kannattaa haastaa itsensä ensin pohtimaan ja sen jälkeen kuvaamaan hakemuksessa se, miten toiminta poikkeaa muusta hyvästä toiminnasta ja luonnossa vietetystä ajasta (Ilmarinen, Ruoho & Salonen 2018).

Artikkelin kirjoittaja toimi Green Care -laatulautakunnan puheenjohtajana 2017.

LuontoHoivan ja LuontoVoiman laatumerkki

- *Myönnetään palvelulle tai palvelukokonaisuudelle.*
- *Merkkien edellyttämä osaaminen koostuu palvelun vaatimasta osaamisesta/ ammattipätevyydestä ja teoreettisesta Green Care -osaamisesta.*
- *Merkki myönnetään dokumentaation perusteella: Green Care -laatutyökirja, palvelukohtainen turvallisuussuunnitelma ja omavalvontasuunnitelma (sote-palvelut).*
- *Haku on jatkuva, merkkejä myönnetään neljä kertaa vuodessa.*
- *Merkki on voimassa kolme vuotta.*
- *Merkin hallinnoija on Green Care Finland ry.*
- *Merkin myöntäjä on Green Care -laatulautakunta.*
- *Haku ja ajantasaiset tiedot: gcfinland.fi/laatu/*

LÄHTEET

Green Care Finland ry <http://www.gcfinland.fi/laatu/>

Ilmarinen, K., Ruoho, J. & Salonen, K. 2018. Näkökulmia laadukkaaseen Green Care-palveluun. Julkaisematon artikkeli.

Luke, THL ja GCF ry. 2018. Suomalainen Green Care – LuontoHoivan ja LuontoVoiman laatutyökirja. Luonnonvarakeskus, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ja Green Care Finland ry. <http://www.gcfinland.fi/tiedostopankki/503/green-care-tyokirja-2018.pdf>

A stylized graphic of a tree with a white trunk and branches, and a large, light blue canopy with a jagged, leaf-like edge. The background is a solid medium blue.

Green Care -opiskelu

Reeta Sipola

Mikä vaikuttaa koulutusmallin esteettömyyteen?

Oppilaitosten fyysisessä esteettömyydessä on vuosien saatossa tapahtunut kehitystä ainakin liikuntarajoitteisten tarpeiden huomioinnin osalta, vaikka puutteita edelleen toki on. Tämän lisäksi on kuitenkin useita muita esteettömyyden osa-alueita, joiden huomioiminen on yhtä tärkeää. Viestintään ja tiedonkulkuun, opetukseen ja ohjaukseen sekä arvoihin ja asenteisiin liittyvä esteettömyys ovat nousseet keskeisiksi teemoiksi esimerkiksi Esteetön opiskelu korkea-asteen oppilaitoksissa -hankkeen tekemässä selvityksessä, jossa on tutkittu opiskeluun vaikuttavia tekijöitä.

Koulutuksen vaikuttavuus muodostuu monesta osatekijästä. Vaikka koulutuksen sisältö ja opettajien ammattitaito vastaisivat hyvin oppimistavoitteisiin ja työelämän vaatimuksiin, oppimistulokset voivat silti olla heikkoja, jos koulutuksen tarjoamistapa ei vastaa opiskelijoiden tarpeisiin. Erityisesti jo työelämässä olevien henkilöiden elämässä on jo paljon reunaehtoja, jotka tulee huomioida, jotta edelleen kouluttautuminen on mahdollista. Näiden tarpeiden huomioiminen on osaltaan vaikuttanut siihen, että korkea-koulujen välisenä yhteistyönä on alettu kehittämään valtakunnallista koulutusmallia korkea-asteen Green Care -opintoihin, joiden pilotointi on nyt käynnissä.

1 TOIMIALARAJOJA YLITTÄVÄ KOULUTUSKOKONAISUUS KASVAVALLE GREEN CARE -TOIMINNALLE

Green Care on uusi ala, joka tarvitsee osaamista vahvistavaa ja todentavaa koulutusta, jotta Green Careen kohdistuvat odotukset elinkeinotoiminnan ja hyvinvoinnin edistämistä voidaan lunastaa. Valtakunnallisena yhteistyönä rakennettava koulutuspaketti tuo kehittyvälle ja monia rajapintoja yhdistävälle Green Care -toiminnalle tarpeellisen yhtenäisen perustan, jonka päälle voidaan jatkossa kehittää täydentäviä ja syventäviä lisäkoulutuksia. Yhteen koulutuskokonaisuuteen on koottu kaikkien osatoteuttajien ja asiantuntijoiden paras osaaminen, jotta opiskelijat saavat laadukasta ja monipuolista koulutusta.

Koulutukseen hakeutuvilla on jo olemassa eri aloilta aikaisemmin hankittua ammatillista osaamista, jota kehitetään edelleen Green Care -sisältöjen kautta. Koulutuksesta hyötyvät palveluntuottajien ja työntekijöiden lisäksi Green Care - alan asiantuntijat, opettajat, ohjaajat, kouluttajat, neuvojat sekä palvelujen ostajat ja korkeakoulutuksessa olevat tulevat ammatillaiset.

Perusteet 5op	<ul style="list-style-type: none"> •Termit, kriteerit, elementit, toimintakenttä ja toimijat •Laatu, laatutyön kriteerit, välineet ja merkitys toiminnassa •Luonnon hyvinvointivaikutukset, vaikuttavuuden mittaaminen ja luontosuhde
Toimintaympäristöt 5op	<ul style="list-style-type: none"> •Toimintaympäristöjen määrittely ja käsitteet •Fyysisen ja sosiaalisen toimintaympäristön vaikutus ja niiden muokkaaminen sekä Green Care -toiminnan reunaehdot •Toimintaympäristön analysoinnin työkalut
Menetelmät ja toimintamuodot 10op	<ul style="list-style-type: none"> •Green Care -menetelmien ja toimintamuotojen perusteet ja vaikuttavuus sekä soveltaminen omassa toiminnassa •Luonto sekä viherympäristöt ja puutarha hyvinvoinnin lähteenä •Eläimet ja maatala hyvinvoinnin lähteenä
Asiakaspalvelu ja ohjaustyö 5op	<ul style="list-style-type: none"> •Keskeiset asiakkuudet ja niiden erityistarpeet asiakaspalvelussa ja ohjaustyössä •Asiakas- ja voimavarakeskeisen ohjaustyön periaatteet Green Care -toiminnassa •Asiakastyytyväisyyteen vaikuttavat tekijät, asiakaspalaute ja sen hyödyntäminen asiakaspalvelun ja ohjaustyön kehittämisessä
Liiketoiminnan kehittäminen ja palvelumuotoilu 5op	<ul style="list-style-type: none"> •Green Care -liiketoiminnan erityispiirteitä ja yritysmuotoja, palveluita ja palvelukokonaisuuksia •Liiketoiminnan suunnittelu, rahoitus- ja hinnoittelumallit, markkinoinnin ja myynnin perusteet •Green Care -yritystoiminnassa vaadittavat suunnitelmat ja Green Care työkirjan käyttö
Ohjaus- ja kouluttajaosaaminen 10 op (EQF7)	<ul style="list-style-type: none"> •Ratkaisu- ja voimavarakeskeinen ohjaus Luontohoivassa /-voimassa •Kokemuksellinen ja kosnuktiivinen oppiminen, reflektiivisyys, metataidot •Opettamisen taidot, kokemuksellisuuden rakentaminen, fasilitointi ja reflektisen oppimisen tukeminen •Green Care -ammatti-identitetin vahvistaminen

Taulukko 1. Green Care -opintojen rakenne ja opintojaksojen sisällöt pilottivaiheessa.

2 ESTEETTÖMYYDEN HUOMIOIMINEN KOULUTUSMALLIN SUUNNITTELUSSA

Jotta koulutus on vaikuttavaa ja täyttää sille asetetut tavoitteet, on koulutuksen oltava aidosti opiskelijoiden saavutettavissa. Koulutuksen on pystyttävä vastaamaan opiskelijoiden tarpeisiin huomioimalla fyysisen ympäristön lisäksi psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön ominaisuudet, joihin vaikuttamalla voidaan tukea opiskelun onnistumista.

Korkea-asteen Green Care -koulutuksen pilotoinnissa kehitetään laadukas ja monipuolinen koulutus joustavasti verkkopainotteisena, valtakunnallisesti yhtenäisenä 40 opinopisteen kokonaisuutena, jota testataan pilottivaiheessa 140 opiskelijalla seitsemällä

paikkakunnalla vuosina 2016 - 2017. Esteettömyys on yksi johtoajatuksista, jonka alla koulutusta rakennetaan vastaamaan mahdollisimman hyvin opiskelijoiden tarpeisiin.

Koulutuksen rakentamisen lähtökohtana on ollut sidosryhmien kanssa tehdyn suunnittelutyön pohjalta muodostunut käsitys, jonka mukaan kasvu- ja rakennemuutosaloilla työskentelevät tai yrittäjänä toimivat / yrittäjyyttä suunnittelevat henkilöt tarvitsevat monimuotoisesti toteutettavia opintoja. Näiden opintojen tulee olla saatavilla joustavasti ajasta ja paikasta riippumatta. Green Care -opinnoissa tähän tarpeeseen vastataan kehittämällä verkkopainotteisen opiskelun mallia, jossa opiskelijalla voi sovittaa opintoja omiin aikatauluihinsa. Omatoimisuutta ja sitoutumista vaativa itsenäinen opiskelu voi muodostua esteeksi, mikäli opiskelijalle ei tarjota sopivia välineitä oppimisen edistämiseen. Verkkoalusta voi olla täynnä upeaa materiaalia, mutta sen omaksuminen voi hyötyä jo alkuvaiheessa, jos opiskelija ei hahmota kokonaisuutta ja tavoitteita.

Myös verkko-opinnoissa ohjaustyöllä on merkitystä opiskelijoiden motivoinnissa ja opintojen sujumisen edistämässä. Opinnot pyritään sitomaan opiskelijoiden omaan aikaisempaan osaamiseen ja yksilöllisiin osaamistarpeisiin, joiden vuoksi he ovat koulutukseen hakeutuneet. Tämän henkilökohtaisen merkityksen löytäminen auttaa opiskelijoita suhtautumaan koulutukseen myönteisesti ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämistä pidetään yllä koko opintojen ajan eri oppimistehtävissä. Opinnoissa tuodaan esiin opiskelijoiden eri taustojen tuomaa rikkautta, mikä mahdollistaa vertaisoppimisen ja tuo sisältöä mm. keskustelutehtäviin verkkoalustalla. Green Care -kentän eri toimialojen omat kulttuurit ja esimerkiksi niiden termeihin ja toimintatapoihin tutustuminen ovat osa opintojen sisältöä. Erilaisten osaamisten ja Green Care -toiminnan monien toteutusmuotojen arvostaminen tukevat myönteistä ilmapiiriä ja poistavat oppimisen ja vuorovaikutuksen esteitä.

Erilaisia oppimistyyliä huomioidaan tarjoamalla kirjallisen materiaalin lisäksi mm. videoituja luentoja ja haastatteluja sekä muita materiaaleja, joihin voi tutustua omassa tahdissa. Opintoihin sisältyvissä tehtävissä on monipuolisesti erilaisia ryhmätöitä ja verkkokeskusteluja, kirjallisia tehtäviä, osaamistestejä ja toiminnallisia harjoituksia, jotta mahdollisimman moni opiskelija löytäisi omaa oppimistaan tukevia työskentelymuotoja. Green Care -toiminnassa vuorovaikutuksella ja yhteisöllisyydellä on suuri merkitys, ja itsenäistä verkko-opiskelua täydentävien lähipäivien aikana opintoihin saadaan käytännön harjoitusten kautta lisää syvyyttä ja sisältöjä.

Opiskelijoita ohjausharjoituksessa

Menetelmät ja toimintamuodot -jakson lähipäivänä Rovaniemellä marraskuussa.

Kuva: Reeta Sipola

3 KOKEMUKSIA TÄHÄN MENNESSÄ / ESTEETTÖMYYDEN HAASTEITA

Verkko-opinnot voivat esteettömyyden kannalta olla kaksiteräinen miekka. Toisaalta aikaan ja paikkaan sitomaton joustava opiskelu poistaa esteitä vähentämällä fyysisen läsnäolon vaatimusta, mutta sähköisen ympäristön hahmottaminen ja siinä toimiminen tuovat toisenlaisia haasteita osalle opiskelijoista. Viestinnän ja tiedon organisoinnin merkitys ovat tärkeässä roolissa, jotta opiskelijoille tarjotaan hyvät ja tasa-arvoiset edellytykset verkko-opiskeluun.

Green Care -koulutuksen pilotointiin osallistuvilta opiskelijoilta kerätään palautetta jokaisen 5-10 opintopisteen osakokonaisuuden jälkeen. Saatavaa palautetta hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan tulevien opintojaksojen suunnittelussa. Kehitystyö on parhaillaan käynnissä ja tuloksena tavoitellaan eri alojen osaamista yhdistelevää verkko-painotteisen koulutuksen toteutusmallia, jota voidaan soveltaa erilaisten monialaisten opintokokonaisuuksien tarjoamiseen (esimerkiksi biotalous).

Käytännössä suuren tietomäärän jäsentäminen verkko-oppimisolustalle ymmärrettävään muotoon on osoittautunut haasteelliseksi, sillä kaikille sopivaa yleispätevää ratkaisua ei ole olemassa. Sähköisen alustan sisältämän informaation arkkitehtuuri tulee olla mahdollisimman selkeä. Esimerkiksi hahmotushäiriöistä kärsivillä opiskelijoilla voi olla suuria ongelmia opintojakson sisällön omaksumisessa, jos sähköisellä alustalla navigointi on epäselvää tai eri opintokansoiden rakenne poikkeaa toisistaan.

Opiskelijalta edellytetään verkko-opinnoissa omatoimisuutta ja vastuuta omasta opiskelusta. Pienilläkin asioilla voidaan helpottaa opiskelijan työtä. Green Care -pilotoinnissa myönteistä palautetta on saatu esimerkiksi ohjeellisesta ajankäyttösuunnitelmasta, joka on tarjottu opiskelijoille opintojakson materiaalien ohessa. Ajankäyttösuunnitelmassa on viikkotasolle purettu esimerkki siitä, miten opintojakson sisällöt ja tehtävät on mahdollista opiskella ja montako tuntia jakson eri osa-alueisiin on ajateltu käytettävän. Opiskelijoiden antaman palautteen mukaan malli auttaa suunnittelemaan omaa työskentelyä ja hahmottamaan opiskelussa vaadittavaa ajankäyttöä.

Jos asiaa ei tarkemmin pohdi, voi tällainen verkkopainotteinen kurssi (jossa luennotkin on ennalta videoitu) kuulostaa äkkiä siltä, että opettajan ei tarvitse enää olla asiantuntija eikä resurssijakaan kulu. Näin asia ei kuitenkaan ole. Toimintatapojen muutos vaikuttaa myös opettajan työhön, mutta ei suinkaan vähennä sen merkitystä. Tallennettujen asiantuntijaluentoja ja muiden sähköisten materiaalien kertymisen myötä opetus muuttuu tiedon jakamisesta kohti oppimisprosessin ohjausta.

Tietoa on saatavissa valtavat määrät muualtakin kuin opettajan kokoamista powerpointeista, ja opiskelijat oppivat koko ajan paremmin sitä itsenäisesti hankkimaan. Opettajan resurssit tulee käyttää olemassa olevan tiedon uudelleen esittämisen sijaan ohjaustyöhön, jonka avulla opiskelijat aidosti saavat tiedon haltuunsa ja kiinnittävät sen osaksi aikaisempaa osaamistaan. Green Care -koulutuksen pilotoinnissa opettajan keskeisiä tehtäviä ovat olleet erilaisten webinaari- ja keskustelualustatehtävien ohjaukset, toiminnallisten harjoitusten ohjaaminen lähipäivissä sekä ryhmätöiden purkukeskustelujen vetäminen.

LÄHTEET

Green Care korkea-asteen koulutushankkeen verkkosivut. www.greencarekoulutus.fi
Laaksonen, Elina 2005. Esteetön opiskelu yliopistoissa. Opetusministeriön julkaisuja 2005:6. Opetusministeriö, Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2005/liitteet/opm_297_opmo6.pdf?lang=fi
Pietilä, Paula 2008. Liikkumisen esteistä ajan hallintaan - Esteettömyyden hyvät käytännöt ja kovat kokemukset korkea-asteen oppilaitoksissa. Esteetön opiskelu korkea-asteen oppilaitoksissa ESOK -hanke 2006-2011, Turun yliopisto <http://www.esok.fi/esok-hanke/kaytannot/hkraportti.pdf>

Artikkeli on aiemmin julkaistu Lapin ammattikorkeakoulun Lumen-verkkolehdessä 3/2016.

Avauksia Green Care -osaamiseen

- esimerkkeinä ohjaus- ja kouluttajaosaaminen

1 JOHDANTOA

Tässä artikkelissa kuvataan muutaman esimerkin kautta Green Care -ohjaamisen ja -kouluttamisen osaamista. Esimerkkinä käytetään Green Care -koulutuspilotin ohjaus- ja kouluttajaosaamisen 10 opintopisteen opintojaksoa ja siinä tuotettuja työnäytteitä. Tämä opintojakso oli koulutuksen viimeinen kokonaisuus ja se oli rakentunut niin, että opiskelija pystyi hyödyntämään kaikkia niitä materiaaleja ja teemoja, joita koulutuksessa oli ollut. Ajatuksena oli mm. että opiskelija

- löytää omat vahvuutensa ohjaajana ja kouluttajana hoivan ja/tai voiman alueella
- pystyy soveltamaan koulutuksen materiaaleja sekä aikaisempaa osaamistaan oman toimintansa suunnittelussa ja toteuttamisessa.

1.1 Kokemuksellisuuden monikerroksisuuden ymmärtäminen

Monet lähteet nostavat Green Care -ohjausosaamisessa keskiöön kokemuksellisuuden, moniaistisuuden, toiminnallisuuden sekä merkityksellistämisen.

KOKEMUKSELLISUUS

Kokemuksellisuus Green Care -ohjaamisessa tarkoittaa paitsi a) subjektiivisen, autenttisen ja yksilöllisen kokemuksen ymmärtämistä ja mahdollistamista; b) myös kokemuksellisen oppimisen periaatteiden ymmärtämistä ja soveltamista omaan ohjaustoimintaan.

Subjektiivinen, autenttinen kokemus on Green Care -ohjaamisessa monikerroksista. On sitten kyse eläin- tai luontoavusteisesta voiman tai hoivan alueesta, aina me olemme keskenämme ohjaussuhteessa ja samalla suhteessa Green Care -kontekstiin, esimerkiksi luontoon ja/tai eläimeen.

Green Care -ohjaus ja kouluttajaosaamisessa kokemuksellisuus tarkoittaa ainakin

- a) kokemuksellisuutta välittömässä asiakastilanteessa, mikä edellyttää esimerkiksi riittävää ymmärrystä vuorovaikutuksesta, oppimisesta, ihmisen yksilöllisyydestä ja Green Care -konteksteista ja tavoitteellisesta sekä laadukkaasta palvelusta
- b) ymmärrystä kokemusten historiallisuudesta ja kehityksellisyydestä
- c) ymmärrystä luonnon/luontokappaleen erityisyydestä kokemuksellisessa tapahtumassa. Tähän kuuluu myös eräänlainen pyyteettömyys, aitous ja autenttisuus.

Kokemuksellisuus on monessa yhtäaikaisessa kerroksessa kohtaamistilanteessa. Green Care -konteksti ja ympäristö sinänsä tuottavat tilanteeseen erityisen kokemukserroksen, jossa on luonto ja/tai eläin mukana. Tapahtumaa ei voi eristää kliiniseen toimistoympäristöön tai organisaatioon. Tämä tuo tilanteeseen erityistä positiivista ja negatiivista jännitettä. Ohjausosaaminen tarkoittaa sitä, että ohjaajan tulee havainnoida ja reflektoida tätä kokemukserroksellisuutta monella kanavalla.

2 OHJAUS-JA KOULUTTAJAOSAAMISEN ETÄTEORIAT TOIMINNAN PERUSTANA

Ohjauksen ja kouluttamisen viitekehyksiä on monia. Tässä koulutuspiilotissa viitekehyksinä olivat positiivinen psykologia, sosiaalinen konstruktionismi ja niiden sovelluksina ratkaisu- ja voimavarakeskeinen työorientaatio sekä dialogisuus. Ajatuksena oli löytää viitekehykset, jotka toimivat metaviitekehyksinä erilaisille työorientaatioille ja jotka sopivat sekä voiman että hoivan alueelle. Näistä viitekehyksistä oli myös näyttöön perustuvaa tutkittua tietoa. Seuraavaksi esitellään välähdyksiä metateorioista, ja sen jälkeen esimerkkejä, miten metateoriat muuttuvat käytännöksi opiskelijoiden työnäytteissä.

2.1 Positiivinen psykologia

Positiivinen psykologia on antanut tieteellisiä perusteluja siihen, miksi ohjauksessa kannattaa keskittyä voimavaraistaviin työtapoihin ja kyvykkyyksiin pulmien ja ongelmien rinnalla. Tämä rinnakkainen maailma on tärkeä teema, sillä todellisuus on aina monimerkityksinen ja kontekstivaikutteinen. Positiivinen psykologia on tutkinut erityisesti hyvinvoinnin, onnellisuuden ja luonteenvahvuuksien lisäksi mm. psykologisten voimavarojen teemoja, esimerkiksi vastoinkäymisistä kumpuava kasvu (post-traumatic growth) ja henkinen lujuus (resilience ja grit). Resilienssi puolestaan liitetään sellaiseen teemoihin kuin tunne- ja sosiaaliset taidot ja tunneäly, joita tulisi tietoisesti harjoittaa koko elämän ajan. (Kts. esim. Köngäs 2018.)

Positiivinen psykologia on rantautunut kaikkeen kuntouttavaan toimintaan, elämäntapaohjaukseen (mindfulness) ja viimeimmäksi myös pedagogiseen toimintaan; puhutaan positiivisesta pedagogiikasta. (Esim. Kumpulainen ym. 2015, 224-242.)

2.2 Voimavarakeskeisyydestä ohjauksessa ja oppimisessa

Ohjaaminen on konkreettista puheella ja toiminnalla ohjaamista, ohjaajan oman mallin näyttämistä sekä ohjattavan oivalluttamista tai hoksauttamista. Näissä kaikissa työtoimissa tarvitaan voimavaraistavaa kieltä ja keskustelua.

Kieli rakentaa todellisuutta, näin uskoo sosiaalinen konstruktionismi: me kuvaamme ja muotoilemme tapahtumia, suhteita ja todellisuutta kertomalla ja keskusteluna. Sosiaalinen konstruktionismi on tieteenfilosofinen suuntaus, jossa tiedon, todellisuuden ja sen rakenteiden ja ilmiöiden nähdään muodostuvan sosiaalisessa ja kielellisessä vuorovaikutuksessa. Kun väljemmässä konstruktionismissa todellisuuden nähdään olevan

olemassa riippumatta ihmisten representaatioista, kuten kielestä, niin tiukemmassa ajattelutavassa painottuvat näkemykset, joiden mukaan ihmisten on mahdotonta päästä käsiksi tai olla suoraan kosketuksissa maailmaan, sillä maailman ja ihmisten välissä on aina symbolisen tason merkitysrakenteita, kuten kielellisiä määritteitä. Merkityksellistä ja kielen käytön voimaa koulutuksessa tarkasteltiin mm. seuraavan Antti Mattilan (2015) kirjoittaman ja siitä eteenpäin jalostetun ajattelun pohjalta.

Harjoitus 1, oman ajattelutavan avartuminen

Näkökulman vaihto, tehdään pareittain vuorotellen

- Valitse jokin oma paheesi, esim. karkin syönti, myöhästely tms.
- Toinen jututtaa seuraavilla kysymyksillä: kerro paheesi, kuinka vakava se on asteikolla 1-5, 5 pahin mahdollinen, mitä ko.numero tarkoittaa.
- Miten pahe haittaa elämäsi?
- Mitä olet kokeillut paheen voittamiseksi, milloin se on ollut paremmin hallinnassa?
- Mikä on onnistunut edes hivenen paheen taltuttamisessa tms.
- Jokainen pahe on myös jollain tavoin ystävällinen/armollinen, sillä ko. pahetta on monella muullakin: jos tämä pahe on tässä ikiviisas ja ystävällinen, miten se lohduttaisi, miten se kertoisi, miten sen voisi päihittää/ oppia elämään sen kanssa?
- Mitä ajatuksia nyt paheestasi?

Kuva 1. Esimerkki näkökulman vaihtamisesta sekä voimavaraistavasta ohjaus- ja kysymystekniikoista.

Oheisessa esimerkissä tavoitteena oli tutkia, miten kielellinen konstruktio rakentaa todellisuutta. Tässä tapauksessa samasta teemasta voi puhua paheena, ts. ongelmana sekä myös mahdollisuutena, näkökulman mukaan. Kielellisen konstruktion ymmärtäminen on tärkeää, sillä se viitoittaa Green Care -toimijan omaa toiveikkuutta ja kykyä säilyttää resilienssi vaativissakin ohjaustapahtumissa niin luonto- kuin eläinavusteisessa toiminnassa.

2.3 Kielen merkitys ohjauksessa ja oppimisessa

Voimavaraistava ohjaustapa on suorien ohjeiden lisäksi myös kysymyksillä ohjaamista. Ohjaaja kertoo, näyttää mallia, toimii rinnalla, kannustaa ja aktivoi. Voimavarakeskeinen ohjaaja on kiinnostunut omasta kielenkäytöstään. Tärkeää on seurata, mikä osa kohtauksesta on voimavaroihin keskittyvää ja mikä osa käsittelee ongelmia ja erityisesti ongelmien menneisyyttä. Voimavaraistava ohjaustapa edellyttää harjaantumista. Siksi opintojaksolla keskityttiin voimavaroja vahvistavan ohjaustyylin harjoitteluun sekä kontaktiopetuksen aikana että konkreettisen ohjaustilanteen kokeiluna. Kontaktiopetuksen aikana opiskelijat tekivät oivalluttamiseen (kuva 1) harjoituksen teemalla näkökulman vaihtamisen taito.

3 ESIMERKKEJÄ OHJAUS- JA KOULUTTAJAOSAAMISESTA

Seuraavaksi kuvataan muutamalla esimerkillä, miten opiskelijat ovat harjoitelleet ja reflektoineet koulutuksessa läpikäytyjä ohjaamisen ja kouluttamisen teemoja. Esimerkeissä on opiskelijoiden tekemiä tavoitteita, toiminnan prosessia sekä itsearviointia tapahtuneesta. Näytteet ovat valittu koulutuspiilotissa syksyllä 2017 tapahtuneista työnäytteistä/harjoittelusta ja niiden käyttöön on saatu opiskelijoiden lupa. On sovittu, että opiskelijat ja harjoittelupaikat eivät ole tunnistettavissa. Analyysissä on sovellettu lyhyesti sisällönanalyysiä valittujen teemojen pohjalta. Peruskysymyksenä tekstinäytteille on, mitä on ohjaus- ja kouluttajaosaaminen?

3.1 Kyky määrittää relevantteja tavoitteita ja käyttöteoriaa

Yksi ammatillisuuden osoitus on se, että Green Care -toimija osaa perustella omaa toimintaansa ja mm. valita relevantteja, asiakaslähtöisiä ja voimavaraistavia tavoitteita toiminnan toteuttamiseen. Tähän kuuluu myös kyky asemoida oma toiminta hoivan ja/ tai voiman alueelle. Seuraava esimerkki on voiman alueelta:

PÄIVÄN TAVOITE

Kyseessä on **luontovoiman** toiminta. Retken tavoitteena on tarjota nuorille mahdollisuus osallistua ohjatusti metsäretkelle turvallisessa tutussa ryhmässä sekä rakentaa **luontoyhteyttä** uudessa ympäristössä. Metsäretken aikana nuorilla on mahdollisuus tutustua suomalaiseen kesäiseen metsäluontoon sekä tehdä siellä havaintoja liittyen ympäristöön. Tavoitteena on tarjota **virikistystä, rentoutumista sekä rauhallista mukavaa tekemistä**, johon osallistuminen ei vaadi erityistä harrastuneisuutta, osaamista tai kielitaitoa. Nuorilla saattaa esiintyä pelkoja ja epävarmuutta luonnossa, erityisesti metsässä liikkumista kohtaan. Mutta tätä pyritään hälventämään tekeillä metsässä erilaisia harjoitteita, joissa kiinnitetään huomiota ympäröivään luontoon. Harjoitteiden avulla pyritään samalla **itsetuntemuksen** vahvistamiseen.

Pitkän aikavälin tavoitteena on, että nuoret **rohkaistuisivat** liikkumaan luonnossa myös jatkossa sekä **arvostamaan** luontoa ja tunnistamaan sen **hyvinvointia lisääviä vaikutuksia**. (vastaaja 1.)

Tässä esimerkissä opiskelija osaa asemoida toiminnan voiman alueelle ja rakentaa relevantit tavoitteet sen mukaan. Keskeisenä käsitteenä on luontoyhteys, jota konkretisoidaan seuraavasti:

- luonnossa liikkumisen rohkeus
- kokemukset virikistymisestä, rentoutumisesta
- rohkeuden kasvu, itsetuntemuksen vahvistuminen.

Kuva: Reeta Sipilä

Tavoitteet tulee myös pilkkoa ja tilanteen mukaan myös rakentaa sekä lyhyen että pitkän aikavälin tavoitteiksi, kuten esimerkissä on tehty.

Koulutuspilottissa opiskelijan tuli perustella oma käyttäteoriaansa, eli keskeiset käsitteet ja viitekehys, joita hän käytti toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tästä on esimerkkinä tekstinäyte, jossa opiskelija (vastaaja 1) luontevasti perustelee tavoitteita, ts. käyttää koulutuksessa esiin tulevia käsitteitä ja konkretisoi ne omassa suunnitelmassaan:

*Työtavassani pyrin vahvistamaan **asiakkaiden** osallisuuden kokemusta, mutta myös konkreettista mahdollisuutta osallistua toimintaan. Ohjaustilanne korostaa **avointa dialogia**, ja pyrin kannustamaan nuoria siihen, että vuorovaikutustilanteet olisivat miellyttäviä ja luottamuksellisia. (vastaaja 1.)*

Tasavertainen kohtaaminen ja keskustelu, dialogisuus, oli käsitteenä esillä koko koulutuspilottin ajan. Nyt opiskelijoiden tuli omassa työnäytteissään osoittaa, miten se konkretisoitui.

3.2 Toiminnan perusteltu vaiheistaminen

Yksi Green Care -osaamisen osoitus on, että toimija pystyy etukäteen ja myös tilanteessa vaiheistamaan perustellusti oman toimintansa, ts. purkamaan auki toiminnan vaiheet ja myös miettimään vaihtoehtoisia työtapoja. (Kts. Suomi ym. 2016, 122-125.) Tämä vastaaja on eri henkilö.

Esimerkki kertoo eläinavusteisesta toiminnasta ja siinä kertojana on jo pitkän linjan Green Care -osaaja, jolla on takana myös SOTE-alan osaamista. Opiskelijan anonyymi-teetin vuoksi suunnitelmasta on poistettu tarkemmat osuudet ja niiden perustelut.

ESIMERKKI A: ELÄINAVUSTEINEN TOIMINTA

Tavoitteena on tukea työntekijöiden ammatillista kasvua, tutkia työhön liittyviä ilmiöitä sekä lisätä työssä jaksamista. Toiminta asemoituu akselille aktivointi-ennaltaehkäisy-voimaantuminen.

Tapaamisen kaari menee seuraavasti:

- *Tervetuloa: Henkilökohtaisesti kaikille, kahvit ja pullat, fasilitetit, turvallisuussopimus liittyen kokemuksellisiin harjoituksiin ja jakamiseen ryhmässä.*
- *Tavoitteet/kirkastus: Korttien avulla jokainen vuorollaan kertoo odotuksensa/ajatuksensa ylipäätään sekä oman tavoitteensa työskentelystä tänään, sovittaa, että jokainen jakaa vain mitä haluaa ja tuetaan ryhmää pitämään omia rajoja ja fokusta työssä.*
- *Psykoedukaatio: Liittyen edelliseen, mutta jossain muodossa stressin säätelystä ja turvallisuuden rakentumisesta. Ohjaaja muokkaa sisältöä ryhmän tarpeiden mukaan.*
- *Kokemuksellinen harjoitus: Hevoslaumaan tutustuminen, omat ja toisten rajat, turvallisuus, sanaton viestintä.*
- *Purku ja palautekierros kahvikupin äärellä: Mitä tapahtui? Miltä tuntui? Mitä opin? sekä palautelomake nimettömänä niin halutessaan.*

ESIMERKKI B: KOULUTTAJAOSAAMINEN

Toiminnan perustelu

Olen halunnut tuoda koulutukseen teoriaosuuden lisäksi muutamia käytännön harjoitteita, jotta osallistujille tulisi omakohtainen kokemus luontotoiminnan monipuolisten menetelmien hyödyntämisestä. Koen vahvasti, että ihminen on kokonaisuus, joka oppii useilla eri tavoilla. Tässä koulutuksessa lähtökohtana on kinesteettinen oppija, jossa muun muassa korostuu tekemällä oppiminen ja hyvä tunnelma edesauttaa oppimista. Haluan säilyttää koulutuksessa myös ajatuksen siitä, että jokaisella osallistujalla on omia kokemuksia ja tietoa aiheesta etukäteen ja sen jakaminen ja esille tuominen on hyvin tärkeää ja voimaannuttavaa. Jotta yhteisen jakamisen hetkeen päästään, on tärkeää, että tunnelma koulutuksessa on hyvä ja toisia kunnioittava.

Koulutus toteutetaan luontotoimintaan erityisen hyvin soveltuvassa paikassa, Hyötykasviyhdistyksessä Annalan puutarhassa. Ympäristön esteettinen miellyttävyys tuo koulutukseen voimaannuttavan lisäelementin: ennen ja jälkeen koulutuksen osallistujien on mahdollista liikkua puutarhassa.

Edellisessä esimerkissä opiskelija perusteli ja vaiheisti toimintansa. Lähtökohtana tilanteen suunnittelussa oli opiskelijan oma osaamisen määrittely sekä asemointi joko hoidon tai voiman osalta. Ajatuksena oli löytää toimivia työtapoja ja integratiivista työtettä (kts. Tynjälä 2011). Koulutustilanne tuli suunnitella ja perustella pedagogisesti, kuten aikaisemmassa tekstinäytteessä tuli esille. Ajatuksena oli myös kääntää toiminta edellä -strategia suunnittelu edellä -strategiaan. Hyvin usein opiskelijat saattoivat ensin tehdä toiminnan vaiheistuksen ikään kuin näppituntumalla ja vasta sitten etsiä perustelut. Green Care -osaamista osoittaa toimijan kyky toimia suunnittelu ja perustelu edellä.

Seuraavaksi on näyte siitä, miten edellä kuvattu rakentui vaiheittain eteneväksi toiminnaksi.

Alun introluonteinen istutushetki oli hyvä toiminnallinen siirtymä itse koulutukseen. Toiminnallisuus toi ikään kuin yhden uuden kokemuksellisen elementin koulutukseen; sen välityksellä oli hyvä kertoa osallistujille, minkälaista toimintaa esim. pienimuotoinen puutarhatoiminta, ruukku- tai parvekeviljely voisi olla esimerkiksi maahanmuuttajien kanssa.

Tämän jälkeen siirryimme sisälle, joimme kahvit ja kävimme läpi etukäteistehtävän. Siinä olin pyytänyt kaikkia osallistujia tuomaan mukanaan asian tai esineen, joka kuvaa heidän luontosuhdettaan. Tämän jälkeen kävimme läpi ns. teoriaosuuden keskustellen.

Teoriaosuuden jälkeen siirryimme jälleen ulos puutarhaan, jossa teimme pareittain erilaisia harjoitteita. Harjoitteissa keskityttiin aistien herkistämiseen ja rauhoittumiseen.

3.3 Reflektointikyky ja merkityksellistäminen Green Care -osaamisessa

Hyvässä ohjauksessa ohjaaja/kouluttaja reflektoi omaa toimintaansa ja mahdollistaa myös sen, että ohjattavat pääsevät tutkimaan, arvioimaan ja merkityksellistämään kokemaansa. Juuri tämä merkityksellistäminen on osa Green Care -ohjaamisen ydinosaamista. Reflektointikyky myös kertoo toimijan kehittämismyönteisyydestä ja toiminnan laadusta. Tässä opiskelija kuvaa omia ohjausperiaatteitaan ja reflektoi tapahtumaa:

Toiminnan täytyy olla sellaista, että saa pidettyä yllä osallistujien mielenkiinnon. Luonto jo itsessään on virikkeellinen toimintaympäristö ja tarjoaa oivat puitteet erilaisille ohjausharjoitteille. Ryhmäkoot täytyy miettiä huolellisesti. Mikäli olisin lähtenyt tämän kohderyhmän kanssa yksin metsään, olisin voinut ottaa mukaani vain 2-3 osallistujaa. Mutta koska ohjaajat pystyivät lähtemään mukaan, onnistui reissu isommalla porukalla.

Mitä haastavampi ja monimuotoisempi ryhmä on, sitä enemmän se vaatii ohjaajalta kykyä sopeutua muuttuviin tilanteisiin ja valmiutta muuttaa suunniteltua toimintaa hyvinkin nopeasti. Ryhmän havainnointi on myös erittäin tärkeää. Eleet, ilmeet ja kehonkieli kertovat paljon, vaikka osallistuja ei mitään sanoisikaan. (vastaaja 2)

Kuva: Reeta Sipola

ITSEREFLEKTIOSTA

Koin erittäin hyväksi osallistamisen kysymyksien esittämisen avulla. Otin jokaisen huomioon ja ohjaustilanteesta rakentui mukavan keskusteleva ja opettavainen puolin ja toisin. Haaste oli saada ystävällisesti rajoitettua erästä erittäin puheliasta osallistujaa. Mutta sekin sujui hyvin ja muut jaksoivat rauhallisesti kuunnella, vaikka hänen puheenvuoronsa muodostuivat muita pidemmiksi.

Päällimmäiseksi ohjaustilanteesta jäi hyvä ja onnistunut mieli. Sain ohjaajana paljon uutta ajateltavaa osallistujilta, kokemusta tällaisen ryhmän ohjaamisesta luonnossa ja myönteistä palautetta oli mukava kuulla. Paras palaute oli varmastikin se, että kaikki osallistajat toivoivat lisää tällaista toimintaa, joten tiedän onnistuneeni ja olevani oikeilla jäljillä ihmisten hyvinvoinnin parantamisessa ja ylläpitämisessä luonnon avulla. (Vastaja 3)

Opintojaksolla tausta-ajatuksena oli lempeä ja voimavaraistava arviointi, jossa etsittiin kehittämisen kohtia jatkolle, ei niinkään jääty kiinni epäonnistumisiin. Tämä myös malinti tapaa, jolla Green Care -osaaja voi jatkossa toimia asiakkaiden kanssa ja kehittyä.

Kehittämisajatuksena voisi olla luontobingo. Siinä voisi bongata luonnossa olevia asioita, jotka ovat kuvina nuorille annettu paperissa, esim. mänty, kuusi, sammal jne. Tehtävä samalla kehittäisi havainnointikykyä, mutta myös toisaalta opettaisi uusia sanoja ja asioita. Löysin jälkepäin kuvalliset jokamiehen oikeudet, näiden hyödyntäminen jatkossa on tärkeää. Huomasin, että reitti nuorille olisi voinut olla jopa hieman pidempi, sillä heillä on hyvä peruskunto ja he viihtyivät hyvin metsässä. Olin ajatellut, että reittiin taukoineen menisi noin 2,5-3 h. Me menimme reitin läpi noin kahteen tuntiin. (Vastaja 3)

4 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Kulunut opintojakso antoi sekä opiskelijoille että kouluttajille tietoa siitä, mitä Green care -ohjaaminen ja -kouluttaminen ovat ja mistä syntyy ydinosaamista. Opiskelijajapalautteista voi nostaa esille, että ohjaus- ja kouluttajaosaaminen on ainakin

- ohjauksen ja kouluttamisen taustateorioiden ja käytännön periaatteiden ymmärtämistä
- ymmärrystä näyttöön perustuvasta monitieteellisestä tiedon tarpeellisuudesta: se sisältää tietoa eri ikäisten ihmisten voimavaraistavasta ohjaamisesta, oppimisesta, tukemisesta, vuorovaikutuksesta ja dialogista, kouluttamisesta (pedagogiikka, aikuisoppimisen kysymykset)
- tietoa ohjaus-/koulutustilanteiden rakenteista ja ohjaamisen vaiheista sekä vaikuttavuudesta
- ohjaajan ja kouluttajan oman osaamisen ja kehittymismyönteisyyden ymmärtämistä
- ymmärrystä Green Caren erityisyydestä ja tutkitusta tiedosta: luontovoiman ja -hoivan erityispiirteistä ja toimintaedellytyksistä sekä toimintaympäristöstä
- riittävää ymmärrystä eri asiakasryhmien erityistarpeista.

Riittävä Green Care -ymmärrys luo ohjaukseen ja kouluttamiseen toiminnallisen kontekstin sekä sisällön. Opiskelijoiden harjoitteluista nousi esille, että asiantunteva ohjaus ja koulutus kohdentuvat oikein, kun tapahtumassa on riittävästi huomioitu asiakasryhmän tavoitteet sekä toiminnallinen konteksti. Tämä tarkoittaa sitä, että ohjaaja/kouluttaja tunnistaa riittävästi kohderyhmän tarpeet, käytettävän työtavan/menetelmän erityispiirteet sekä toimintaa ohjaavat teoreettiset, lainsäädännölliset sekä toiminnalliset raamit. Näin toiminnasta tulee riittävän perusteltua ja läpinäkyvää. Näin ohjaaja/kouluttaja myös pystyy asemoimaan osaamisensa ja palvelunsa riittävän oikein. Tällöin voidaan jo puhua asiantuntijatoiminnasta.

LÄHTEET

- Kumpulainen, K. Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J. & Lipponen, L 2015. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Lähteessä Positiivinen psykologia. Jyväskylä: PS-kustannus. 224-242
- Köngäs, M. 2018. "Eihän lapsil ees oo hermoja": Etnografinen tutkimus lasten tunneälystä päiväkotiarjessa. Akateeminen väitöskirja. Acta electronica Universitatis Lapponiensis. Viitattu 18.4.2018 http://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63145/K%3%b6ng%3%a4s_Mirja_ActaE_235pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Mattila, A. 2015. Näkökulman vaihtamisen taito. Helsinki:WSOY
- Suomi, A. & Juusola, M. 2016, 118132. Erilaiset asiakasryhmät. Kirjassa Suomi Asta, Juusola Mervi, Anundi, Eeva 2016. Vihreä hoiva ja voima. Tallinna: Raamatutrukikoda.
- Tynjälä, P. Heikkinen, H. & Kiviniemi, U. 2011. Integriatiivinen pedagogiikka opetusharjoittelussa. Finnish Journal of Education Kasvatus 42(4)302-315.

A stylized illustration of a person's hand holding a green leafy branch against a dark green background. The hand is rendered in a light green color, and the branch is a vibrant green with detailed leaf patterns. The overall composition is clean and modern, with a focus on natural elements.

Green Care -koulutushanke ja -verkosto

Kuva: Reeta Sipola

Sanna Vinblad ja Reeta Sipola

Green Care -korkeakoulutuksella lisää osaamista

Ilmastonmuutos, nopea väestönkasvu, kestävä hyvinvoinnin tavoittelu, luonnonvarojen ehtyminen ja ympäristötietoisuuden ja sitä myötä kuluttajavaatimusten lisääntyminen ovat globaaleja megatrendejä. Trendeistä nousevat käsitteet, kuten biotalous, kiertotalous ja Green Care, jotka sisällöllään ohjaavat elinkeinojen kehitystä. Elinkeinojen kehitys edellyttää työntekijöiden valmiuksia kartuttaa omaa ammattiosaamistaan. Esimerkiksi koulutus-, kasvatusta-, maa- ja metsätalous sekä matkailu-, sosiaali- ja terveystoimintatapailla työskentelevien on hallittava entistä laajempia asiakokonaisuuksia, kyettävä toimimaan monialaisissa tiimeissä ja osattava hyödyntää työssään uusia menetelmiä. Green Care -toimintatapa tuo luonnon hyvinvointivaikutusten hyödyntämismahdollisuudet ihmisten kanssa työskentelevien ammattilaisten ulottuville. Uusien toimintatapojen ottaminen käyttöön täydentää työntekijöiden ammattiosaamista ja tuo sitä kautta lisäarvoa työn laatuun ja tuottavuuteen.

Monialaisuus ja Green Care -toimintatavan uutuus on otettava huomioon Green Care -koulutuksen sisältöjä ja toteutusmenetelmiä kehitettäessä. Kehitystyössä on huomioitava työelämän tarpeet. Työelämä edellyttää, että tutkintoon johtavien koulutusten rinnalle kehittyy joustava koulutusmalli, joka tuottaa nopeasti käytännön työssä tarvittavaa osaamista ja hyödyntää sisällöissään Green Carea koskevaa vaikuttavuus- ja tutkimustietoa. Valtakunnallisesti yhteneväisen Green Care -osaamisen edistämiseksi Green Care -koulutushankkeessa on luotu perusopintokokonaisuus ja perusosaamista

täydentävät syventävät opintojaksot, jotka rakentuvat työelämän tarpeista johdettaville kompetensseille.

Perusopintokokonaisuuden kompetensseiksi ovat muodostuneet Green Care -tiedon ja -taidon soveltaminen omaan toimintaan, edistäminen yrityksissä ja organisaatioissa sekä määrittäminen yhteiskunnan hyvinvoinnin osatekijänä. Kompetensseista johdetaan yksityiskohtaisempia osaamistavoitteita koulutukselle. Näihin tavoitteisiin vastaavat perusopintokokonaisuuden opinnot, joita ovat Green Care -perusteet, toimintaympäristöt, toimintamuodot sekä palveluiden tuottamisen opintojakso.

Kehitettyä koulutusta on tarkoitus järjestää usean korkeakoulun yhteistyönä koulutukseen tarvittavan asiantuntijuuden ja koulutuksen valtakunnallisesti yhteneväisen vaikuttavuuden takaamiseksi. Yhteistyöllä tuotetaan koulutuksen sisällöt ja materiaalit ja ylläpidetään opettajien Green Care -asiantuntemusta. Kehitystyö soveltuvimman koulutusmallin tuottamiseksi on käynnissä, ja se valmistuu vuonna 2018. Ammatillista osaamista syventävällä koulutuksella saatetaan Green Care osaksi eri alojen ammattiosaamista ja vastataan kasvu- ja rakennemuutosalojen kehittyviin tarpeisiin.

Teksti on julkaistu aiemmin julkaisussa Uusitalo, M. (toim.). 2017. LEVI GOES GREEN Seminaari 30.8.–1.9.2017. Seminaarijulkaisu. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 57/2017. Luonnonvarakeskus (Luke). Helsinki.

Maria Suomela ja Sanna Vinblad

140 opiskelijaa, 40 opintopistettä, 7 toimipistettä ja 4 toimialaa – digitaalisuus osana kokemuksellista opetusta ja yhteistyötä Green Care -koulutuksessa

1 JOHDANTO

Korkeakoulut, ministeriöt sekä aluekehitysorganisaatiot ovat pohtineet nykyisten koulutusmallien mahdollisuuksia vastata nopeasti muuttuvaan osaamisen tarpeeseen ja digitalisoituvan yhteiskunnan edellyttämiin haasteisiin. Kasvu- ja rakennemuutokset lisäävät osaltaan paineita suunnata ja uudistaa koulutusta. Euroopan sosiaalirahaston rahoittamassa hankkeessa kehitetään joustavaa monipaikkakuntaista koulutusmallia Green Care -alalle, joka osaltaan etsii ratkaisuja edellä esitettyihin tarpeisiin. Digitaalisuus on avainasemassa koulutusmallin kehittämisessä, sillä opetus toteutetaan pääosin verkossa tai etäyhteyksillä. Etäisyyksien hallinta on avainasemassa myös projektin toimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa ja työskentelyssä, sillä projektiryhmä on sijoittunut eri puolille Suomea. Lisäksi koulutuksen suunnittelussa tehdään yhteistyötä usean projektin ulkopuolisen Green Care -toimijan kanssa.

Suunniteltava koulutus toteutetaan samanaikaisesti seitsemällä eri paikkakunnalla siten, että opiskelijoilla on mahdollisuus saada opetus pääosin omien päätelaitteiden kautta, heille soveltuvan aikataulun puitteissa. Koulutuksen laajuus on kuuden opintopisteen muodostama 40 opintopisteen kokonaisuus korkeakoulujen EQF 6- ja 7-tasojen mukaisesti. Koulutusmalli rakentuu siten, että se voi kerrallaan toimia yli sadan opiskelijan vuorovaikutteisena, kokemuksellisuutta tukevana monialaisen osaamisen kehittämisen välineenä. Digitaalisuus mahdollistaa tällaisten koulutusmallien toteuttamisen, mutta osaltaan siihen liittyvät teknologiset ratkaisut ja laitteet haastavat oppimis- ja opetustapojen innovatiivista kehittämistä, jolloin uusien digitaalisuutta hyödyntävien pedagogisten ideoiden käyttöönotto on osin rajoitettua. Koulutuskokonaisuudessa joustavuus, valtakunnallinen yhdenmukaisuus sekä osaamistarvelähtöisyys ovat suunnittelun keskeisiä elementtejä. On todettu, että näihin tarpeisiin kyetään parhaiten vastaamaan verkko-opetuksen kautta.

Projektitoimijoiden sijoittuminen pohjoisesta etelään ja idästä länteen tuo projektin toteuttamiselle tarpeen käyttöönottaa digitaalisen aikakauden mahdollisuudet laajalaisesti. Nyt löydettävät toimintatavat ja teknologiset sovellukset tulevat palvelemaan

osaltaan koulutusmallin toteuttamista projektitoiminnan jälkeen, jolloin laaja-alaisen verkoston odotetaan laajenevan entisestään. Digitaalisuus luo siis haasteita ja mahdollisuuksia niin teknologioiden, pedagogisten lähtökohtien kuin käyttäjien osalta, samalla ne ovat kehittämisen lähtökohtia. Digitaalisuus luo väylän kehittää ja kokeilla uusia ratkaisuja, joista parhaat ja toimivimmat otetaan koulutusmallin käyttöön vuoteen 2018 mennessä.

2 KOULUTUSMALLI HYÖDYNTÄÄ DIGITALISAATIOTA

Green Care -koulutushankkeen projektiryhmä on sijoittunut seitsemään toimipisteesseen. Lisäksi koulutuksen suunnittelussa on tehty yhteistyötä usean projektin ulkopuolisen Green Care -asiantuntijan ja -toimijan kanssa. Myös koulutus toteutetaan samanaikaisesti seitsemällä eri paikkakunnalla siten, että opiskelijoilla on mahdollisuus saada opetus pääosin vaikka kotikoneellaan. Digitaaliset välineet ovat välttämättömyys tällaisen mallin toteuttamiseksi. Koulutus sisältää verkko-opetuksen lisäksi lähipäiviä, joilla halutaan tukea opiskelijoiden verkostoitumista. Ne toteutetaan myös osin verkkovälitteisesti siten, että opintojakson vastuuopettajat suunnittelevat päivän sisällöt ja tehtävät, jotka tuotetaan kopiona yhtäaikaaisesti kaikilla paikkakunnilla. Lähipäivän aikana voidaan ottaa etäyhteys vastuorganisaatioon tai jakaa etäyhteyden kautta yhdellä paikkakunnalla toteutettu luento/puheenvuoro kaikille paikkakunnille. Varsinainen lähihikontakti on alueryhmien sisäistä ja päätavoite onkin keskittää lähipäivien toiminnot sellaisiin keskusteluihin, kokemuksiin, osallistumiseen ja tietojen / taitojen soveltamiseen, jotka vaativat kasvokkain tapaamista. Muilta osin pyritään tiedot välittämään verkko-oppimisympäristön kautta etäpäivinä.

2.1 Koulutusmateriaalin tuottaminen

Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle opintokokonaisuuden on tarkoitus palvella kaikkia korkea-asteen koulutukseen tarvittavan taustan omaavia alasta kiinnostuneita opiskelijoita. Tämä tavoite on haastanut opetuksen muotoilua siinä määrin, että ei ole voitu olettaa tiettyä osaamistasoa esimerkiksi luonnonvara-, kasvatus-, matkailu- tai sosiaali- ja terveysalalta, jotka ovat yleisimpiä Green Care -toiminnan taustakoulutusaloja. Verkkoympäristössä tiedon ja materiaalin jakaminen on siinä määrin helppoa, että lisämateriaaleja voi yksinkertaisesti laittaa saataville niille, jotka sellaista kokevat tarvitsevänsä. Viittaaminen olemassa oleviin lähteisiin, jotka avaavat lisää jotakin tiettyä alan osa-aluetta, on hyvä tapa varmistaa tiedon saatavuus. Opettaja voi tässä kuitenkin helposti innostua aiheesta itse liikaa. Lisättävien materiaalien määrää tulee harvinaisesti tarkasti, ettei opiskelija koe liikaa ylimääräistä kuormitusta. Tästä syystä selkeä otsikointi ja opiskelijan kirjallinen ohjaaminen on äärimmäisen tärkeää. Opettajan on mietittävä tarkkaan, mitkä materiaalit todella ovat olennaisia lisämateriaaleja, jotta tarvittava tietotaso voidaan saavuttaa. Onnistunut kokonaisuuden hallinta palvelee kaikkia opiskelijoita lisätiedon saamiseksi, vaikka osaamistaustaa jo olisikin.

Kuva: Reeta Sipola

Koulutusmateriaalin tuottamisessa on kiinnitetty huomiota uusiin tapoihin tehdä asioita, esimerkiksi monimuotoiset, lyhyet materiaalit ovat saaneet suosiota. Nykyaikana yhteiskunnallisten muutosten myötä on yleistynyt lyhytjänteinen tiedonmaksamista, joka suosii lyhyitä ja ytimekkäitä tekstejä. Verkossa jaettava koulutusmateriaali voidaan helposti rakentaa vastaamaan näitä vaatimuksia. Erilaiset työkalut mahdollistavat eri tuotantotavat videoista dia-esityksiin ja tarinoista uutisiin.

Nykyisin keskustellaan paljon siitä, että tulisi keskittyä enemmän tiedon käsittelyyn opetteluun tiedon helpon saatavuuden vuoksi ja toisaalta ilmiöpohjaiseen oppimiseen. On kuitenkin tärkeää, että myös nykymuotoisessa koulutuksessa paneudutaan opittavien asioiden pohjatietojen rakentamiseen, huolelliseen harjoitteluun sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. (Hotulainen & Hotulainen 2016.)

Verkossa toteutetun opetuksen tulee silti lisätä myös opiskelijan omakohtaiseen kokemukseen rinnastettavaa sekä aikaisemman osaamisen päälle rakentuvaa ja sovellettavissa olevaa tietoa. Näiden kautta oppiminen syvenee ja lisää opiskelijan oman ammatillisuuden päälle rakentuvan tiedon ja taidon muodostamista. Kokemuksellisuus ja vuorovaikutteisuus tulee huomioida koulutusmateriaalin tuottamisessa, vaikkakin se erityisesti verkko- ja etätoteutuksina vaatii hieman uudenlaista luovaa "laatikon ulkopuolelta" katsomisen kaltaista ajattelua.

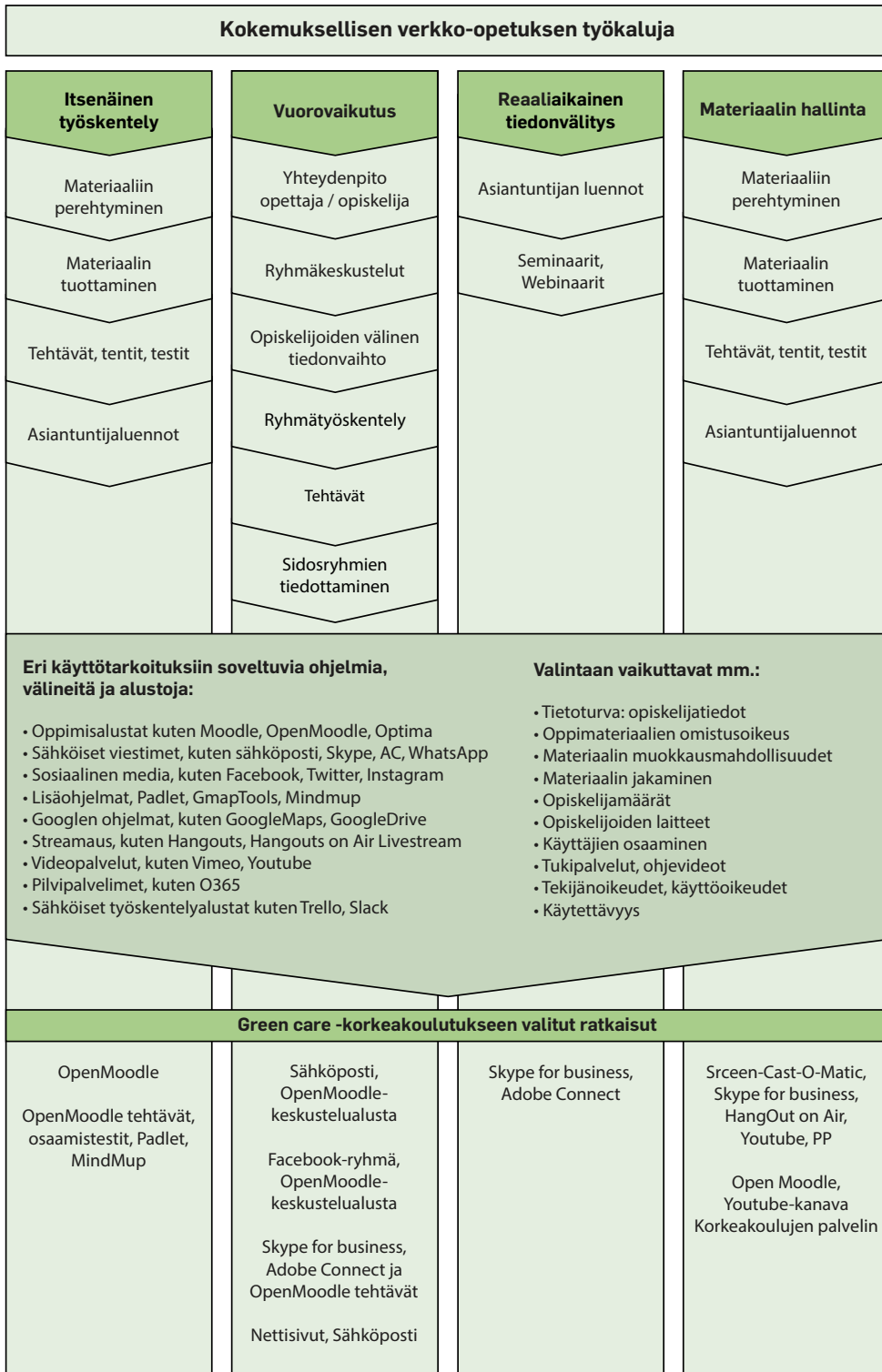
Koulutusmateriaalien tuottamiseksi on pyritty löytämään mahdollisimman monipuolisia tapoja, jotta opintojaksojen seuraaminen etäyhteyksillä sekä itsenäisesti työskennellen olisi opiskelijalle mahdollisimman helppoa ja antoisaa. Tähän mennessä Green Care -koulutuspilotoinnin käytössä on ollut esimerkiksi erilaiset videomateriaalit, Moodlen erilaiset oppimistyökalut sekä verkkotyöskentelyalustat ja -sovellukset. Erilaisen verkkovälineiden avulla etäopetus on mahdollista toteuttaa aktiivisena ja erilaisia oppimistapoja tukevana. Etäopiskelun kulmakivenä on osaltaan opiskelijoiden käytössä olevat tekniset välineet sekä opiskelijoiden digitaaliset käyttövalmiudet.

Etäopetuksessa opiskelijoiden oppimisen varmistaminen ja opintojen edistymisen seuranta voi olla haastavaa. Osaltaan opettajien roolin laajuus koulutusmallissa tuo omia ratkaistavia asioita eteen, sillä opettajan on kyettävä toimimaan koulutusmateriaalien monipuolisena tuottajana, tietoteknisenä avustajana, didaktisten ja pedagogisten toimintojen kehittäjänä, laaja-alaisena substanssi-asiantuntijana sekä osaamisvalmentajana ja mentorina, joka asettaa opettajan tehtäviin uudenlaisia elementtejä.

Verkon kautta tuotettu etäopiskelu on edellytys opiskelulle ajasta ja paikasta riippumatta, mikä puolestaan mahdollistaa eri elämäntilanteissa olevien henkilöiden osaamisen lisäämisen. Verkko-opetuksen haasteena on, että opiskelijoiden oppiminen ja seuraaminen jää täysin opiskelijan omalle vastuulle ja siten esimerkiksi pitkät etäluennot saattavat jäädä kuuntelematta tai vähälle huomiolle. Erilaisten jaksotusten ja välitehtävien avulla opetuksessa säilyy kontakti ja kiinnostus siten, että oppimistuloksia voidaan varmemmin saavuttaa. Verkko-opetuksessa on pakko luottaa opiskelijan oppimisvasuuteeseen lähiopetusta enemmän. On mahdotonta seurata, mistä ja miten opiskelija tietonsa saa tai tehtävänsä toteuttaa.

3 ERI TEKNOLOGIAT OPETUKSEN JA YHTEISTYÖN VÄLINEENÄ

Monet digitaalisen muutoksen infotilaisuudet korostavat sitä, että digitalisaatio on paljon muutakin kuin teknologinen muutos. Se on kokonaisen ajatus- ja käyttäytymismallien remontti, uudenlaisen yhteiskunnan rakentamispalikka ja mahdollisuus vastata yksilöllisiin tarpeisiin. Vaikka digitalisaatio voi olla kaikkea tätä, konkreettisimmin ja nopeimmin se näkyy uudenlaisen teknologian käyttöönottamisena ja sen hyödyntämisenä osana yllä mainittuja muutosprosesseja. Miten sitten hyödyntää uusia välineitä "vanhassa maailmassa"? Monesti liikkeelle lähdetään resurssit edellä; mihin on aikaa, rahaa ja motiivia. Myös asenne ja teknologinen osaaminen ovat usein nähty ratkaisujen etsinnässä mahdollisuuksia rajaavina tekijöinä. Kun mahdollisuuksia on paljon ja rajoitteita sitäkin enemmän, on vaikea löytää juuri kyseiseen opintojaksoon sopivat ratkaisut. Yksi keino helpottaa mahdollisuuksien tunnistamista ja sopivimman teknologisen välineen löytämistä on purkaa koulutuksen reunaehdot auki ja listata itselle tutut ja käytettävissä olevat välineet. Alla on kuvattu Green Care -korkea-asteen koulutus -hankkeen opetusta rajoittavia tekijöitä ja sen mukaan valikoituneita välineitä opetuksen toteuttamiseksi (kuvio 1).

Kuvio 1. Verkko-opetuksen työkalut.

Osaamisen tuottamiseksi on pyritty löytämään mahdollisimman monipuolisia tapoja, jotta opintojen toteuttaminen verkossa etäyhteyksillä, sekä itsenäisesti että ryhminä työskennellen, olisi opiskelijoille mahdollisimman helppoa ja antoisaa. Kuten kuviossa 1 on esitetty, on toteutukseen sopivimpia tarjolla olevia vaihtoehtoja lähdetty kartoittamaan eri lähtökohdista. Koska Green Care -koulutuksesta on haluttu toteuttaa kokemuksellisuutta ja vuorovaikutusta tukeva sekä samalla tutkimus- ja teorian tietoa tarjoava kokonaisuus, ei ole voitu turvautua vain muutaman ohjelmiston tai verkkosovelluksen käyttöön. Vastaava tilanne on varmasti monien muidenkin opintojen kohdalla. Opetuksessa halutaan tukea useita eri oppimistapoja, joihin yksi ohjelmisto tai verkkosovellus ei taivu. Lähtökohtaisesti voi ajatella, että tämä on raskas ja vaivalloinen polku, mutta todellisuudessa se saattaa olla parhaimmillaan antoisaa ja auttaa jäsentämään koulutuksen sisältöjä. Green Care -koulutuksessa eri ohjelmistojen ja verkkosovellusten käyttäminen on esimerkiksi monipuolistanut opetusmenetelmiä, mahdollistanut teorian tiedon soveltamista, jaksottanut oppimistehtäviä sekä selkeyttänyt eri osioiden hallintaa.

3.1 Yhteinen oppimisympäristö

Green Care -koulutuksessa on hyödynnetty oppimisympäristönä OpenMoodlea ja avoimena tiedotusväylänä Wordpress-blogipalvelua. Näiden muodostama kombinaatio takaa opiskelijoille tietoturvallisuuden suljetun alustan kautta, ja toisaalta taas avoimen tiedottamisen verkkonäkyvyyden kautta. OpenMoodle tuottaa mahdollisuuden teknisten ja visuaalisten ratkaisujen käyttöönottoon, joista Green Care -koulutuksessa on hyödynnetty muun muassa osaamistestiä, erilaisia tehtäviä, videoiden tuottamista ja keskustelualustoja. Oppimisympäristön tarjoamat ominaisuudet ovat tärkeitä, mutta tärkeäksi havaittiin myös erilaiset jäsentämisen ja visuaalisuuden mahdollisuudet, joiden kautta on mahdollista ryhmitellä ja aikatauluttaa asiakokonaisuuksia ja opiskelijat hahmottavat koulutuskokonaisuuden paremmin. Teknisesti OpenMoodlen käyttö on opiskelijalle helppoa, se avautuu netin kautta ja sen käyttö on mahdollista erilaisilla päätelaitteilla. Opettajalle oppimisympäristön rakentaminen on OpenMoodlessa selkeää, mutta vaatii suunnitteluun ja toteutukseen resursseja. Koska Green Care -koulutusmallissa kehitetään oppimisympäristöä yli sadalle opiskelijalle, on tehtävien ja testien laajat tausta-asetukset sekä selkeän arviointijärjestelmän luominen haasteellisia. Ne vaativat paljon taustatyötä ja teknisten nyanssien hallintaa toimiakseen yksiselitteisesti ja itsenäisesti ilman opettajan jatkuvaa valvontaa. Oppimisympäristön rakentamiseen ja luomiseen käytetyt resurssit ovat kuitenkin kuin pankkiin laitettua rahaa, sillä ympäristö toimii opetuksessa useampia vuosia sisältöjen päivittämisen kautta ja panoksia voidaan siirtää reaaliaikaiseen opetukseen sekä valmennukseen ja mentorointiin.

3.2 Verkkosovellukset monipuolistavat tehtäviä

Kolmansien toimijoiden tarjoamat verkkosovellukset kuten Mindmup ja Padlet ovat valikoituneet koulutusmallin käyttöön oppimisympäristön omien työkalujen lisäksi. Näiden soveltaminen oppimista palveleviksi työkaluiksi on ollut selkeää ja helppoa. Googlen tarjoamat työkalut koettiin haastavina, koska ei voitu velvoittaa opiskelijoita hankkimaan Googlen sovellusten käyttöön tarvittavia tunnuksia. Kaikkiaan näissä kolmansien

toimijoiden tarjoamissa sovelluksissa ja niissä liikuteltavan tiedon osalta on kiinnitettävä huomioita tietoturvaan ja aineiston omistajuuteen.

Erilaisten verkkosovellusten ja ohjelmien avulla etäopetus on mahdollista toteuttaa aktiivisena ja erilaisia oppimistapoja tukevana. Opiskelijoissa on aina mukana visuaalisesti, auditiivisesti ja kinesteettisesti oppivia. Erilaisten verkkosovellusten avulla on mahdollista palvella näitä kaikkia ilman opettajalle kohdistuvaa lisäkuormaa. Opiskelijoita voidaan esimerkiksi ohjeistaa äänitiedostoilla, joihin on liitetty kuvaa/tekstiä, tai sitten opiskelijoille voi antaa itse toteutettavia toiminnallisia tehtäviä, joiden palautuksessa voi käyttää teksti-, video- tai äänitiedostoja. Huomioitavaa on selkeä ohjeistus esimerkiksi tehtävien laajuuden rajoitteissa tai tiedostomuotojen valinnassa, ettei opettajalle huomaamatta kerry lisätyötä esimerkiksi tiedostojen auki saamiseksi. Tällaisia haasteita saattaa esiintyä muun muassa opiskelijoiden laitteiden, kuten PC ja Mac, sisältämien ohjelmien eroista.

Itsenäisesti ja ryhmissä toteutettavien verkko-opiskelujen lisäksi koulutusmalliin on tuotu mukaan reaaliaikaiset videoneuvottelut ja koulutustilaisuudet, joihin välineiksi on valittu kokeiltavaksi Skype for Business, Adobe Connect ja Hangouts-etäneuvottelusovellukset. Näiden valinnassa on painotettu helppokäyttöisyyttä ja käyttöönottoa sekä niiden avulla toteutettavien istuntojen soveltuvuutta useammalle osallistujalle kerrallaan. Valinnassa huomioitiin myös tallentamisen mahdollisuus ja erilaiset opetusta tukevat toiminnot, kuten ryhmiin jaon mahdollisuudet. Samoilla laitteilla toteutetaan lähipäivinä tarvittavien etäyhteyksien muodostaminen sekä projektiryhmien etäkokoukset.

Reaaliaikaiseen etäopetukseen liittyvien kokeilujen osalta voidaan suositella pieniä ryhmäkokoja, jolloin vuorovaikutukseen jää eniten aikaa ja mahdollisuuksia. Teknisiltä ominaisuuksiltaan sovellukset toimivat kohtuullisesti, Adobe Connect mahdollisti myös pienempiin ryhmiin jakamisen saman istunnon sisällä. Isomman kohdejoukon tavoittamiseksi suositellaan live-tilaisuuksien lähettämistä videostreamina, esimerkiksi Hangouts On air ja Youtube-palvelun avulla. Ei reaaliaikaiset videotallenteet suositellaan verkostomaisessa toteutuksessa tallennettavan yhteiseen, kaikkien toimijoiden käytössä olevaan alustaan tai palvelimeen. Green Care -koulutushankkeessa on tällaista varten perustettu oma Youtube-kanava. Yhden toimijan palvelimelle tallennetut videot ja materiaalit eivät olisi olleet kaikkien toimijoiden käytössä helposti, joten yhteisesti hallittavissa oleva alusta on toiminut tässä tarkoituksessa hyvin. Myös kolmansien toimijoiden myymät palvelintilat tai pilvipalvelut ovat varteenotettavia vaihtoehtoja.

3.3 Sisäisen viestinnän työkalut

Projektityöskentelyssä on käytetty aktiivisesti sekä etäkokouksia (Skype for Business) että yhteistä sähköistä työskentelyalustaa Trelloa. Näiden etuina on ollut yksinkertainen käyttö missä tahansa. Skype for Business on mahdollistanut palavereihin osallistumisen vaikka autosta tai junasta, koska yhteys on mahdollista muodostaa esimerkiksi suoraan puhelimesta. Myös opiskelijoiden kannalta tämä ominaisuus on kiitelty. Skype for Business ei kuitenkaan taivu kovinkaan monipuoliseen tai osallistavaan opetukseen, koska ryhmätyöominaisuuksia tai vapaita materiaalin jako-oikeuksia ei ole. Yhteys myös kuormittuu helposti, jos kamerat ovat käytössä, mikä vähentää vuorovaikutusta. Trellon etuna on sen laajuus ja kategorisointimahdollisuudet. Viestinnän kannalta alusta ei ole paras mahdollinen, sillä viestiasetuksien vaihtoehdot ovat suppeat. Laajuuden kääntöpuolena ovat haasteet hahmotettavuudessa ja uuden tiedon löytämisessä. Tiedonjako ja käytettävyys ovat Trellossa olleet Green Care -koulutushankkeen kannalta kuitenkin onnistuneita. Alustalle on voitu koota eri välilehtien alle koko hanketta koskevia tietoja, jotka ovat kaikkien saatavilla tarpeen mukaan. Näin on voitu vähentää esimerkiksi sähköpostiliikennettä ja kiertää organisaatioiden välisten käyttöoikeuksien rajoitteet.

Taulukko 1. Kokemukseen perustuvia huomioita ohjelmien ja verkkosovellusten käytöstä.

Ohjelma / sovellus	+	-
Etäyhteyksien toteuttamiseen / nauhoittamiseen liittyvät ohjelmat ja verkkosovellukset		
Skype for Business	<ul style="list-style-type: none"> • paikkariippumaton, toimii eri päätelaitteilla • helppokäyttöinen • pystyy osallistumaan linkin avulla • nauhoitusmahdollisuus • nauhoite helppo jakaa ja tallentaa 	<ul style="list-style-type: none"> • ei taivu ryhmäjakoihin / ryhmätyöskentelyyn • vaatii vähintään webupin (laajennusosa), joka vaatii koneesta järjestelmänvalvojan oikeudet
Hangouts	<ul style="list-style-type: none"> • paikkariippumaton, toimii eri päätelaitteilla • helppokäyttöinen • vaatii asennuksen selainlaajennukselle, mutta ei vaadi niin suuria oikeuksia • pystyy osallistumaan linkin avulla 	<ul style="list-style-type: none"> • ei taivu ryhmäjakoihin / ryhmätyöskentelyyn • vaatii asennuksen selainlaajennukselle, mutta ei vaadi niin suuria oikeuksia • maksimissaan 25 osallistujaa

Hangouts on Air	<ul style="list-style-type: none"> • usean toimijan yhteisnauhoituksen toteutus mahdollista • kevyet asennusoikeudet • ei suuria rajoitteita osallistujamäärissä • pystyy osallistumaan linkin avulla • ääni ei kierrä vaikka ei olisi headsettiä 	<ul style="list-style-type: none"> • tekee suoran linkin käyttäjän Youtube -kanavalle • luotava aina uusi tapahtuma / tallenne • vaatii asennuksen selainlaajennukselle, mutta kevyt
Adobe Connect	<ul style="list-style-type: none"> • paikkariippumaton, • helppokäyttöinen • nauhoitusmahdollisuus • nauhoitus helppo jakaa AC:n omalla kanavalla 	<ul style="list-style-type: none"> • mobiililaitteiden osallistuminen voi tiputtaa muita osallistujia linjoilta • linjat kuormittavat isosta osallistujajoukosta, esim. osallistujien kuvien lisääminen ei suositeltavaa • heikosti jaettavissa nauhoitteet muilla kanavilla kuin AC:n omalla kanavalla (syy tallennusmuoto) • heikosti leikattavissa ja editoitavissa • vaatii Flash-asennuksen
Screencast -O-Matic	<ul style="list-style-type: none"> • videointiohjelma • helppokäyttöisyys • verkkopohjainen ohjelma • mahdollisuus tallentaa puhuja ja esitys • pystyy valitsemaan kuvakokoja • helppo tallentaa (esim. tiedostoina) ja jakaa 	<ul style="list-style-type: none"> • vain lyhyet videot ilmaisia
Opetusvideoiden jakamiseen/hallintaan sovelluksia		
Vimeo	<ul style="list-style-type: none"> • videoiden jakamiseen hyvät mahdollisuudet 	<ul style="list-style-type: none"> • ei editointimahdollisuutta
Youtube-kanava	<ul style="list-style-type: none"> • yhteinen käyttömahdollisuus • voi jakaa hallinta/omistusoikeuksia • videoiden editointi mahdollista • videoita mahdollisuus piilottaa • videoita voi suojata CC-lisenssillä • kanavan hallitsija tarvitsee ainoastaan Google-tunnukset • streamausmahdollisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • kanavan hallitsija tarvitsee Google-tunnukset • tietojen omistus/hallinta voi olla haastavaa • jakamista rajoittaa Google-tunnukset

Lisäohjelmia / verkkosovelluksia		
Padlet	<ul style="list-style-type: none"> • verkkopohjainen • toimii kaikilla päätelaitteilla • ei vaadi erillisiä kirjautumisia • linkkien, tiedostojen ja kuvien lisääminen mahdollista • useat käyttäjät kerrallaan mahdollista • yksinkertainen käyttö 	<ul style="list-style-type: none"> • tietojen varmennuskopiointi ei onnistu • tietojen siirto sidoksissa käyttäjään/aikaan • tietosuojaus
Sähköisiä työskentelyalustoja		
Trello	<ul style="list-style-type: none"> • paljon tilaa tiedostoille • helppo jakaa tiedostoja, linkkejä, kuvia • sallii suuret käyttäjäryhmät yhdelle alustalle • yhdellä käyttäjällä voi olla usea ryhmä • ilmainen 	<ul style="list-style-type: none"> • käyttöilme ja logiikka hieman sekava • osa ominaisuuksista maksullisia

4 TYÖKALUJEN KUSTANNUKSET JA TUKIPALVELUT

Resurssinäkökulmasta valittujen sovellusten ja ohjelmien käyttö on projektille ilmaista, kustannuksia kertyy vain tarvittavasta tukityöstä kuten käyttäjien avustamisesta ja perehdyttämisestä. Projektin jälkeen koulutusmallin toteuttamiseen valikoitujen ohjelmien ja sovellusten käytön kustannukset jäävät vähäisiksi, mutta ne tulee huomioida koulutusten järjestäjien osalta sekä opetuksen kustannusten osalta. Digitalisaatioon liittyvät laite-, ohjelmisto- ja välinevalintojen kustannukset ovat yksi tarkastelun kohde, kuitenkin on tärkeämpää huomioida tarkastelussa ohjelmien / sovellusten ja koulutukselta toivottujen toiminnollisuuksien vastaavuudet. Valinnoissa tulee huomioida myös tukipalveluiden mahdollisuudet, sekä saatavilla olevat käyttöohjeet. Green Care -koulutuksen osalta OpenMoodlen ja Wordpress-blogipalvelun tukipalvelut sekä verkkopedagogiikan tukitoiminnot on saatu Lapin AMKin eOppimispalveluilta. Ohjelmistojen ja sovellusten omat ohjeet on otettu myös käyttöön, ja lisäksi on opiskelijoille tuotettu ohjevideoita ja järjestetty reaaliaikaisia yhteyksiä varten laitteiden sekä yhteyksien testausmahdollisuuksia. Opettajille tukipalveluita ovat lisäksi tarjonneet korkeakoulujen IT -tukihenkilöt. Kolmansien osapuolien tarjoamia ohjelmia ja sovelluksia käytettäessä tukipalveluiden saatavuus on usein rajallista, sen vuoksi niiden valinnoista tulisi käydä keskustelua tukipalveluita tarjoavien tahojen kanssa. Yhteisopetuksen helpottamiseksi korkeakoulujen käytänteitä tulisi yhtenäistää käytettävien sovellusten ja ohjelmistojen valinnoissa.

Taulukko 2. Green Care -koulutuksessa verkkotyöskentelyn välineillä vastataan seuraaviin tarpeisiin (Rautiainen 2016).

- Tuottaa näkyvyyttä toiminnalle, ml. hanketiedotus, verkostoyhteistyön kehittäminen sekä koulutusyhteistyö ja verkostomainen koulutuksen toteutus
- Saavutettavuutta sekä käyttäjän että sisältöjen hallinnoinnin näkökulmasta
- Käyttäjiä ja sisällöntuottajia useista eri oppilaitoksista, yrityksistä ja yhteisöistä
- Mahdollisuutta rajata toimintoja ja niiden näkyvyyttä (avoin / suljettu)
- Mahdollisuutta työskennellä ei-reaaliaikaisesti (asynkronisesti) ns. 24/7
- Toteuttaa reaaliaikaista (synkronista) vuorovaikutusta ja yhteistoiminnallista työskentelyä on-line
- Tukea pedagogisia ja menetelmällisiä ratkaisuja, kuten opiskelijan aktiivinen osallistaminen ja osallistuminen sekä oppimistilanteiden käänteistäminen (flipped learning)
 - Mahdollisuuksia massatiedonjakoon, esim. asiantuntijaluennot
 - Mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjaukseen ja palautteeseen
 - Mahdollisuuksia oman oppimisensa omistajuuteen
- Tukea prosessinaikaista ohjausta sekä kehittävää arviointia
 - Esim. tasotestit, monimuotoiset oppimistehtävät

5 TULEVAISUUDEN OPETUS, OPPIJAT JA DIGITALISAATIO

Tulevaisuudessa verkko-opetuksen avoimuus tulee lisääntymään. Jo nyt saatavilla on tuhansia kansainvälisiä, ilmaisia tai avoimia verkko-opetuslustoja (mm. Khan Academy, Coursera, MOOC). Mikä näiden merkitys tulee olemaan tulevaisuudessa? Voidaanko kohta vaatia, että opiskelijat ovat hankkineet perusosaamisen joidenkin tällaisten kanavien kautta ja opetukseen hakeutuminen on syventävää, refleктоivaa ja yhteisöllistä oppimista. Tämä muuttaisi opetuksen rakennetta olennaisesti ja voisi kohdistaa opettajaresursseja täysin uudella tavalla. Jo nyt on huomattavissa opettajan roolin muutosta. Vähitellen opetus painottuu "flipped learning"-malliin ja elämykselliseen, kokevaan oppimiseen. Tämä vaatii muutosta myös opetustilojen rakenteissa. Joustavuutta kaivataan myös tiloihin, joiden tulisi olla entistä mobiilimpia ja muuttuvampia. Aina nämä muutokset eivät välttämättä ole kalliita, siitä on hyvänä esimerkkinä mm. Immersive Room, jossa voidaan kohdistaa jokaiselle pinnalle oma kameransa ja luoda siten 4D-malleja demonstroimaan todellista ilmiötä tai ympäristöä. Tällaiset tilat ovat sovellettavissa eri opettavien aineiden käyttöön, eivätkä vaadi välttämättä muuta kalustusta.

Vaikka verkko-opetuksen voidaan olettaa lisääntyvän huomattavasti, ei silti ole tarkoituksenmukaista vähentää opiskelijoiden kohtaamista keskenään. Tilaratkaisujen kehittäminen verkostoitumista ja verkko-opetukseen osallistumista tukeviksi ympäristöiksi on olennainen osa koulutuksen digitalisoitumista. Tarvitaan rauhallisia tiloja, jotka mah-

dollistavat verkko-opetukseen osallistumisen esimerkiksi siten, että ryhmäytyminen on silti mahdollista. Vaikka opetus sinänsä hakeekin ratkaisuja ajasta ja paikasta riippumattomaan opetukseen, on silti luotava tilaa myös fasilisoidulle opetukselle ja kohtaamiselle, vaikka opetus olisikin verkkovälitteistä. Green Care -koulutusmallissa hyödynnetty lähi-päivämalli on yksi esimerkki tällaisesta työskentelystä.

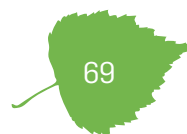
Digitalisaatio on muutakin kuin tekniikan valintaa ja käyttöä. Se on kokonaisvaltaista muutosta rakenteissa ja tiloissa sekä opetustavoissa. Monissa osa-alueissa ollaan vielä alussa, mutta sukupolvien väliset erot tulevat väistämättä johtamaan muutoksiin. Osalla meistä tietoisuus oppimisesta rakentuu kynällä kirjoittamiseen ja ruutuvihkoon laske-miseen, mikä lisäksi on opeteltu teknisten ohjelmien ja laitteiden käyttöä. Nykysuku-polvien tietoisuus oppimisesta rakentuu näppäimistöihin, mobiililaitteisiin ja teknisiin käyttöjärjestelmiin. Molemmissa on haasteensa, sillä toisille nopeasti kehittyvä digiyh-teiskunta luo paineita kehittyä ja omaksua uutta digitietoa yhä lisääntyvällä vauhdilla, siinä missä toiset eivät välttämättä ole kokeilleet päässä laskua, kaunokirjoitusta tai edes tekstinkäsittelyä, mutta hallitsevat sosiaalisen median ja internetin.

6 LOPUKSI

Green Care -koulutuksen kehitysprojektista saatujen kokemusten mukaan digitalisaation mahdollisuuksien laajamittainen hyödyntäminen opetustoiminnassa ja verkostoyhteis-työssä on mahdollista. Digitalisaatioissa tulee huomiota kiinnittää asiakaslähtöisyyteen. Osaamistavoitteet, käyttäjien tarpeet ja välineiden toiminnallisuudet määrittävät osal-taan opetukseen ja yhteistyöhön valittavia välineitä, ohjelmia ja sovelluksia. Pedagogii-kan osalta tulee muutosta suunnata enemmän syventävään, refleктоivaan ja yhteisölli-seen oppimiseen. Perustiedot teorioineen, käsitteineen ja tutkimuksineen voidaan tarjota oppimisen perustaksi joko avointen tai suljettujen verkko- opetusten kautta. Lähiopetuksessa perus- tai teorian tietojen tarjoamiseen ei ole välttämättä ole tulevai-suudessa resursseja – ei opettajalla eikä opiskelijalla.

Verkostomaisen opetuksen ja yhteistyön lisääntyminen sekä erikoistuminen ovat tule-vaisuudessa entistä enemmän läsnä opetuksessa. Korkeakoulujen yhteistyöllä voidaan tarjota tulevaisuudessa muun muassa digitalisaation mahdollisuuksien kautta osaami-sen vaihtamista ja jakamista sekä asettaa parasta osaamista tarjolle. Korkeakoulujen välistä avointa keskustelua henkilöstön osaamisen tarjoamiseksi eri vaihtoehtojen kaut-ta tulisi käydä. Lisäksi tulisi keskustella digitalisaatioon liittyvien opetusmallien, käytän-teiden sekä niiden käyttöönottoon tarvittavien välineiden, sovellusten ja ohjelmien valinnasta, sillä yhteistyö mahdollistuisi helpommin yhtenäisten käytänteiden ja resurs-sien kautta.

Green Care -koulutusmallin kehittämisessä ensimmäisistä verkostomaisesti toteutetusta kokemuksellisen oppimisen valtakunnallisesta toteutuksesta saadut tiedot jatkototeu-tuksissa, näin pyritään kehittämään digitaalisuuden hyödyntämistä edelleen.

LÄHTEET

Hotulainen, P. & Hotulainen, R. 2016. Aivojen pikkuruiset muistiyksiköt ja oppiminen. Viitattu 31.10.2016. Saatavana: <http://blogs.helsinki.fi/aivotutkimus/2016/02/16/hotulaiset022016/>

Rautiainen, T. 11.2.2016 Projektimateriaalit: Green Care korkea-asteen koulutusverkosto. Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hanke. EU-Euroopan sosiaalirahasto. Kestävää kasvua ja hyvinvointia -ohjelma.

Teksti on julkaistu aiemmin julkaisussa Päällysaho S., Varamäki E., Saarikoski S. (Eds.), AMK- ja ammatillisen koulutuksen tutkimuspäivät 8. - 9.11.2016 Seinäjoki seminaarijulkaisu., Seinäjoen ammattikorkeakoulu
URN:NBN:fi:amk-2016121620737

Green Care -koulutuksen kehittäminen verkostoyhteistyönä

Nopeasti kehittyvä Green Care -toiminta elää vaihetta, jossa alan käsitteet ja määrittelyt hakevat muotoaan ja ovat vakiintumassa, yritystoimintaa viriää eri palvelujen tuottamiseen ja hankkeet vievät osaltaan kehitystä eteenpäin. Alan kehittämisessä mukana olevat toimijat, kuten tutkimus- ja kehittämisorganisaatiot, oppilaitokset, yhdistykset ja yritykset ovat nähneet suuren tarpeen valtakunnallisesti yhtenäiselle koulutukselle, jotta Green Care -osaamisen perusta voitaisiin rakentaa vahvaksi ja kehittää alaa yhteisten periaatteiden mukaisesti.

Tähän tarpeeseen vastaamaan muodostettiin seitsemän korkeakoulun yhteinen Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hanke, joka kehittää valtakunnallisesti yhtenäisen Green Care -koulutuksen korkea-asteen opetuksen. Verkostomaisen toteutustavan etuna on, että yhteisesti määritellyt sisällöt leviävät laajasti opetettavaksi Suomessa, mutta käytännössä verkosto on myös ainoa toteutustapa, jolla näin laajaa ja monialaista opinto-temaa voidaan ylipäätään toteuttaa laadukkaasti. Mikään yksittäinen oppilaitos ei omaa niin laajaa, syvää ja monipuolista osaamista, jollaista seitsemän korkeakoulun yhteistyöverkoston myötä on ollut mahdollista hyödyntää.

Green Care –koulutusmalli korkea-asteelle

- Valtakunnallinen yhteishanke
 - Lapin AMK, SEAMK, SAMK, KAMK, Centria, JAMK ja HY-Ruralia-instituutti
- Käynnistynyt syyskuussa 2015, toiminta-aikaa 6/2018 saakka
- ESR-tukirahoitus / POP-ELY, Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 Suomen rakennerahasto-ohjelma
 - Toimintalinja 4 koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen
 - Erityistavoite 9.2 Kasvu- ja rakennemuutosalojen koulutuksen tarjonnan ja laadun parantaminen
 - Kokonaisbudjetti n. 1 000 000 euroa

Kuva 1. Green Care -koulutushanke

1 YHTEISTYÖN KÄYTÄNTEET KOULUTUKSEN KEHITTÄMISESSÄ

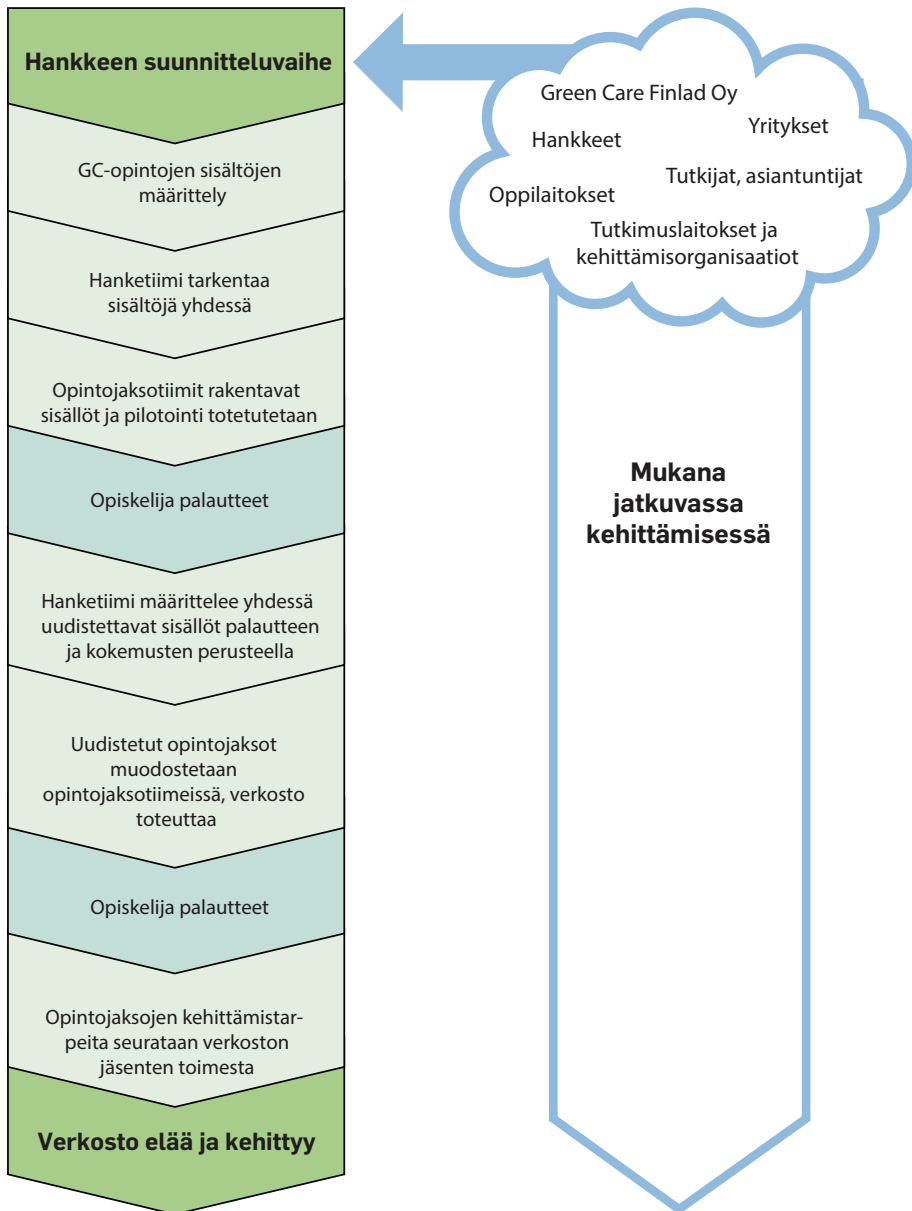
Hankkeen suunnitteluvaiheessa on Green Care -koulutuksen pilotointiin määritelty teemakokonaisuudet, jotka on nähty tarpeelliseksi toteuttaa koulutuksessa. Näiden teemojen määrittelyn taustatyössä on ollut mukana laaja joukko toimijoita, kuten tutkimusorganisaatioita, alan keskeisiä järjestöjä, oppilaitoksia eri koulutusasteilta, eri organisaatioiden toteuttamia Green Care -hankkeita sekä yrittäjiä, tutkijoita ja asiantuntijoita.

Toteutusvaiheessa hankkeen toteuttajatiimi on ottanut nämä määritellyt teemat työstääkseen, ja muodostanut niistä Green Care -koulutuksen pilotoinnin opintokokonaisuuden. Tiimissä eri oppilaitosten asiantuntijat ovat muodostaneet monialaisia suunnitteluryhmiä, joissa opintojaksojen suunnittelussa on saatu hyödynnettyä jokaisen paras osaaminen.

Käytännön välineinä yhteissuunnittelussa on käytetty erilaisia sähköisiä alustoja, jotka mahdollistavat aineistojen yhteismuokkauksen. Yhteyttä opintojaksotiimien sisällä ja tiimien välillä on pidetty mm. Skype-palavereilla, ja muutaman kerran vuodessa on lisäksi kokoonnuttu yhteisiin työpajapäiviin tarkastelemaan koulutuksen kokonaiskuvaa.

Sujuva tiedonsiirto ja selkeät yhteiset alustat on todettu välttämättömiksi, jotta tiedonsiirto toimii ja vuorovaikutus on aktiivista. Erityisesti alkuinnostuksen jälkeen on tärkeää, että toiminnan rakenne ja toteutettavat tehtävät ovat mahdollisimman selkeitä, ja käytettävät välineet yksinkertaisia. Hankalien järjestelmien käyttö ja laajat, epäselvät kokonaisuudet eivät tue tehokasta tiimityöskentelyä. Etäyhteydellä työskentelyn lisäksi tarpeelliseksi ovat osoittautuneet konkreettiset työpajatapaamiset, joissa laajoista ja monimutkaisista asiakokonaisuuksista keskustelu on helpompaa, kun kaikki ovat samassa tilassa.

Koulutuksen verkostomainen kehittäminen on antanut mahdollisuuden suunnata yhteisiä voimavaroja tärkeäksi koettuihin teemoihin, ja jokaisen parasta osaamista on voitu hyödyntää yli organisaatio- ja opintojaksorajojen. Tieto ja osaaminen ovat toteuttajaorganisaatioissa sekä laajentuneet uusille alueille että syventyneet aikaisempaa vahvemmaksi. Jatkossa yhteisesti kehitetyn Green Care -koulutuksen vaikuttavuus alan kehitykseen on laaja, sillä verkostomainen kehittäminen on edistänyt yhtenäistä ymmärrystä Green Care -toiminnasta.

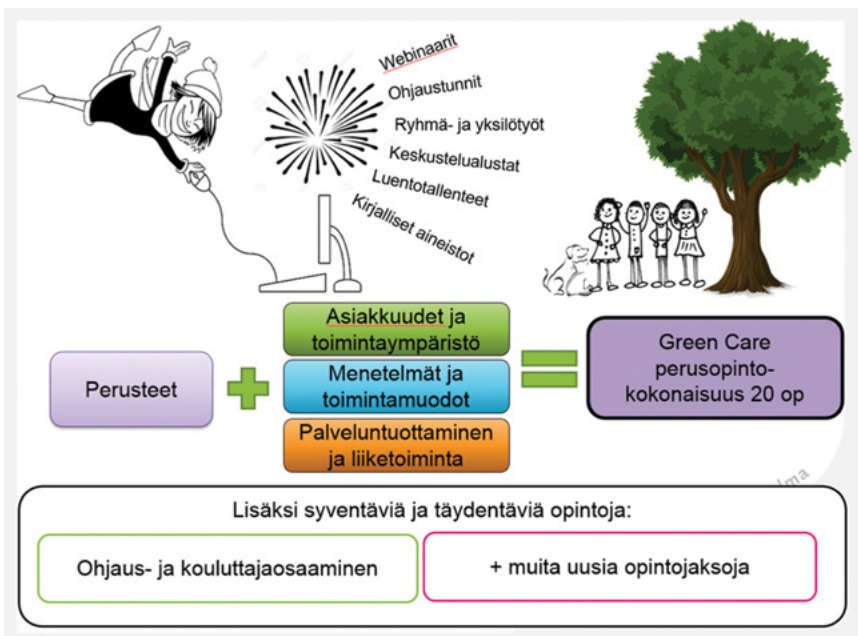
Kuvio 1. Green Care -koulutuksen kehittämisen prosessi

2 VERKOSTO TUOTTAA JATKOSSA GREEN CARE -KOULUTUSTA

Hankkeen päätyttyä koulutus on suunniteltu tarjottavaksi yhteistyöverkoston kautta. Käytännössä jokainen oppilaitos ottaa joitakin koulutuskokonaisuuden opintojaksoja tarjontaansa, ja opiskelijalle tehdään helpoksi kerätä opintojaksot eri oppilaitoksista tarjoamalla koulutukset yhteisen tarjottimen kautta.

Opintojaksojen yhteiskehittämistä jatketaan verkoston jäsenten yhteistyönä, mikä varmistaa opintosisältöjen valtakunnallisen yhdenmukaisuuden ja tuo resurssitehokkuutta. Esimerkiksi Green Care -menetelmiä ja toimintamuotoja käsittelevää opintojaksoa päivittävät ja kehittävät kaikki verkoston asiantuntijat yhteisesti, eikä voimavaroja hajoteta siihen, että jokainen puuhaa omaa versiotaan samasta teemasta.

Green Care -perusteet -opintojakso on tarkoitettu sisällyttämään kaikkien verkoston jäsenten opintotarjontaan, sillä jakson uskotaan kiinnostavan myös sellaisia opiskelijoita, jotka eivät opiskele koko opintokokonaisuutta. Näin edistetään perustason Green Care -osaamisen leviämistä mahdollisimman laajalle. Muut perusopintokokonaisuuden jaksot jaetaan verkoston jäsenten kesken siten, että jokaista jaksoa toteuttaa vähintään yksi oppilaitos. Opintojen markkinointi ja kehittäminen tehdään yhteisesti, mutta opiskelijat hakeutuvat oppilaitoksiin, jotka vastaavat opintojen järjestämisestä ja antavat suorituksista merkinnät.

Kuvio 2. Green Care -koulutuksen toteutusmalli

Koulutusverkostoon on jatkossa mahdollista liittyä mukaan uusia jäseniä, ja koulutus- tarjonta laajenee syventävillä ja täydentävillä opinnoilla, joita verkoston jäsenet tuottavat omien vahvuksiensa ja tavoitteidensa mukaisesti. Nyt hankkeen toiminnan painopiste on siirtymässä koulutussisältöjen kehittämisestä kohti verkoston toiminnan vaikiinnuttamista, jotta saavutetut tulokset muodostaisivat pysyvää hyötyä oppilaitoksille ja sitä kautta opiskelijoille.

Artikkeli on aiemmin julkaistu Lapin ammattikorkeakoulun Lumen-verkkolehdessä 3/2017.

Verkostotoiminnan haasteet valtakunnallisen koulutuksen kehittämisessä

Ammattikorkeakoulut ja yliopistot ovat kehittäneet erilaisia koulutus- ja verkostotoimintamalleja viime vuosien aikana niin omarahoitteisesti kuin erinäisten hankerahoitusten kautta. Lapin ammattikorkeakoulu on ollut kehittämässä muun muassa valtakunnallista Green Care -korkeakoulutusta ja useita eri erikoistumiskoulutuksia.

Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle on kuuden ammattikorkeakoulun ja yhden yliopiston yhteinen hanke, jonka tavoitteena on kehittää valtakunnallisesti yhteneväinen Green Care -koulutus. Koulutussisältöjen lisäksi hankkeessa kehitetään verkostoimaista toimintaa, jolla on tarkoitus turvata koulutuksen kehittyminen ja valtakunnallisen yhteneväisyyden jatkuminen tulevaisuudessa.

Suomeen lanseerattiin vuonna 2015 uusi korkeakoulutusmuoto tutkintoon johtavien koulutusten ja täydennyskoulutusten rinnalle. Uudet erikoistumiskoulutukset tulivat koulutuskentälle vastaamaan muuttuvan työelämän tarpeisiin edistämällä ammatillista kehittymistä ja erikoistumista. Koulutuksien kehittämiseen ja siirtymävaiheen tukemiseen Opetus- ja kulttuuriministeriö korvamerkitsi korkeakoulujen 2016 rahoituskehiksestä neljä miljoonaa euroa. Ammattikorkeakoulut ja yliopistot perustivat laaja-alaisia konsortioita yhteensä 18 eri erikoistumiskoulutuksen kehittämiseksi.

Koulutusmallien kehittämisen rahoituksen edellytyksenä on ollut koulutusorganisaatioiden välinen yhteistyö sekä kehitystyön että tulevan koulutuksen toteutuksen osalta. Verkostojen toiminnan organisointi ja hankkeen jälkeisen pysyvyyden varmistaminen on koettu vaativaksi kokonaisuudeksi niin erikoistumiskoulutuksien kuin esimerkiksi Green Care -koulutusmallinkin kehittämisen osalta.

1 MIKÄ KOULUTUSORGANISAATIOIDEN VÄLISESSÄ VERKOSTOTYÖSSÄ ON HAASTEELLISTA?

Yleisesti ottaen yksi merkittävimmistä syistä verkostotoiminnan haasteille on organisaatioiden välinen kilpailu. Kilpailu rahoituksesta, toiminnan pohjautuminen samankaltaisien aihepiirin ympärille ja pelko ideoiden kopioimisesta saavat organisaatiot harmitsemaan tarkasti, miten avoimesti verkostoissa toimitaan. Tämä haaste on kohdattu myös koulutusmallien kehityksessä.

Yhteisten näkemysten, tavoitteiden ja visioiden puute tekevät verkostotyön päämäärättömäksi ja aiheuttavat tuloksettomuutta, jolloin työ verkostossa koetaan kuormitta-

Kuva: Kalle Santala

vaksi ja jopa hyödyttömäksi. Tämä voi olla ongelma erityisesti hankerahoituksella toteutetussa verkostotyössä, jos verkostoa ylläpidetään keinotekoisesti ilman yhteistä tahtotilaa. Kun kaikki verkoston osapuolet saavat konkreettista hyötyä verkostotoiminnasta, ei tällaisia ongelmia pääse syntyään.

Ongelmia verkostotoiminnalle aiheuttavat myös tiedon ja yhteisen ymmärryksen puutteet. Tiedon liikkumista verkoston sisällä voidaan edistää tietoteknisillä keinoilla, mutta mukaan tarvitaan myös yksilöiden tahtoa, panostusta ja henkilöiden välistä vuorovaikutusta. Koulutusmalleja kehitettäessä on huomattu, että tieto verkostoissa ei liiku itsestään, sitä on liikutettava aktiivisesti.

Hankkeen jälkeisen toiminnan jatkuvuuden suunnittelemiseksi on mallien kehityksessä ratkottu myös tulevaisuuden haasteita. Hankerahoituksen jälkeen työntekijät toimivat verkostoissa usein oman työn ohella. Jos verkostolla ei ole nimettyjä vastuuhenkilöitä, tapaamiset, tiedonvälitys, toimintojen suunnittelu, organisointi, toiminnan kehittäminen ja arviointi voivat jäädä vaillinaisiksi, jolloin koko verkoston toiminta kärsii. Hankerahoituksen turvin toteutettu verkostotoiminta ei yleensä kärsi samankaltaisesta resurssiniukkuudesta, mutta toiminnan jatkuvuuden kannalta tämä näkökulma on osattava ottaa huomioon jo hankkeiden aikana. Verkostotoiminnan tavoitteet täytyy asettaa käytettävissä olevien resurssien mukaisiksi.

2 MONIULOTTEINEN VERKOSTOKÄSITE

Verkoston tehtävä koulutuksen järjestämisessä ja kehityksessä voidaan ymmärtää eri organisaatioissa eri tavoin. Osa organisaatioista näkee, että yhteisesti suunniteltu ja toteutettu koulutus tulee näyttäväksi opiskelijoille nimenomaisesti verkoston tarjoamana, ei yksittäisen korkeakoulun järjestämänä. Osa kokee, että verkoston tehtävä on toimia ainoastaan tiedonvaihdon ja keskusteluyhteyden ylläpitäjänä.

Suppeimman verkostokäsityksen mukaan yhteistyötä kyllä kannatetaan, mutta tuotantopanokset ja koulutuksen järjestämisestä saatava hyöty halutaan pitää omissa käsissä. Tällöin verkoston asema jää vaisuksi, koulutuksen vaikuttavuus ja valtakunnallinen yhteneväisyys kärsivät ja jatkuva ajantasaistustyö toteutuu puutteellisesti.

3 SOPIMUKSET OVAT EDELLYTYS VERKOSTOYHTEISTYÖN PYSYVYYDELLE JA VAIKUTTAVUUDELLE

Sopimusten kautta mukana olevat organisaatiot osoittavat sitoutuneisuutensa toimintaan ja niiden myötä sopijaosapuolet voidaan velvoittaa toimimaan verkoston tarkoituksen edellyttämällä tavalla. Ilman sopimuksia verkoston toiminta ei ole koordinoitua eikä tasapuolisuus jäsenten välillä toteudu. Sopimusten tekeminen laaja-alaisissa konsortioissa on koettu koulutuksen kehittämisen hankkeissa hankalaksi, koska jokaisella organisaatiolla on omia tavoitteita ja vaatimuksia, jotka usein edellyttävät sopimusehtojen höllentämistä.

Kaiken kattavien sopimusten tekeminen on mahdotonta tai vähintäänkin resurssitehottomaa. Sopimusten ulkopuolelle jää aina liikkumavara, jonka täyttämiseen tarvitaan yhteinen tahtotila ja molemminpuolinen luottamus. Sopimukset täytyy tehdä keskeisimmistä toiminnoista ja suhteessa verkostolle asetettuihin tavoitteisiin.

4 VERKOSTON TEKEMÄ PÄÄTÖS ON USEIN KOMPROMISSI

Verkosto tarvitsee johtamista, mutta se ei tarkoita päätösten tekoa verkoston puolesta, vaan päätöksenteon tukemista verkostossa. Verkostoissa tehtävät päätökset syntyvät yleensä hitaasti ja keskustelua asioista vaaditaan hierarkkista päätöksentekoa enemmän. Päätöksen lopputulos ei useinkaan ole ennakoitavissa, ja vaikka verkostossa yhteistyössä tehdyt päätökset olisivatkin selkeitä, ei niihin välttämättä ole yhteistä tahtotilaa. Luottamus päätöksentekoon kasvaa verkostoyhteistyön pidentyessä. Verkoston paine pakottaa päätöksentekoon, jossa jäsenet joutuvat tekemään myönnytyksiä omiin tavoitteisiinsa. Selkeät tavoitteet parantavat verkoston kykyä tehdä päätöksiä.

Kompromisseihin perustuvien päätösten lisäksi toinen haaste verkostomaiselle päätöksenteolle on verkoston ulkopuolisten toimijoiden huomioiminen. Usein koulutusverkoston tekemät päätökset vaikuttavat toimintaan verkostojäseniä laajemmalla sektorilla. Rahoituksen mukaan verkoston toiminnasta syntyvät tulokset voi täytyä antaa myös verkoston ulkopuolisten toimijoiden käyttöön.

Keskinäisen luottamuksen rakentamista ja sitä myötä päätöksentekoa koulutusmallien kehittämiseksi hidastavat koulutusorganisaatioiden fyysisesti pitkät välimatkat. Etäneuvotteluvälineet ovat nykyaikaa, mutta varsinkin yhteistyön alkumetreillä kasvotusten tapahtuvan keskustelun merkitystä yhteisöllisyydelle ei sovi vähätellä.

5 TYÖNTEKIJÄVAIHDOKSET VAARANTAVAT VERKOSTON TOIMINNAN

Verkoston muodostavien organisaatioiden esimiesten on oltava sitoutunut verkostotyöhön. Koulutusorganisaatioissa henkilöstöä on paljon ja vaihtuvuus tehtävissä suurta.

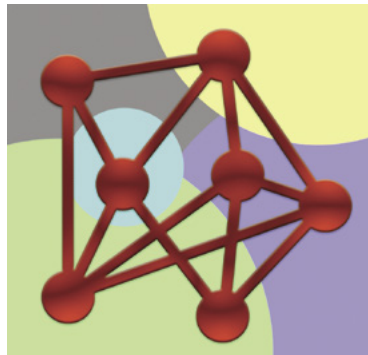

Verkostotoiminta on usein henkilöitynyt organisaatioittain tiettyyn työntekijään ja mikäli hän siirtyy muihin tehtäviin, on verkostotyön jatkuvuus koetuksella. Verkostotyöhön sitoutuneet esimiehet ovat tällöin avainasemassa jatkuvuuden takaamiseksi uuden työntekijän löytämisessä ja perehdyttämisessä verkoston toimintaan.

6 KAIKKI LÄHTEE LAADUN TAVOITTELUSTA

Parhaimmillaan koulutuksen verkostotyö tarjoaa parhaan asiantuntijuuden koulutuksen kehittämiseen, sisällöntuottamiseen, toteutukseen ja ajantasaisuuden ylläpitämiseen. Verkostossa käyttökelpoisimmat innovaatiot leviävät nopeasti, asiantuntijuus lisääntyy ja loppujen lopuksi asiakkaan, koulutustapauksessa opiskelijan, kokema laatu paranee. Verkostossa olevan julkisen organisaation täytyy luopua pelkän oman edun tavoittelusta ja pyrittävä omalla panoksellaan parantamaan kokonaisuuden tuottamaa laatua asiakkaiden tarpeiden mukaisesti.

Koulutusmallien kehittäminen verkostomaisesti useiden koulutusorganisaatioiden konsortiona ei palvele pelkästään koulutusmallia itsessään, vaan luo mahdollisuuksia organisaatioiden välisen yhteistyön syventymiselle laaja-alaisesti.

Kuva 1: Verkostot yhdistävät toimijoita, levittävät innovaatioita ja kehittävät asiantuntijuutta.

LÄHTEET

- Aira, A. 2012. Toimiva yhteistyö – Työelämän vuorovaikutussuhteet, tiimit ja verkostot. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Kivimäki, P. 2015. Suuri osa projektitoiminnan kehittämisestä tehdään turhaan. Viitattu 28.11.2017. <https://www.pasaati.com/blog/suuri-osa-projektitoiminnan-kehitt%C3%A4misest%C3%A4-tehd%C3%A4n-turhaan>
- Vanhatalo, R. 2014 Vuorovaikutuksen yhteys verkoston rakenteeseen toimintaan ja toimijoiden kokemuksiin. Tampereen yliopisto. Väitöskirja. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy – Juvenesprint.

Artikkeli on julkaistu aiemmin Lapin ammattikorkeakoulun verkkolehti Lumenissa 3/2017.

Kuva: Pia Smeds

**Ensimmäisen
opintojakson**
lähipäivä 17.2.2017,
Pörkenäs.

Lena Enlund, Pia Smeds ja Martta Ylilauri

Ruotsinkielinen Aura Green Care -koulutushanke

Rannikko-Pohjanmaalla toteutettiin ruotsinkielinen Green Care -koulutushanke, "Naturbaserad vård och pedagogik", joka alkoi tammikuussa 2016 ja päättyi heinäkuussa 2018. Hankkeen päätoteuttajana oli Centria-ammattikorkeakoulu yhteistyössä Vaasan yliopiston Lévon-instituutin ja Luonnonvarakeskuksen kanssa. Koulutushanke synkronoitiin suomenkielisen valtakunnallisen korkea-asteen koulutuspilotin kanssa. Hankkeessa hyödynnettiin aikaisemmissa Rannikko-Pohjanmaan Green Care -hankkeissa luotuja verkostoja, tuloksia ja osaamista.

Hankkeessa suunniteltiin ja pilotoitiin Suomen ensimmäinen ruotsinkielinen koulutusmoduuli luontohoivan ja luontopedagogiikan alalta. Hankkeessa käännettiin myös keskeistä suomenkielistä Green Care -materiaalia ruotsin kielelle. Moduuli vastasi 15 opintopistettä ja suuntautui ennen kaikkea työelämän edustajille, kuten esimerkiksi Green Care -yrittäjille ja potentiaalisille yrittäjille sekä sosiaali- ja terveysalan henkilöstölle. Koulutukseen osallistui 40 opiskelijaa eri aloilta; ryhmässä oli mukana mm. hyvinvointialan opettajia, maaseutu- tai maatilayrittäjiä, puutarhureita, eräoppaita, erityisopettajia, luokanopettajia, hevosalan toimijoita sekä hoiva-alan henkilöstöä. Opinnot suoritettiin suurimmaksi osaksi verkko-opintoina, oppimisalustana käytettiin Moodlea. Perusteet -opintopakso oli kaikille opiskelijoille pakollinen osuus. Kaikki opintopakso sisälsivät yhden lähipäivän, joka koostui alustuksista ja ryhmätehtävistä tai toiminnallisesta ja kokemuksellisesta oppimisesta luontoympäristössä. Ruotsinkielisessä koulutushankkeessa oli vahva pohjoismainen kytkös, useimmissa lähipäivissä oli alustajina asiantuntijoita Ruotsista. Lähipäivät koettiin hyvin tarpeellisiksi sisällön lisäksi myös verkostoitumismielessä.

Moduuli koostui seuraavista opintopaksoista: Green Care -toiminnan perusteet, Green Care -liiketoiminta ja -kompetenssi ja Green Care -toimintamuodot, jotka jaoteltiin eläinavusteisuuteen, puutarha- ja viheralueiden toimintaan, luontoavusteiseen toimintaan sisältäen metsät, maatilat ja saariston. Menetelminä toimivat Farm Education (maatilaympäristö oppimisympäristönä ja ruokakasvatuksen areenana), seikkailukasvatus sekä Blue Care, vesiympäristö hyvinvointia vahvistavana ympäristönä.

Kirjoittajat

Lena Enlund (VTL) toimii Centria-ammattikorkeakoulussa hankesuunnittelijana Green Care -hankkeissa ja valtakunnallisessa koulutushankkeessa suunnittelijana sekä ruotsinkielisen Green Care -koulutushankkeen projektipäällikkönä. Enlundin kiinnostuksen kohde on erityisesti Green Care -liiketoimintana.

Maarika Iijolainen (FL) on Satakunnan ammattikorkeakoulun yritysviestinnän lehtori. Hän on toiminut useassa Green Care -hankkeessa tiedottajana. Iijolaisen kiinnostuksen kohteina ovat kasvihuoneviljely ja puutarhanhoito.

Heidi Kihlström-Lehtonen (TtM) työskentelee Jyväskylän ammattikorkeakoulussa toimintaterapian lehtorina. Hän toimii Green Care -koulutus korkea-asteelle -hankkeessa projektisuunnittelijana. Kihlström-Lehtosten sydäntä lähellä on koiraavusteinen kasvat- ja kuntoutus.

Jaana Ruoho (KTM) on Satakunnan ammattikorkeakoulun matkailupalvelujen lehtori. Ruoho toimii myös SAMKin matkailuliiketoiminnan tutkimusryhmän hankkeissa projektipäällikkönä. Ruohoa kiinnostavat erityisesti Green Care -toimintaan liittyvät liiketoimintamahdollisuudet.

Kalle Santala (MTI YAMK) on Lapin ammattikorkeakoulun luonnonvara-alan projektisuunnittelija ja metsätalouden sivutoiminen tuntiopettaja. Santalan kiinnostuksen kohteina ovat metsäluonnon tarjoamat hyvinvointivaikutukset ja monitaivoitteinen metsänhoito.

Reeta Sipola (agrologi YAMK) toimii Lapin ammattikorkeakoulussa luonnonvara-alan tutkimus-, kehitys-, innovaatio- ja opetustoiminnassa, ja Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hankkeessa projektisuunnittelijana. Työhön kuuluu myös Lapin ammattikorkeakoulun Green Care -strategiatyön edistäminen. Kiinnostuksen kohteita ovat maaseutuyrittäminen, luonnontuotteet ja luonnon hyvinvointivaikutusten monipuolinen hyödyntäminen.

Pia Smeds (FT) toimii Luonnonvarakeskuksessa (Luke) käyttäytymistieteen tutkijana ja asiantuntijana ruoka- ja ympäristökasvatuksessa. Smedsin mielenkiinnon kohteena on luonnon hyvinvointivaikutusten todentaminen.

Maria Suomela (MMM) toimi Seinäjoen ammattikorkeakoulussa Green Care -kehittämistyön parissa useamman vuoden mm. Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategian valmistelussa sekä valtakunnallisen korkea-asteen koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Asta Suomi (YTT, työnohjaaja, psykoterapeutti) työskentelee Jyväskylän ammattikorkeakoulussa asiantuntijatehtävissä. Hän toimii Green Care -koulutus korkeasteelle hankkeen ohjaus- ja kouluttajaosaamiseen liittyvän kokonaisuuden suunnittelijana ja toteuttajana. Suomi on kokeillut luontolähtöisiä työtapoja psykoterapiatyössä sekä työyhteisöjen valmennuksessa vuodesta 2006.

Sanna Vinblad (agrologi) toimii Lapin ammattikorkeakoulussa luonnonvaralan tutkimus-, kehitys-, innovaatio- ja opetustoiminnassa sekä projektipäällikkönä Green Care -koulutusmallikorkeasteelle -hankkeessa ja Green Care -yrittäjyyden kehittämistarpeet Lapissa -hankkeessa. Työhön kuuluu myös Lapin ammattikorkeakoulun Green Care -strategiatyön edistäminen. Kiinnostuksen kohteita ovat mikroyrittäjyys, kiertotalous, eläinavusteisuus ja eläinten hyvinvointi sekä Green Care.

Martta Ylilauri (MMM) työskentelee Vaasan yliopiston Levón-instituutissa projektipäällikkönä alueellisissa Green Care -hankkeissa. Ylilauri on kiinnostunut erityisesti Green Care -toiminnan potentiaalista maaseudun kehittämisessä ja tulevassa sote-palvelurakenteessa.

Millaisia ovat Green Care -toimintaympäristöt?

Miten Green Care -palveluiden laatu näkyy?

Mitä erityistä on Green Care -ohjaajuudessa ja kouluttajuudessa?

Millainen koulutusmalli on luotu Green Care -korkeakouluopintoihin?

Green Care -koulutusmalli korkea-asteelle -hankkeessa on kehitetty Green Care -korkeakoulutuksen mallia vuosien 2015-2018 aikana. Koulutusmallia ovat olleet kehittämässä yhteistyössä Lapin ammattikorkeakoulu, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Helsingin yliopiston Ruralia -instituutti, Kajaanin ammattikorkeakoulu, Satakunnan ammattikorkeakoulu ja Centria ammattikorkeakoulu. Tässä julkaisussa hankkeeseen osallistuneet asiantuntijat tuovat esiin Green Care -koulutuksen eri puolia.

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI

jamk.fi

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Centria
AMMATTIKORKEAKOULU

SeAMK
SEINÄJÖEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

KAJAANIN
AMMATTIKORKEAKOULU

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

www.lapinamk.fi

ISBN 978-952-316-238-9